

Za nakup mehanizacije gre

Naglo razvijajoče se koprsko tovarno pristanišče in nenehen porast prometa terjata od mladega podjetja Pristanišče Koper vedno več naporov za njegovo obvladovanje. To samo kaže, kako pravilne so bile napovedi, da bo naš gospodarski vzpon na vseh področjih zahteval nadaljnjo izgradnjo pristanišča, da se bo ta le začela. Razvoj okrog tega je ovrgel vse pomisleke črnogledih pesimistov in pokazal, da še no-

bena investicija ni bila tako plodna in smotno naložena.

Da bi laže odolelo vse zahtevnejšemu prometu in se približalo zmogljivosti večjih sorodnih pristanišč in podjetij, skuša Pristanišče Koper nužno rešiti vse bolj pereči problem manipulativne mehanizacije v luki. Vsega z lastnimi sredstvi seveda ne bi zmoglo in se je zato prijavilo na konkurs za 48. natečaj Jugoslovanske investicijske banke, da bi dobilo

investicijski kredit za nakup potrebne mehanizacije pristaniških storitev. Pogoj za dodelitev kredita je, da prosilec sam prispeva polovico predračunske vrednosti investicije.

Podjetje Pristanišče Koper je pripravilo investicijski program za nakup mehanizacije za luko v znesku 143.300.000 din. S temi sredstvi namerava kupiti Dieslove in ročne vilicarje, palete, valjčne trakove, avtodvičala, transportne trakove in drugo transportno mehanizacijo. Banka daje kredit na 8 let s 6 odstotnimi obrestmi. Podjetje je prosilo za kredit v znesku 70 milijonov din, ostanek (73.300.000 din) pa daje iz lastnih sredstev. Investicijski program je že odobrila ustrezna republiška komisija, medtem ko je občinski ljudski odbor Koper podjetju garant, oziroma sam najame zanj posojilo, ker je Pristanišče Koper kot podjetje še v izgradnji in ne more samo najemati kreditov.

Z nabavo te mehanizacije se bo zmogljivost koprskega tovarnega pristanišča dvignila letno za 40 tisoč ton prometa, se pravi, da bi s tem zrasla kar za tretjino sedanjne zmogljivosti. Razen tega bi se za okrog 21,5 milijonov din relativno znižali osebni prejemki, še za toliko pa tudi materialni izdatki, ker bodo s tem odpadla draga tuja prometna sredstva in se bo izboljšal način manipuliranja z blagom. Skupaj vzeto se bo torej po teh računih investicija že povsem izplačala v okroglih štirih letih.

Redkokatera gospodarska organizacija ima še takšne svetle perspektive razvoja in krepite svoje gospodarske moči in s tem tudi moči svoje komune, kot prav Pristanišče Koper. Prav je, da mu zato v tej fazi izgradnje nudimo vso mogočo pomoč, saj se bodo vloženi napori še kako bogato povrnilili že v bližnji prihodnosti.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR KOPER JE DOLOČIL

sredstva za krajevne odbore

Koprski občinski ljudski odbor je namenil po svojem letošnjem družbenem planu nekaj nad devet milijonov dinarjev za razdelitev po krajevnih odborih in stanovanjskih skupnostih ter za večja komunalna dela.

Krajevni odbori in stanovanjske skupnosti koprške občine so povsem izčrpali vsa svoja sredstva in so bili zato v kaj neugodnem položaju napram volivcem v zvezi z najimi komunalnimi deli, ki bi jih morali opraviti na svojem področju. Zato je občinski ljudski odbor sklenil med nje razdeliti po prehodni oceni potrebe in ob upoštevanju stopnje doslej pokazane aktivnosti sredstev v skupnem znesku 5.290.000 dinarjev. Tako bodo ali so že dobili krajevni odbori naslednja sredstva: Bertoki 100 tisoč, Boršt 50 tisoč, Bezovica-Loka 200 tisoč, Črnotiče-Praproče 80 tisoč, Črni kal 200 tisoč, Dekani 100 tisoč, Gažon 100 tisoč, Gradin 80 tisoč, Gračišče 250 tisoč, Hrvatini 200 tisoč, Hrastovlje-Osp, Koštabona, Krkavče, Pobegi-Čezarji, Pomjan, Pregara, Rižana, Škofije, Smarje in Valdoltra po 100 tisoč, Marezige in Movraž po 150 tisoč, Osp-Gabrovica, Topolovec in Vanganel po 50 tisoč, Pridvor 80 tisoč ter Truške in Žusterna po 200 tisoč dinarjev.

Razen tega pa je občina določila 3.810.000 dinarjev za finansiranje večjih komunalnih del na področju posameznih krajevnih odborov

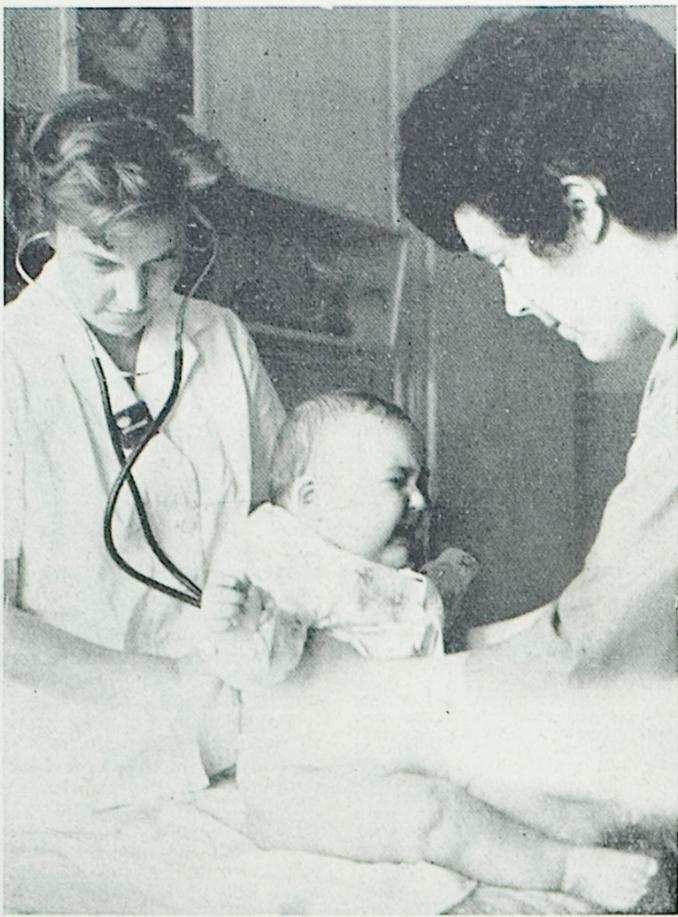
Visok obisk iz Tanganjike

Premier Tanganjike Julius Njerere in člana delegacije Bove Munanka in Mvimbe so obiskali Beograd, in sicer zvezni odbor SZDL Jugoslavije, industrijo traktorjev in strojev v Rakovici in kmetijski kombinat v Beogradu. V pogovoru s sekretarjem zveznega odbora SZDLJ Krstom Popivodom ter članom Mikom Spiljakom je

tanganjiški premier Njerere pojasnil sestavo stranke TANU, katere predsednik je, njeno vlogo v osvobodilni borbi in celotni razvoj. Pri nas pa je zvedel podrobnosti o sestavi in delu najbolj množične organizacije SZDLJ. V poslopu ZIS v Novem Beogradu je tanganjiške goste sprejel sekretar za prosveto in kulturo Krste Crvenkovski. Pogovori so tekli o tehnični pomoči Jugoslavije Tanganjiki, zlasti kar zadeva šolanje tanganjiških študentov na naših univerzah. V prijateljskem vzdušju so razpravljali tudi o možnosti gospodarskega sodelovanja. Razgovor na ZIS s premierom Njerero in njegovimi sodelavci so se udeležili tudi podpredsednik ZIS Mijalko Todorović, predsednik odbora za perspektivni plan Avdo Humo, predsednik komiteja za zunanjo trgovino Sergej Kraigher in sekretar ZIS za industrijo Danilo Kečić.

PREDSEDNIK TITO V KOPRU

Predsednik Tito, ki je te dni na oddihu na Br'oni, je minulo sredo obiskal Koper. Ker je ob času, ko obisk še traja, bil naš list že zaključen in v tiskarni, bomo o bivanju tovariša Tita med nami podrobneje poročali v naslednji številki.

Od 1. do 7. oktobra praznujemo letos Teden otroka. Se prav poseben poudarek ima tudi to praznovanje, ker pada letos v jubilejno 20. leto naše ljudske vstaje in revolucije, ko lahko že jasno ugotovimo, kakšne neposredne pridobitve je naš boj prinesel neposredno našim potomcem, našemu mlademu rodu. Hkrati pa je 3. oktobra tudi mednarodni Dan otroka, ki letos poteka pod geslom in v znamenju razvoja socialističnih služb za otroke, v znamenju preventivnega dela in zaščite delinkventov in socialno neprilagojenih. Več o vsem tem preberite na 8. strani, na sliki pa si ogledajte detajle iz zdravstvenega varstva otrok v Postojni

PIONIRJI ŠTIRIH MEST V ZAKLJUČNEM BOJU ZA PRVAKA LRS V KOŠARKI

Postojnski naraščaj veliko obeta

TVD Partizan Postojna je po nepričakovani zmagi nad Olimpijo (Ljubljana) osvojil prvenstvo in pokal Košarkarske zveze Slovenije

V organizaciji komisije za košarko OZTV je bil v nedeljo v Postojni zaključni del republiškega prvenstva pionirjev v košarki. Na turnirju so nastopila prvo in drugoplasirana moštva s predhodnih polfinalnih turnirjev v Postojni in Murski Soboti, in sicer ljubljanska Olimpija, KK Maribor, Partizan Sežana in Partizan Postojna. Skupno se je letos borilo za naslov republiškega prvaka 1961 dvaindvajset pionirskih ekip, finalu v Postojni pa je dala še posebno obeležje udeležba dveh primorskih predstavnikov.

Tekme so se začele v sončnem vremenu in po pozdravnih besedah delegata KZS Janka Prinčiča že zjutraj ob devetih in so trajale ves dan. Najprej sta se srečali vrsti Maribora in Postojne. Po rezultatu prvega polčasa (20:8) je bilo sklepati, da bodo gostje lahka zmagali. Vendar so Postojnčani v drugem polčasu rezultat najprej izenačili na 26:26, potem pa dopustili, da so jih Mariborčani v ostrem in tipično prvenstvenem finišu prehiteli za celih devet točk.

V naslednjih dveh tekmah so dosegli borbeni Sežančani častna poraza v srečanjih z Olimpijo (50:24) in Mariborom (44:25), popoldanski del turnirja, na katerem so igrala moštva 2-krat po 15 minut čiste igre vsako z vsakim, pa se je začel s srečanjem Postojna—Olimpija.

Ta tekma je pomenila hkrati začetek presenečenj, ki so se po tleji vrstila na tekočem traku. Ostro, hitro in v vseh pogledih uspešno so Postojnčani vseh 30 minut oblegali koš favorizirane

Olimpije in dosegli čisto zmago 44:33 (27:19), proti kateri si ni mogel kaj, potem ko je s svojimi pionirji preizkušal vse registre taktičnih košarkarskih zvijač, niti stari rutiner pod koši in sedanji trener Olimpijinega podmladka Stane Fugina.

Po tej zmagi Postojne je bilo kot gotovo, da bo dal turnir naslednji vrstni red: Maribor, Postojna, Olimpija in Sežana. Novo presenečenje pa je bilo na dlani že uro kasneje. Neodpočiti so pionirji Olimpije s 45:34 nepričakovano odpravili Maribor. Postalo je jasno, da bo prvo mesto osvojila Postojna, seveda če premaga Sežano, s katero še nikdar ni izgubila.

Do začetka tekme se je zbralo na igrišču že kakih 700 ljudi. Čim pa sta dala sodnika znak za začetek, se je začel eldorado, v katerem je vse do zadnjih sekund kazalo, da bo zmaga pripadla Sežani. Ob huronskem spodbujanju gledalcev pa je La Cognatiju uspelo v zadnji minuti realizirati dva prosta meta, s čimer je rezultat izenačil na 30:30.

V petminutnem podaljšku so

Postojnčani s skrajnimi napori prebili sezansko obrambo in zmagali z rezultatom 42:40. V tej igri, ostri, borbeni, športni in vseskozi živčni, kakršne športni privrženci v Postojni še niso videli, so pionirji obeh moštev prekosili same sebe. Takšnega finala kronisti republiških pionirskih prvenstev gotovo še nikdar niso zabeležili.

Za Postojno so igrali Tavčar (7), Lippai, Marinšek (4), Brunet, La Cognata, Sturm (14), Lekšan (13) in Likon (4); za Sežano pa Čeh (4), Kariž (29!), Grmek (7), Jerina, B. Spanger, M. Spanger in Guštin.

Končni vrstni red turnirja: Partizan Postojna 4, ASK Olimpija 4, KK Maribor 4 in Partizan Sežana brez točke. Za določitev vrstnega reda je veljala samo razlika v koših, dosežena v igrah med moštvi, ki so imela enako število točk, kot določajo pravila KZJ.

Kvalitetne tekme nedeljskega turnirja, ki je bil po splošni sodbi odlična propaganda za nadaljnji razvoj telesne kulture v tem mestu, so dobro sodili Gabršek iz Ljubljane ter Vižin, L. Miklavčič in Bajc iz Postojne.

A. Miklavčič

Nad pet tisoč radovednih tujih in domačih turistov je skupaj s prebivalci Portoroža in Pirana minulo nedeljo radovedno sledilo pestremu programu tradicionalnega mornarskega krsta novih gojencev Srednje pomorske šole v Piranu. Preden jih je morski oca Neptun sprejel v svoje varstvo, so morali skozi javno gusarsko torturo, o čemer preberite več na 7. strani, gornja slika pa kaže folkloristični prizor s pohoda mornarske povorke na portoroški pomol

PLENUM OO SZDL KOPER

V sredo je bil v Kopru razširni plenum okrajnega odbora Socialistične zveze. Razpravljal je o šolstvu v okraju v novih pogojih upravljanja in delitve dohodka ter nasploh o položaju, v katerem so se šole in šolniki znašli po izidu novih predpisov o finansiranju. Ugotovljene težave bo pomagala odstranjevati tudi Socialistična zveza delovnega ljudstva.

Sprehod PO SVETU

Kennedyjev govor v OZN

Pred generalno skupščino OZN je predsednik ZDA John Kennedy pojasnil svoj osnutek plana za razorožitev v 6 točkah, pozval na premirje v primeru uporabe terorja, se zavzel za rešitev berlinske krize s pogajanjem, ter predlagal naj bi takoj imenovali naslednika pred kratkim preminulega generalnega sekretarja Daga Hammarskjolda. Kennedyjev program za razorožitev predvideva v prvi vrsti sklenitev pogodbe o prepovedi atomskih rokusov, ne da bi čakali na začetek splošnih razgovorov o razorožitvi. Prepoved uporabe atomskega orožja naj velja tudi pri vzpostavitvi novih vojnih torišč v vesolju. Po Kennedyjevem predlogu naj bi se še lotili postopnega uničevanja obstoječega arzenala atomskega orožja, ki naj bi ga prilagodili za uporabo v mirojljubne namene. Kennedy je dal tudi pobudo za ustanovitev posebne enote ZN, ki bi skrbelo za ohranitev miru v svetu in še dejal, da je tudi »nedavna beograjska konferenca uvidela, da razorožitev ni le sovjetski ali ameriški problem, temveč splošno ljudski in je zato podprla program splošne in popolne razorožitve ob striktni mednarodni kontroli«.

Ameriški predsednik je govoril kakih štirideset minut in poudaril, da bi se v prihodnjih desetih mesecih utegnili odločiti usoda človeštva za naslednjih desetisolet.

Težavna preiskava

Preiskava zaradi zločina v Ndoli, pri kateri je izgubil življenje generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld, je še posebej

Vneboj vestah

HAVANA: Kubansko notranje ministrstvo je sporočilo, da so odkrili zaroto, katere namen je bil, pripraviti atentat na premiera Fidel Castra. V treh kubanskih provincah so zaprli 12 osumljenih oseb.

KAIRO: Predsednik ZAR Gamal Abdel Naser je poslal predsedniku Generalne skupščine OZN Mongu Silmu in švedskemu kralju poslanici, v katerih vztraja pri tem, da naj izvedejo podrobno preiskavo v zvezi s »sumljivimi okoliščinami« ob smrti glavnega tajnika OZN Daga Hammarskjolda.

DOVER: Iz Anglije so poslali v Zahodno Nemčijo prvi kontingent pripadnikov 36. britanskega polka, opremljenega s teledirigiranimi izstrelki. Britanski predstavnik je izjavil, da je okrepitev pripisati berlinski krizi.

DUNAJ: V avstrijski prestolnici je začelo minulo sredo V. redno zasedanje Mednarodne agencije za jedrsko energijo. Na zasedanju sodelujejo predstavniki 76 dežel. Jugoslovansko delegacijo vodi Vladimir Velebit, izvršni sekretar ekonomske komisije ZN za Evropo.

KIM: Italijansko gibanje proti nasilju je organiziralo pred dnevi pohod »miru in bratstvu«. Po poročilih italijanskega tiska se je tega pohoda v Rimu udeležilo okrog 20 tisoč ljudi.

BERLIN: V vzhodnem Berlinu so aretirali večje število oseb, predvsem tujece, ki so skušali v prtljžnikih svojih avtomobilov prepejati v zahodni Berlin buncice.

WASHINGTON: Skupna parlamentarna komisija ZDA je večeraj odobrila francosko-ameriški sporazum, po katerem bodo francoske čete v Nemčiji lahko uporabljale ameriško nuklearno orožje za urjenje svojih vojakov.

SEUL: Vojaško sodišče v Seulu je pred dnevi obsodilo na smrt uglednega člana južnokorejske socialistične stranke Bak Kuma. Pet drugih socialistov so obsodili na zaporne kazni od 5 do 15 let.

ZIVAHNE RAZPRAVE

Po vsem koprskem okraju so v teku živahne razprave o perspektivnem petletnem družbenem razvoju okraja in občin. Občinski odbori SZDL so na razširjenih sejah govorili o planu in njegovih značilnostih in se izrekli tudi za marsikatero korekturo osnutka zlasti v zvezi z investicijsko politiko. Plani bodo kmalu šli v razpravo tudi na zboru volivcev, ki bodo povedali svoje pripombe, preden bo predlog sprejet na okrajnem in občinskih ljudskih odborih.

no otežkočena zdaj, ko je umrl edini preživel potnik s ponosrečenega letala. Predstavnik rodezijskih oblasti v Ndoli je sporočil, da je bil ameriški narednik Julien pred smrtjo dalj časa pri zavesti in da se je razgovarjal s svojo ženo, vendar o povsem družinskih problemih. Predstavnik je še poudaril, da ne more povedati ničesar o izjavah narednika Juliana in da mora ostati vse tajno do zaključka preiskave, ki jo vodijo predstavniki Rodezije, OZN in Švedske. Te dni je prispelo v Leopoldvill letalo s posmrtnimi ostanki generalnega sekretarja Hammarskjolda, niso pa dali nobenih pojasnil zakaj tako dolgo odlašanje prenosa njegovega trupa.

ZDA spreminjajo politiko do Nemčije

Ameriško zunanje ministrstvo sicer še nadalje molči o izjavi generala Claya o obstoju dveh Nemčij, vendar pa vse kaže, da je pričakovati veliko spremembo ameriške politike glede Nemčije. Po Clayevi izjavi je obstoj dveh Nemčij dejstvo, ki ga mora Zahodna Nemčija priznati, potrebno pa bo vzdrževanje določenih stikov z vzhodno nemškimi oblastmi glede pristopa z zahodnemu Berlinu. Bonski diplomatski krogi menijo o tej izjavi ameriškega generala, da predstavlja v bistvu sporazumno zavezniško stališče pri bodočih pogajanjih s Sovjetsko zvezo.

Hruščev odgovarja

Predsednik ministrskega sveta ZSSR Nikita Hruščev je poslal predsedniku FLRJ Josipu Brozu Titu odgovor na poslanico, ki so jo z beograjske konference poslali sovjetskemu premieru in predsedniku ZDA šefi držav in vlad izvenblokovskih držav. Sovjetski premier poudarja, da je sovjetska vlada pripravljena sodelovati v pogajanjih za čim hitrejšo rešitev mednarodnih vprašanj in se zavzema za sklicanje mirovne konference in sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo. Ob koncu odgovora je Hruščev poudaril zadovoljstvo spricho naporov, ki jih vlagajo vodilni državniki nevezanih dežel za zboljšanje mednarodnega položaja.

Sprehod po kopenskem Krasu

Tokrat nas je vodila pot na kopenski Kras. Za Tubljami, malo pred Gorjanskim smo zavili na levo. Na obmejnem prehodu smo naleteli na skupino delavcev Splošnega obrtnega podjetja iz Sežane. Pravkar so pospravljali malico pred novim poslopjem za carinske in obmejne organe. Poslopje je že pod streho. Manjka le še zunanji in notranji omet. Stavbo so zgradili zelo hitro, kar priča o dobri organizaciji podjetja in o pridnosti delavcev. Tako bo šel lahko dosedanji provizorij v pokoj.

Skozi Gorjansko smo se odpravili proti Ivanjemu gradu. Na križišču pa smo morali s ceste umakniti zaporo. V vasi se torej nekaj dogaja. In res. Že v začetku vasi smo naleteli na dokaj globoko traso vodovodnega jarka. Čim dalje smo rinili peš po visokih nasipih, tem globlji je bil jarek. Sonce je pripekalo kakor menda niti v avgustu ne tako. In vendar so delavci, ki jim je pot curkoma lil z obrazov, kar naprej rili v živo skalo, ki so jo bile mine dodobra zrahljale. Sredi vasi je enolično brnel kompresor. Viktor Gaber in menda še nekaj delavcev Kraškega vodovoda so bili že za prvo skupino. Njihova skrb so cevi, ki jih morajo polagati, obsipati, izolirati, spajati itd. Pripovedovali so nam, kaj vse in kako morajo delati, pa kdo bi si vse zapomnil.

Od glavnega jarka so posamezniki gospodarji že kopal manjše odcepeke proti hišam. Priključki,

Kljub uspešnemu izpolnjevanju družbenega plana, ki so ga v občini Izola ob 6,6 milijardah dinarjev celotnega dohodka v prvem polletju realizirali z 52,2 odstotka, se v postavki negospodarskih investicij poraja čedalje bolj zaskrbljujoč problem. Namreč že

Po poteh goriške fronte

Prejšnjo soboto in nedeljo je priredil občinski odbor za telesno vzgojo Nova Gorica II. pohod po poteh Goriške fronte. Udeležilo se ga je 3500 ljudi v sestavi 701 ekipe po pet članov. V pohodu so sodelovali bivši

RESNICI NA LJUBO

V 37. številki našega lista smo pod naslovom »Postojnske nerodnosti« objavili prispevek našega dopisnika o napisnih tablah. Kmetijska zadruga Postojna nam je poslala glede tega naslednje pojasnilo.

Kmetijsko gozdarska poslovna zveza Postojna je prešla v likvidacijo dne 15. aprila letos in še ni likvidirana. Ševedno je vpisana v register Okrožnega gospodarskega sodišča in redno posluje s strankami do dokončne redne likvidacije.

Po drugi strani pa na poslopju že zdavnaj ni več napis »Zadruga hranilnica in posojilnica Postojna«, namesto nje pa stoji napis »Hranilnica in posojilnica KZ Postojna«. Postojnska zadruga ima namreč svojo hranilno službo, ki se zelo uspešno uveljavlja, saj je trenutno stanje hranilnih vlog v njej 36 milijonov dinarjev, kar kaže na veliko zaupanje prebivalstva tej službi in s tem seveda Kmetijski zadrugi Postojna.

Res pa je, da na stavbi še ni napisne table Kmetijska zadruga Postojna. Ker ne more zadruga obesiti na zid kakršnokoli, se je dogovorila s Kmetijskim kombinatom Postojna, ki se je s svojimi poslovnimi prostori pred nedavnim prav tako vselil v to stavbo, da bosta zaradi enotnega in estetskega videza obe kmetijski gospodarski organizaciji dali skupaj izdelati podobna leva napisna, ki bosta že v najkrajšem času na svojem mestu. Uredništvo

tako skopo odmerjena sredstva 274 milijonov dinarjev so v dobršni meri podrejena razumevanju podjetij ter je tudi v družbenem planu utemeljen njihov izvor v raznih predvidenih prispevkih večine gospodarskih organizacij. Žal so vsi obeti ostali neizpol-

njeni in tako v tem letu niso na področju občine Izola načeli niti enega izmed številnih komunalnih problemov, bodisi obnove kanalizacije, elektrifikacije podeželja, popravila cest, obnove in novih vodovodnih gradenj itd. Od skupno 111,5 milijona ali 40,7% realizirane vsote za negospodarske investicije v prvem polletju odpade na komunalno dejavnost borih 9 milijonov dinarjev, namesto predvidenih 73 milijonov dinarjev. Prvotno lepi obeti niso prizanesli niti šolstvu v Izoli, kajti z gradnjo šole še sedaj niso začeli. Šele pobuda kombinata Delamaria, ki se je odločil za prispevek v višini 24 milijonov dinarjev, obeta v bližnji prihodnosti, seveda ob nadaljnjem sodelovanju in samopomoči tudi ostalih gospodarskih organizacij, končno uresničujev tega prepotrebnega načrta o gradnji nove šole.

Pojav pičlega dotoka sredstev za negospodarske naložbe s strani podjetij pa vsekakor kaže na dvojna merila podjetij, ki v svojih družbenih planih tudi v tem letu v ničemer niso spremenila svojih odnosov do komunne kot celoti. Posledice bodo zato v isti meri kot posameznike prizadele tudi podjetja, saj je očitno, da s tako skromnimi sredstvi, ki bremenijo pretežno občinski proračun, še lep čas ne bo mogoče izpolniti vsestransko utemeljenega in nadvse obširnega programa družbenega standarda.

Boro Borovič

Novice s TRZASKEGA

»ARRIGONI« SE SELI IZ TRSTA

Ker so bila pogajanja v Rimu neuspešna, je tržaška centrala podjetja »Arrigoni« prenehala obstajati in se v škoda prestizja Trsta in njegovega gospodarstva končno izselila iz Trsta, kljub najdolgotrajnejši sindikalni borbi, v kateri so delavci stavalni 145 dni in zasedli prostore podjetja. Sedaj so objavili zaključke doseženega sporazuma, po katerem bodo sedež »Arrigoni« prenesti v Ceno, uslužbenec pa odpustiti in izplačati.

NOVA STAVKA

Ves kolektiv ladjedelnic Felszegy stavka, da bi preprečil odpust 136 delavcev in postopno likvidacijo te mljiske ladjedelnice. Sploh vsa ladjedelniška industrija v Trstu preživlja težko krizo in ji grozi postopna opustitev proizvodnje. Opozarjajo, da bi bil potreben skupen nastop vsega tr-

žaškega prebivalstva za zaščito domaćega gospodarstva.

SMETI BODO PREDELOVALI V GNOJILU

V Trstu je bilo pred kratkim tridnevno zasedranje tehniško-gospodarsko zasedanje občinskih podjetij mestne čistote. Med drugim so razpravljali tudi o industrijskih predelavi smeti oziroma odpadkov sploh. Kar zadeva tržaško občino, se mora končno odločiti, ali naj izbere predelovanje smeti v kompost, to je v organsko gnojilo, ali pa naj smeti sežiga. Čeže, da so zmagali zagovorniki predelovanja smeti v organska gnojila, vendar pa so poudarili, da bodo ta odvisna tudi od kakovosti smeti in od možnosti prodaje komposta, ki bi ga domače kmetijstvo porabilo približno eno tretjino.

ZVIŠANJE PROIZVODNJE V ZELEZARNAH ILVA

Vodstvo železarn ILVA je razpravljalo s krajevnimi oblastmi o programu za zvišanje proizvodnje litega železa od sedanjih 190 tisoč ton na 590 tisoč ton letno. V ta namen bi morali zgraditi nov pomol, ob katerem bi lahko pristajale ladje do 35 tisoč ton, pridobiti površino za železno rudo in premog, zgraditi tretjo baterijo peči za koksarno in namestiti nove naprave za aglomerat rude. Najvažnejši del načrtov predstavlja nova visoka peč, ki bo lahko proizvajala 400 tisoč ton litega železa na leto, vprašanje razširitve prostora železarnar pa nameravajo rešiti z zasipanjem morja pred sedanjimi napravami. Skupno bodo morali pridobiti 280 tisoč kvadratnih metrov nove površine.

NOVO ŠOLSKO LETO

Po odloku ministrstva za javno vzgojo so na Trzaskem te dni objavili koledar za šolsko leto 1961/62. Ki se bo začelo v ponedeljek, 2. oktobra, in zaključilo 28. junija 1962. Zdaj je v polnem teku še vpisovanje v otroške vrtnice, v osnovne in srednje šole, kar bo zaključeno 30. septembra. Žal nenekad nekateri nacionalistični nestrežni še vedno izvajajo pritisk na slovenske starše, češ da jim bo pretila nevarnost ter da bodo izgubili službo in zaposlitev, če bodo vpisali otroke v slovensko šolo. Pri roki imajo tudi argument, da bodo slovenski otroci, ki bodo obiskovali italijansko šolo laže dobili službo in imeli zagotovljeno bodočnost, ko odrastejo. Slovenski starši pa se dobro zavedajo, da je slovenska šola enakopravna italijanski, da so jo ustanovili prav za slovenske otroke in da je sprječevalo te šole prav toliko vredno, kot je sprječevalo italijanske.

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradskaja. Izhaja vsak petek. Izdaja CZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Koprju, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezen izvod 20 din. — Letna naročnina 800 din, za tujino 1600 dinarjev ali 3,5 am. dolarja. — Bančni račun 600-70-1-181. Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Tisk in ksej tiskarna CZP »Primorski tisk«

Polde Renar

OB LETOŠNJI BOGATI SADNI LETINI NA KRASU

Odkup sadja v polnem razmahu

O nastalem položaju v zvezi z nestimulativnimi cenami sadja in odkupu nasploh bo razpravljala tudi Občinski ljudski odbor v Sežani

Slive in jabolka ne povzročajo skrbi samo pridelovalcem, marveč tudi kmetijski zadrugi v Sežani. Mnogo težav pa je že mimo in odkup je kljub vsem težavam vendarle stekel. Bilo pa se je bati, da se bo kje zataknilo, zakaj pridelek je letos nadpovprečno velik. »Pridelek sliv nas je letos malce presenetil,« je dejal šef komercialnega oddelka KZ »Kras« Sežana. »Računali smo s kakimi 25 vagoni, pa se je izkazalo, da jih je najmanj dvakrat toliko.«

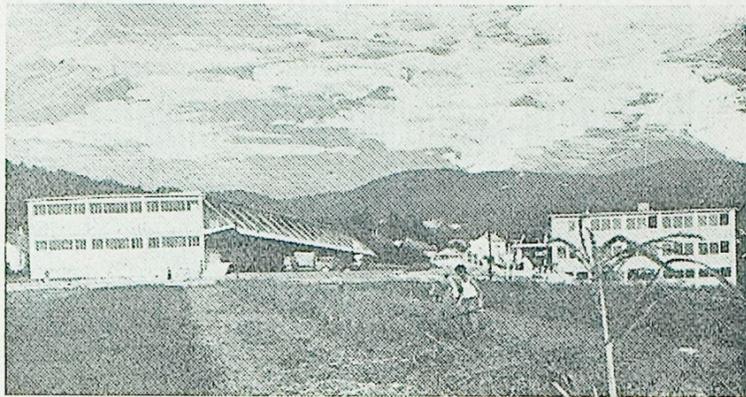
Letina je bila dobra tudi na Krasu, vendarle tod ni veliko dreves. Kraševci so slive navadno prodajali neposredno potrošnikom, skuhalih žganje, okrog dva vagona sliv pa so prodali zadrugi po 20 din za kilogram (slive, ki so namenjene za izvoz). Mnogo težji je problem v sežanskem delu Brkinov, kjer je odkup še v razmahu. Cena se giblje okrog 10 dinarjev na drevesu in 15 dinarjev na domu. V Brkinih — v Podgradu, Barki, Vareji, Misličah in Vatovljah — je sliv več kot drugod. Zadruga sodi, da bo odkupila okrog 20 vagonov sliv za izvoz v Anglijo. Cena tem slivam, ki morajo imeti pečlje in morajo ustrezati jugoslovanskemu standardu za izvoz, znaša 20 dinarjev za kilogram. Okrog 10 vagonov pa bo zadruga odkupila za domačo predelovalno industrijo po povprečni ceni 14 dinarjev (13 do 15 din). Ta cena velja na zbir-

nih bazah. Lepo vreme dopušča kamionski prevoz tudi po kozjanski cesti. Tako imajo tudi Kozjanci možnost, da slive sortirajo in jih prodajajo po 20 din za kilogram.

Na odkupnih postajah je že čutil pritisk jesenskih jabolok. Kakih 15 vagonov jih bo zadruga izvozila v Zahodno Nemčijo (v München). Približno polovico jih je že odkupila. To količino bodo porabili za industrijske namene in bo cena zanje znašala samo 5 dinarjev za kilogram. V zadrugi upajo, da bodo lahko primaknili še en dinar. Cena sortiranih zimskih jabolok bo 15 din za prvovrstna jabolka in 12 dinarjev za drugovrstna, medtem ko se bo cena zimskim jabolkam povzpela na 18 oziroma 25 din za kilogram. Sodi, da bodo odkupili zimskih jabolok okrog 35 vagonov, od tega 25 vagonov namiznih in 10 vagonov industrijskih. Cena slednjim jabolkam bo ista kakor zimskim, to je 5 oziroma 6 dinarjev.

V zadrugi so tudi zatrdili, da bodo odkupili kakih 10 vagonov jabolok za oziromno domačim potrošnikom, če se bodo pojavile težave pri plasiranju tega pridelka. Kakšne so bile priprave na odkup sadja? Začelo se je z razgovori pri okrajni trgovinski zbornici v Kopru med zastopniki zadrug ter Delamaris Izola, Fruktal Ajdovščina in Fruktus Koper. Kasneje je bila tudi konferenca

zastopnikov kmet, zadrug gornjega območja koprškega okraja, v Sežani pa je bil še sestanek izvršnega odbora občinskega odbora SZDL. Te dni bo o odkupu nasploh sadja razpravljala tudi Občinski ljudski odbor Sežana. Kaže, da so na dosedanjih sestankih rešili mnoga vprašanja, vredno pa se je pogovoriti o cenah, zlasti o cenah industrijskih jabolok. Vprašanje je namreč, ali je taka cena dovolj stimulaturna za razvoj sadjarstva. Polde Renner

Nova skladiščna in upravna poslopja trgovskega grosističnega podjetja Nanos v Postojni so skupaj z novim motelom bistveno spremenila zunanjost podoba spodnjega dela jamskega mesta. Pomotoma smo v zadnji številki zapisali, da imajo nova skladišča nad 500 kubičnih metrov. Zmedo je povzročil šegavi tiskarski škrat, pravilno pa bi moralo stati, da ima novo skladišče nad pet tisoč (točno: 5.200) kvadratnih metrov skladiščne površine

IZ ANKETNIH ODGOVOROV V 18 PODJETJIH NA POSTOJSKEM

Formalizem vodi v slepo ulico

Na vprašanje posebne ankete o uveljavljanju novega gospodarskega sistema, ki sta jo organizirala OK ZKS in OSS Koper, je v postojnski občini odgovorilo osemnajst gospodarskih organizacij. Od teh so v šestnajstih, ki imajo nad tri četrtine zaposlenih v občini, že ustanovili ekonomske enote.

Iz anketnih odgovorov je videti, da te enote zaposlujejo najrazličnejše število delavcev, kot tudi, da je njihova velikost in obsežnost pogojena v specifičnosti proizvodnih in poslovnih procesov posameznih gospodarskih organizacij. Ob snovanju ekonomskih enot so hkrati nujno upoštevali možnost obračuna in neposrednega upravljanja.

V skoraj vseh anketiranih podjetjih so formalno že uveljavili načelo neposrednosti v upravljanju, cel tam, kjer so predhodno izvolili posredniške svete, ki pa nimajo več nobenih kompetenc odločanja, razen v GG Postojna.

Anketa je nadalje pokazala, da večina ekonomskih enot še ne opravlja svojih družbeno-ekonomskih funkcij in da njihovih kompetenc, kjer so jih načelno določili, še niso v celoti uzakonili, razen v KZ Pivka in Postojna, v Transavtu in Gradnjah. Delavski sveti so prenesli delne pravice odločanja na ekonomske enote v TMI, Nanosu, Oskrbi, Mestnih trgovinah in v pivškem Javorniku.

Iz tistega dela ankete, ki govori o aktivnosti ekonomskih enot, je

videti, da so se zbori kolektivov enot v večini podjetij zbrali na sestanke doslej samo po enkrat, dočim so bili najbolj aktivni v TMI, Gradnjah in v obeh zadrugah, ki sta prišli v uveljavljanju novega gospodarskega sistema tudi sicer najdlje v postojnski občini.

Anketa je nadalje opozorila, da večina ekonomskih enot še nima utrjenega statusa upravljanja, kot tudi, da neposredni upravljalci še ne odločajo o delitvi čistega in osebnih dohodkov. Pravilnike, ki urejajo vse te zadeve, so doslej sprejeli samo v zadrugah, medtem ko je nekaj osnut-

kov v razpravi v kolektivih GG, Gradenj in Nanosa.

Čeprav so mnoga podjetja na Postojnskem napravila doslej odločnejše korake naprej v obračunavanju rezultatov gospodarjenja po ekonomskih enotah, je iz vsega, kar je pokazala anketa, več kot očitno, da stoji pred kolektivi sedaj neodložljiva naloga, zakoniti neposredno upravljanje in sestaviti prej ko mogoče osnutke pravilnikov o delitvi čistega dohodka, da se bodo zbori ekonomskih enot lahko temeljito porazgovorili o njih in šele potem glasovali o njihovem sprejetju. (ma)

— 0 —

RAZVESELJIVA VEST Z AVTOMOBILSKE CESTE

Iz naselja Prešovo v južni Srbiji, kjer dela VIII. koprška delavsko-kmečka brigada Antona Šibelje-Stjenke, so sporočili, da naši brigadirji vsestransko prekašajo svoje vrstnike ostalih brigad — tako v samem delu na trasi kot tudi v naselju, kjer dosega lepe uspehe na športnem in kulturnem področju ter v težajih.

PREDAVANJE O BEOGRAJSKI KONFERENCI

Preteklo soboto je krajevni odbor SZDL v Portorožu organiziral za svoje člane zanimivo predavanje o poteku in pomenu nedavne beograjske konference nevezanih držav. Predaval je član uredništva radia Koper, tovariš Miro Kocjan. Za portoroške razmere, posebno še, če se pomisli, da je turistična sezona letos še v polnem teku, je bil obisk zelo dober, kar pričra o velikem interesu, ki ga je omenjena konferenca sprožila tudi med prebivalstvom tega našega letovišča.

S predavanjem je krajevna organizacija pričela svoj jezenski program dela med svojim članstvom. Prihodnji teden pa bo dala članstvu v razpravo osnutek predloga za perspektivni plan razvoja občine v letih 1961/1965.

MLADINA KOPRSKEGA OKRAJA DOBI SVOJE GLASILO

Okrajno mladinsko vodstvo bo začelo že prihodnji mesec z izdajanjem svojega glasila oziroma mesečnega biltena, ki bo omogočil mladini v osnovnih organizacijah, da bo dopisovala o svoji problematiki. Bilten, ki ga nameravajo že prihodnje leto spreminiti v tiskano glasilo, bodo v začetku izdajali v nakladi 1500 izvodov.

Premalo zanimanja

Okrajna trgovinska zbornica v Kopru je ustanovila posebno sekcijo za izredne slušatelje Višje komercialne šole v Mariboru. Sekcija nudi najnujnejšo pomoč svojim članom, da jim ni treba hoditi v šolo v Maribor zaradi vpisnih formalnosti, učnega gradiva, skript in podobno. Zal pa je odziv in resnost vpisanih slušateljev pomanjkljiva, ker se ne zanimajo za šolske zadeve. To se ne da reči niti za 15 letos na novo vpisanih slušateljev, še manj pa za lanske, ki sploh

ne kažejo nobene resnosti. Od vseh lani vpisanih so samo štirje izpolnili svoje obveznosti do šolanja, vsi ostali pa so izstopili iz šole.

Za zadevo bi se morala pozanimati razen sekcije in zbornice še prav posebej tudi prizadeta trgovska in druga podjetja, v katerih delajo ti neradni ljudje. Ugotoviti bi bilo treba vzroke neodgovornosti in v obojestranskem interesu omogočiti kandidatom več prostega časa za učenje.

NA POSTOJSKEM UGOTAVLJAJO

zastoj v investiranju

V prvem polletju letos so v postojnski občini porabili 47 odstotkov od celokupnih planiranih investicij za tekoče leto. Gospodarstvo je izpolnilo 40%, negospodarske dejavnosti pa 62% planiranih vlaganj.

Močnejši zastoj v investiranju so v prvem polletju zabeležili v kmetijstvu, ki je izpolnilo komaj tretjino plana, to pa predvsem na

račun Perutninarskega zavoda Kras Pivka, ki je vložil samo 28 odstotkov ali 164 od 570 milijonov dinarjev planiranih investicij.

V istem razdobju se je močno dvignil odstotek izpolnitve negospodarskih investicij predvsem na račun stanovanjske izgradnje. Za gradnjo stanovanj so v postojnski občini vložili v prvem polletju 283 od skupnih 422 milijonov dinarjev planiranih investicij.

(ma)

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Problem likvidnosti podjetij

Problem likvidnosti naših gospodarskih organizacij ni nov in tudi ni nekaj značilnega, ker je to vprašanje tesno povezano z vsakim gospodarstvom, ki dela po načelih prostega blagovnega prometa. Pri likvidnosti v našem primeru gre za to, da imajo gospodarske organizacije pri roki dovolj sredstev za poravnavo svoje obveznosti.

Brez dvoma pa se je vprašanje likvidnosti naših gospodarskih organizacij zaostri in predstavlja danes problem prve vrste, ki mu je treba posvetiti vso skrb. Medsebojna zadolženost v gospodarstvu namreč narašča, tako da je samo v naši republiki vsota medsebojnih terjatev in obveznosti preseгла vsoto 40 milijard in trenutno še ni videti, da bi se stanje zboljšalo. To pa povzroča razne posledice, ker zastajajo med podjetji dobave, ker proizvajalci nečesto več dajati na kredit blaga in podobno, kar zopet povzroča, da tržišče ni založeno dovolj s tistimi proizvodi, po katerih je povpraševanje. Seveda to ni edini razlog in posledica, vendar zelo važen.

Tako stanje je ena izmed posledic spremenjenega sistema kreditiranja in dejstva, da se gospodarstvo le postopno prilagaja novim zahtevam in pogojem. V zadnjem času tudi intervencije bank z dodatnimi sredstvi, dalje uvoz

in podobno niso dovolj učinkovite in celo slabšajo položaj. Slišali smo kritiko zaradi načina dodeljevanja oziroma odobravanja dodatnih obratnih sredstev z enega mesta in kritiko zaradi uvoza proizvodov, ki jih izdelujemo doma, pa leže nedokončani v tovarnah, ker ni deviz za uvoz potrebnih surovin. Del rešitve je vsekakor v pravilnejšem reševanju omenjenih problemov. Vendar pa problema likvidnosti s tem ne bomo rešili v celoti.

»Novi« zakonski predpisi predvidevajo nekatere možnosti oziroma načine, da bi se likvidnost v gospodarstvu povečala. Gre za možnost pobotanja medsebojnih terjatev in obveznosti, za asignacije, to je za pobotanje med tremi ali več umiki in dolžniki — tehniko o načinu tega je izdala banka pred kratkim —, dalje predvidevajo predpisi povečano možnost poslovanja z akreditivi in končno poslovanje z menicami.

Gospodarske organizacije se pa zlasti zanimajo za slednje, to je za delo z menicami posebno zato, ker zakon o kreditnih in drugih bančnih poslih predvideva možnost eskontiranja menic bo bankah. Banke naj bi menice »odkupile« pred njihovo zapadlostjo, kar bi omogočilo, da bi gospodarske organizacije lahko poravnale svoje obveznosti, ki so jim nastale ob podpisu menice.

Kolibrsko 1

NOVI SILOSI V VOJVODINI

V Vojvodini gradijo že od pomladi sem 24 velikanskih silosov, v katere bodo lahko spravili več kot 25.000 vagonov žita. Sedem silosov bo imelo namreč zmogljivost 1000 do 2000 vagonov, sedem najst pa 450 do 1000 vagonov. Nekateri bodo gotovi že letos, kar bo nedvomno omililo problem silaže čedalje večjih pridelkov žit v Vojvodini.

NOVA TOVARNA CELULOZE V DRVARJU

V Drvarju so pred nedavnim začeli graditi tovarno papirja in celuloze, ki bo ena najsodobnejših v državi. Po izdelanem predračunu bo veljala gradnja tovarne skupno z objekti družbenega standarda približno 10,5 milijarde dinarjev. Predvidevajo, da bodo z gradnjo tovarne končali do leta 1963, ko bi se tudi pričela poskusna proizvodnja.

NOVI KMETIJSKI STROJI TOVARNE »ZMAJ«

V zemunski tovarni strojev »Zmaj« so pričeli s serijsko izdelavo prvih domačih strojev za obiranje koruze. Poskusi so pokazali, da takšen stroj nadomešča okrog 250 obralcev, saj je znano, da je ročno obiranje koruze zelo zamudno. Za stroje, ki jih bodo letos izdelali najmanj 30, trdijo strokovnjaki, da so glede na tehniško izvedbo za naše razmere nadvse primerni.

LETOS 24 TISOČ VAGONOV SLADKORJA

V tovarnah za predelavo sladkorne pese ugotavljajo, da je letošnji pridelek izredno kvaliteten, saj znaša povpreček sladkorja 17 odstotkov. Tako nekoliko manjši pridelek ne bo prav nič vplival na predvidene količine sladkorja. Strokovnjaki so namreč izračunali, da bodo 180 tisoč vagonov sladkorne pese lahko tovarne predelale v najmanj 24 tisoč vagonov sladkorja.

PREPOVED PODRAZITVE LESA

Po odločbi državnega sekretariata za blagovni promet se ne smejo spremeniti prodajne cene tudi za leseno pohištvo in za drva, razen drv trdih listavcev. Predpis velja do 6. marca 1962.

RAZPRAVLJALA JE ZVEZA BORCEV V PIRANU

Vprašanja stanovanj in kvalifikacije

Pretekli teden je bila v Piranu seja sekretariata občinskega odbora Zveze borcev, ki sta se je udeležila tudi predsednik občinskega odbora SZDL in sekretar občinskega komiteja ZKS.

Na seji so govorili o stanovanjski problematiki članov Zveze borcev ter o vprašanju kvalifikacije in šolanja borcev. Po analizi občinskega odbora živi v Piranu 112 borcev v takih stanovanjih, ki bi bila nujno potrebna večjih ali manjših popravil. Po lanskoletni oceni bi potrebovali za ta popravila okrog 54 milijonov dinarjev. Med temi borci je veliko na novo doseljenih, ki so se priselili iz zdravstvenih razlogov zaradi morske klime.

Sklenili so, da bodo sestavili prioritarno listo za popravila stanovanj in da bodo vsa sredstva, ki jih dobi ZB od občinskega odbora dajali za ta popravila. Prav tako so se dogovorili, da bo dobila ZB v sporazumu ObLO stanovanja, ki se bodo izpraznila. Za borce, ki so zaposleni po podjetjih, pa bo ZB stopila v stik z gospodarskimi organizacijami in se skušala dogovoriti, da bi uredili stanovanja za vse tiste borce, ki ga še nimajo.

Sekretariat občinskega odbora ZB je še sklenil, da bi v vseh gospodarskih organizacijah, kjer je

zaposlenih več kot 10 borcev ustanovili aktivne za reševanje tistih vprašanj, ki zadevajo pridobivanje kvalifikacije in urejanje vseh zadev v zvezi z delovnim razmerjem. A. P.

Portorož še vedno poln

Portorož bo imel letos spet rekordno turistično sezono, posebno kar se tiče inozemskega turizma. Kljub alarmantnim vestem o slabih zasledenosti v začetku julija (kar je vsakoletni pojav) so portoroški hoteli od srede julija dalje zasedeni tako močno, da morajo v vseh hotelih tudi še sedaj v posezoni, postavljati vsak večer več desetih pomožnih ležišč. Med gosti je tudi letos sicer še največ Nemcev in Avstrijcev, toda na tretjem mestu so letos že Švedsi, ki so s tem po številu prekosili celo sosedne Italijane, Švicarje in Francoze, ki so bili pretekla leta na lestvici pred Skandinavci. Po 25. septembru se bodo hoteli začeli polagoma prazniti, zadnje skupine inozemskih gostov pa bodo zapustile Portorož šele konec oktobra.

NAŠI NOVI KOLPORTERJI

Prebivalci Jelšan in Dolenj pri Ilirski Bistrici zdaj lahko dobijo ali naročijo Slovenski Jadran pri Janku Surini v stari jelšanski šoli, medtem ko vaščani obeh Bitenj in Prema ter K'lovč list lahko kupijo poslej tudi v poslovalnici trgovskega podjetja Ilirija v Spodnji Bitnji.

Prosimo vse naše bralce, da nam sporočijo, če kje dostava, prodaja in dobava Slovenskega Jadrana ne gre, ker bomo skušali v osebnem stiku zadevo urediti v zadovoljstvo vseh bralcev in s tem seveda tudi naše.

Uprava
»Slovenskega Jadrana«

VREME

od 29. sept. do 6. okt. 1961
Sveže atlantske zračne gmote se še vedno pomikajo proti Evropi in povzročajo hladno in ponekod nestalno vreme. V tem času bodo temperature počasne, vreme bo nestalno in ponekod lahko pričakujemo tudi dež.

Seminar postojnskih učiteljev

V organizaciji Ljudske univerze je bil prejšnjo sredo in četrtek v Postojni seminar, na katerem so najprej profesorji srednjih šol

KOLEKTIV OBRITNEGA PODJETJA »ELEGANT« V KOPRU
JE ŠE ENKRAT PLAČALdavek za nainvnost
in neodločnost

Lepšega darila, kot je bila ustanovitev krojaške delavnice, si tudi Koper pred leti ni mogel želeli. Danes potreba po tej obrtni dejavnosti ni prav nič manjša, zato bi človek težko podvomil v lepo in obetajočo razvojno pot še tako skromno začete podjetja te stroke. In je res skromna oprema in pisano kadrovske zastopstvo takratne »Mode« potrdilo domnevo o začetnih težavah, toda veliko povpraševanje je bilo dovolj trdna izhodiščna točka za lepe načrte o postopni razširitvi delavnice in o povečanju njene zmogljivosti.

Zal danes po štirikratni menjavi vodstva delavnice (beri uravnika) in enkratni reorganizaciji podjetja, ki se je 1956. leta preimenovalo v »Elegant«, kolektiv že drugič ugotavlja drago plačano spoznanje, ki ga čuti na lastni koži, da so se stare napake ponovile in da še tako lepi načrti lahko kaj hitro skopnjijo, če je vodenje podjetja naloženo eni sami osebi, ki povrh vsega boluje še na samovolji, po svoje kroji kadrovske politike in da bi bile posledice še bolj boleče — so organi finančne inšpekcije odkrili vrsto nerednosti tudi v finančnem poslovanju. Črni fond, netočnosti v knjigi strank in niz drugih nepravilnosti, kar je vse povezano s sedanjim primanjkljajem, so šele letos aprila po zaslugi novo nastavljene knjigovodkinje utrle v podjetje pot finančni inšpekciji.

Zares nerazumljiv pojav, kajti kolektiv je pred leti že nekajkrat plačal davek za svojo neodločnost in pokril nastalo izgubo 400 tisočakov, ki so se »izgubili« v podobnih okoliščinah in tokrat se je 23 ljudi zopet moralo sprijazniti z nič kaj prijetnim dejstvom, da bo treba za lastnim samoopredelovanjem podjetje spraviti zopet na nogo. Ali bosta delavski svet in upravni odbor končno znala uveljaviti svoje pravice in v bodoče tudi preprečiti podobne pojave? To je nedvomno osnovno vprašanje, ki si ga bo moral zastaviti slednji član tega sicer nadvse marljivega in sposobnega delovnega kolektiva. Pojav pa zgovorno potrjuje mnenje o politični nezrelosti večine proizvajalcev v »Elegantu«, ki so v odločitvah trenutnih, sicer v celoti prepričani v upravičenosti svojih obtožb in sumnic, bili preveč mlajni in premalo enotni. To je zgovorno dokazal tudi množični sestanek, ki sta se ga aprila letos razen članov kolektiva »Elegant« udeležila tudi zastopnik Občinskega sindikalnega sveta Koper in predstavnik ObLO Koper. Takrat sta soričilo prepričljivih besed uravnika na eni strani in premalo odločnega, oziroma utemeljenega nastopa kolektiva v tolačenju okrnjenih pravic samoupravljavcev, oba gosta prillila olja že tako razplamtelemu požaru, ki ga je šele pred nedavnim — že prepozno! — pogasila družbena kontrola.

Boro BOROVIC

KAJ PRAVIJO DRUGOD

TEMELJI ZA TOVARNO
V LJUTOMERU

Gradbeno podjetje »Gradis« iz Ljubljane gradi ob železniški postaji v Ljutomeru novo tovarno močnih krmil. Temelji bi bili že zdavnaj zgrajeni, če ne bi graditelji naleteli na mehak teren, zaradi česar morajo nabijati opornike. Te nepredvidene težave je zakrivil Geološki zavod iz Ljubljane, ki je pri preiskovanju tal ugotovil, da ne bo potrebno utrjevanje. Težave pa imajo tudi z načrti, ki jih ljubljanski »Agrobiro« kljub dogovoru še ni dogotovil. Kljub temu pa računajo, da bodo ob ugodnem vremenu lahko proizvodni obrat in skladišče spravili pod streho že do začetka prihodnjega leta. Začetek obratovanja pa je predviden 1. maja. Vso uvoženo opremo in stroje imajo že prepravljene, domačo pa dobivajo v teh dneh.

Vzporedno z ostalo gradnjo bodo zgradili tudi železniški tir, ki bo velikega pomena za transport, cesta do gradbišča pa je že zgrajena.

Nova tovarna bo pretežno mehaničarstva in bo imela letno zmogljivost 1700 vagonov krmil. Surovine so v glavnem zagotovljene, pa tudi s prodajo krmil ne bodo imeli težav. Računajo, da bo nova tovarna, ki bo predvidoma obratovala v dveh izmenah, zaposlila v proizvodnji in transportu blizu 70 ljudi. Ker gradnja kljub nastalim težavam še kar hitro napreduje, so že poslali na specializacijo nekaj ljudi.

GLAS

ZDRUŽITEV TREH TURISTIČNIH
OBJEKTOV

Pristojni organi na Bledu razmišljajo o tem, da bi za tri turistične objekte — Grad, Otok in festivalno dvorano — ustanovili poseben zavod, ki bi s temi tremi objekti v celoti gospodaril. Po vsej verjetnosti bo ta zavod zaživel že ob pričetku prihodnjega leta.

Zavod naj bi bil s samostojnim finansiranjem, kar pa zadeva obliko zavoda, trenutno obstajajo tri variante, in sicer: to naj bi bil samostojen zavod, morda sekcija Turističnega društva ali pa zavod, ki bi skrbel tudi za vrsto turističnih dejavnosti in tako zbiral potrebna denarna sredstva.

DOLENJSKI LIST

ODKUP SADJA V SEVNICI

Kmetijska zadruga v Sevnici redno odkupuje vse vrste sadja. Do sedaj je odkupila okrog 30 ton jesenskih jabolok po 15 do 20 dinarjev in 40 ton zimskih jabolok po 20 dinarjev. Pravijo, da bodo odkupili še najmanj 280 ton jabolok. Namiznih hrušk so odkupili okrog 10 ton po povprečni ceni 30 dinarjev kilogram, hrušk za predelavo 130 ton po 10 dinarjev in sliv za predelavo 10 ton po 13 dinarjev.

Težave s pečjo v TOS

Hrpeljska steklarna TOS je s svojimi renomiranimi izdelki resda prodrla tudi že v zamejstvo, posebno je cenjeno laboratorijsko steklo te tovarne in vrsta izdelkov za široko potrošnjo, vendar jim povzroča znatno gospodarsko škodo pomanjkanje kvalitetnejšega stekla za visokotermične proizvode. Sedanja ločena peč namreč ne dovoljuje dovolj visoke temperature in potreba po tako imenovani kadnji peči je iz dneva v dan bolj pereča. Pravijo, da bodo v doglednem času rešili tudi ta problem, zanj pa je seveda najbolj zainteresirana ekonomska enota talilnice, ki je v sestavi oddelka steklarna, brusilnica in

graduarnica. Razen te so še tri ekonomske enote in minul tork je kolektiv steklarne TOS že razpravljal o pravilnikih o delitvi čistega in osebnega dohodka.

TUDI LETOS V POSTOJNI

Večerna politična šola

V Postojni bo začela tudi letošnja jesen z delom večerna politična šola. Kot predvidevajo, bo trajal pouk na njej največ štiri mesece, v skupno največ devetdesetih urah naj bi s slušatelji obdelali naslednje teme: 1. Komu-

nisti in sodobni družbeni procesi, 2. Družbeno ekonomska graditev FLRJ, 3. Načela politične ureditve FLRJ in 4. Marksizem in naša praksa.

Kot je videti, bo večerna politična šola letos prvič močno zastavila obravnavo zgodovine ter postavila v ospredje izobraževanja komunistov aktualne probleme v svetu in družbeno-ekonomsko problematiko socialističnega razvoja pri nas in drugod.

Če bo dovolj kandidatov za večerno politično šolo z gornjega pivskega področja, bodo takšno šolo odprli tudi v Pivki.

SODELUJTE v delovnih kolektivih ali v komunah pri razpravah o socialnih problemih in ekonomski škodi, ki jo povzroča tuberkuloza!

Z AVTO-VLAKOM Z MOSTU V PIVKO

Tragična smrt v reki

V ponedeljek okrog 3,30 se je zgodila dober kilometer pred Postojno na cesti I. reda Trst—Ljubljana huda prometna nesreča. Tržačan Aurelio Pellizer je vozil v smeri proti Postojni 22-tonski tovornjak s prikloleco

in z njim, iz doslej še neznanih vzrokov, trčil v železno ograjo mostu čez reko Pivko, zgrmel v njeno strugo, ki je 7 metrov pod cesto, in s kolesi v zraku zaprl tok reke. Izpod popolnoma razbitega tovornjaka so šele s pomočjo žerjava potegnili mrtvega soferja.

Ob tej nesreči prometni organi ponovno ugotavljajo, da po naših cestah čestokrat krožijo v najrazličnejših urah, in to celo ponoči, težki avtomobili, ki jih upravljajo soferji brez spremljevalca-sovozača. Zato niso redki primeri, ko vozniki sede za volanom tudi več kot deset in petnajst ur brez zamene in zaradi preturjenosti izgubijo oblast nad volanom. Zato bi bilo prav, če bi preprečevali vožnjo soferjem brez sovozača, tako kot je to urejeno v drugih državah z razvitim avtomobilskim prometom.

Tržaški avto-vlak v skoraj suhi strugi Pivke pod mostom pri Postojni

KRVODAJALSKA AKCIJA
V POSTOJNI

V dneh od 26. do 28. septembra je bila v Postojni ponovna akcija za prostovoljni odvzem krvi prebivalstvu. Tokrat so akciji nadeli geslo: »Kri, ki jo boš danes daroval, ti bo morda že jutri rešila življenje«.

Ekipa za odvzem krvi je delala vse tri dni dopoldne v prostorih mestnega Otroškega vrta, zanimanje za akcijo pa je bilo med prebivalstvom in zlasti med delovnimi kolektivi tudi tokrat veliko. O podrobnih rezultatih bomo poročali prihodnjič, ker se je akcija končala komaj včeraj.

(ma)

ZA BOLJŠO PRESKRBO

V Kopru je zlasti pomanjkljiva ali pa le delno zadovoljuje nekatere panoge preskrba s športnimi rekviziti in potrebščinami. Tako bi bilo zlasti treba urediti prodajo športnih rekvizitov in potrebščin z najnujnejšo popravilnico za lovske in ribiške potrebe, ker v Koper razen Krasa, Brkinov in Slovenske Istre gravitira v tem pogledu tudi dober del hrvaškega istrskega področja. O reorganizaciji trgovske mreže bi bilo dobro, pomisliti tudi na to vprašanje in ga primerno rešiti.

»JAVOR« NA TUJIH
TRŽIŠČIH

Kot poroča zadnja številka »Javorovega lista«, glasila delovnega kolektiva lesne industrije »Javor« Pivka, dela tovarna v zadnjem času prototipe novih vrst stolov, foteljev in polfoteljev za ladijsko opremo.

List med drugim tudi poroča, da je »Javor« prodal v Zahodno Nemčijo 10 tisoč zlozljivih stolov v skupni vrednosti 20 tisoč dolarjev in da so napravili nove zaključke o dobavi 40 tisoč stolov Angliji.

Izola dobi sodobno avtomehanično delavnico

Sodobna avtomehanična delavnica, ki jo bodo v kratkem uredili v Izoli, bo nedvomno nadvse pomembna pridobitev za celotno občino, predvsem seveda za številne lastnike motornih vozil, ki so bili doslej odvisni od delavnic v sosednjih občinah. V sedanjih zasili delavnici namreč že lep čas niso bili kos čedalje večjemu na-

valu dokaj pisanega zastopstva vozil vseh znamk, končno pa je otvoritev lastne sodobne delavnice za popravilo vseh vrst motornih vozil tudi v interesu izolskih industrijskih podjetij, kjer so bili zaradi nekaterih popravil določenih strojev in predvsem lastnega avtoparka doslej večkrat v precejšnji zadregi.

PROBLEMI ŠOLSTVA OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA

Posebno kritično finančno vprašanje

V posebno težavnem položaju je Zavod za defektno mladino in vzgojni zavod »Elvira Vatovec« v Strunjanu — Občine se otepajo visokih stroškov šolanja — V Zavodu je zdaj 96 gojencev, v okraju pa imamo približno 500 defektnih otrok

Ze tako številnim problemom, ki se porajajo na področju šolstva, se je pridružil po izvajanju novega zakona o finansiranju šolstva še posebno pereče finančno vprašanje. Najprej je prineslo izvajanje novega zakona decentralizacije šolstva, to je prenos šol druge stopnje iz pristojnosti krajnega na občinske ljudske odbore, najneje pa se je izkazalo, da bi bilo zakon ni samo decentralizacija oz. iskanje ustanoviteljev, marveč da gre za družbeno in ekonomsko osamosvajanje šol v samostojne zavode. Toda to je dolgotrajnejši proces, ki terjaja čas in presega okvir šole, ter se bo morala družba kot celota še temeljito ukvarjati s šolskimi vprašanji, da bo vsa stvar spravila na normalni tir.

Naš zakon o finansiranju šolstva je formalno poseben sklad, v katere je zagotovil sredstva iz občinskih proračunov najmanj v višini lanskoletne realizacije ob upoštevanju vseh povečanj na ime osebnih dohodkov, poleg tega pa naj bi se stekala v sklad še druga sredstva iz raznih naslovov. To je črka zakona, vprašanje pa je, če so ti šolski skladi zaenkrat dovolj veliki, da zagotavljajo nemoten potek šolske dejavnosti.

Ze takoj naletimo na osorno trdna menja: občinski ljudski odbori trdijo na eni strani, da so sredstva sicer res minimalna, toda da zagotavljajo osnovno šolsko dejavnost, na drugi strani pa dokazujejo, da okraj ob prenosu kompetence ni prenesel tudi vseh finančnih sredstev v šolske sklade. Druga plat zvonca so šole, ki pravzaprav obratno — sredstva nezadostna in ogrožajo dejavnost — in pa okraj, ki zatrjuje, da je vedel prav vsa sredstva. Na vsa ta nasprotujoča si vprašanja ni točnega odgovora in vse tako kaže, da ima vsak svoj prav, čeprav se mogoče to sliši nekoliko nelogično. Toda vsi znaki kažejo, da je se največ resnice v trditvi šol, ker so sredstva, s katerimi razpolagajo, zares nezadovoljiva in je danes finančno vprašanje najbolj kritično.

V posebno težavnem položaju se je znašel v letošnjem šolskem letu Zavod za defektno mladino in vzgojni zavod »Elvira Vatovec« v Strunjanu. Po podatkih, ki smo jih dobili od upravnika Zavoda prof. Joahima Debernardija in odgovornih ljudi pri piranskem občinskem ljudskem odboru, kaže, da je stanje sicer kritično, vendar na najboljši poti začasne rešitve.

ObLO v Piranu se je ob izvajanju novega zakona o finansiranju šolstva postavil na stališče, da je dolžan skrbeti samo za obvezne šole in je zato samo te tudi vključil v sklad, drugih pa ne. Tako je ob prenosu z okraja na občino priznal Piran Zavodu »Elvira Vatovec« le 4 milijone od 16, ki so jih imeli v proračunu (od tega 12 milijonov samo za plače), obenem pa je občina potrdila povišanje oskrbnega dne od 17 na 39 tisoč dinarjev mesečno (natančneje: 788 din za internat in 482 din za šolo dnevno na učenca). Ob zaključku preteklega šolskega leta, ko je poslal Zavod štune raznim občinam, je nastal neplah, ker so ugotavljali, da tega ne morejo plačevati. Tako je sezanska občina takoj potegnila iz Zavoda svojih 18 gojencev, kajti celoletni proračun socialnega skrbstva občine ni znesel toliko, kot bi morali plačati za de-

fektno mladino »Elvira Vatovec«. Letos tudi Koper grozi, da bo vzel otroke iz Zavoda in osnoval pri Osnovni šoli v Kopru poseben oddelek za defektno. Toda to še ni nič dokončnega.

Posledica vsega tega je, da je zdaj v Zavodu 96 otrok (iz Kopra 31, iz Pirana 13, iz Sežane 3, iz Ilirske Bistrice 13, iz Izole 22, iz Postojne in Hrpelje po 4, iz Ajdovščine 3 in iz Gorice, Maribora in Trsta po 1) in da so štiri sobe popolnoma prazne. Kapaciteta Zavoda je večja in če bi bil polno zaseden, bi bila tudi cena oskrbnega dne manjša.

Vprašanje ostaja še bolj odprto, če pomislimo, da imamo v okraju po približnih izračunih okoli 500 defektnih otrok. Drugi izračun je spet, koliko bo stal družbo še dolga leta otrok, ki je ostal defektni za vse življenje, ali za normalno življenje usposobljen človek, ki bo lahko družbi doprinesel s svojim delom. Samo dva primera izmed številnih: ko je deklica prišla k njim, ni znala govoriti ne hoditi in ni imela pojma o najosnovnejših higienjskih navadah. Končala je v njihovi šoli 7 razredov in se zaposlila kot delavka v Mehanotehniko. Delala je na tekočem traku, znatno presegala normo in zaslužila povprečno 32 tisoč na mesec. Podobno je bilo z nekim fantom, ki je zdaj vajenec pri Stilu, kjer se odlikuje pri delu in z dobrim uspehom končuje vajensko šolo. Koliko pa bi stali ti ljudje družbo, če bi ostali vse življenje v breme socialnemu skrbstvu?

Zavod »Elvira Vatovec« bi moral dobiti nekaj sredstev tudi od Zavoda za socialno zavarovanje iz Kopra, to se pravi za tiste otroke, katerih starši so socialno zavarovani. Višino svojega prispevka določa Zavod za socialno zavarovanje razen po socialnih razmerah staršev tudi po stopnji otrokove defektnosti, toda za to

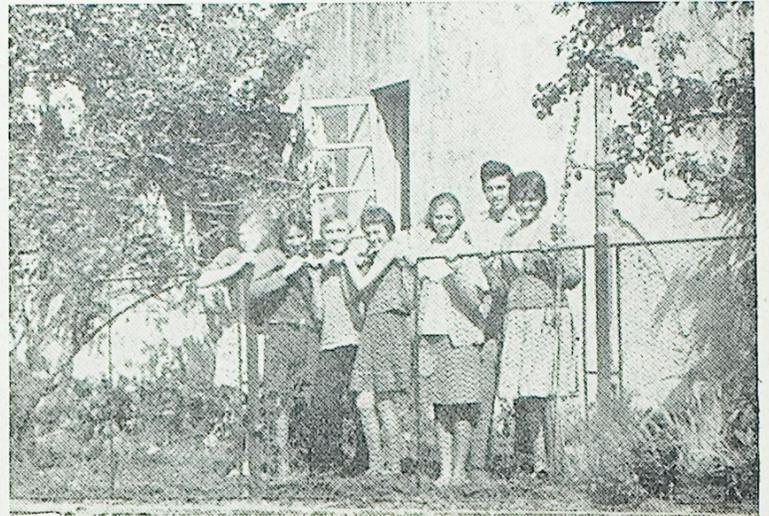
hoče imeti kategorizacijo in evidenciranje otrok na podlagi testiranja, ki ga lahko opravi posebna komisija. V okrajnem merilu se je sestala taka komisija, pa ji niso priznali kompetence in zdaj čakajo komisijo iz Ljubljane. Upajmo, da bo potem vsaj ta stvar urejena.

Razen s finančnimi pa se bori Zavod »Elvira Vatovec« tudi s kadrovskimi vprašanji, kar je seveda v tesni zvezi. Primanjkujejo jim razredniki, vzgojitelji in defektologi.

Za trenutno nemoteno delovanje izplačuje zdaj ObLO Piran osebuju Zavoda plače »na upanje«, vendar pa so tu še drugi izdatki v zvezi z začetkom šole. Omenili smo že, da so na občini mnenja, da so dolžni skrbeti samo za obvezne šole in pravijo, da smatrajo, da zavodi kot je »Elvira Vatovec« in za gluho mladino sodijo med socialne ustanove. Trdijo še, da je imel okraj zagotovljeno v svojem proračunu za tiste šole, ki jih je prevzel ObLO Piran z uveljavitvijo novega zakona (Pomorska srednja šola, Ribiška šola ter zavoda »Elvira Vatovec« in za gluho mladino) 69 milijonov, občina pa bi lahko pri idealni izpolnitvi svojega družbenega plana odvedla v šolski sklad le 41,5 milijona, že po proračunih šol pa bi potrebovali 45,7 milijonov. In tako se je zgodilo, da je dobil Zavod za gluho mladino v Portorožu le 5 milijonov in Zavod »Elvira Vatovec« pa 4 milijone. Obenem vračajo na občini del krivde tudi na Zavod »Elvira Vatovec«, ker ni pravočasno poskrbel za testiranje otrok, kar bi zagotovilo finančno pomoč Zavoda za socialno zavarovanje.

Toda tudi ko bo urejena trenutna najbolj pereča zadeva okrog financ, bo to le začasna rešitev. Gre še za veliko otrok, ki bi bili potrebni šolanja v Zavodu.

Zdenka Lovec

V Jelšanah pri Ilirski Bistrici imajo popolno osemletko. Solarji hodijo k pouku v novo šolsko poslopje sredi vasi, le zadnji, osmi razred gostuje še vedno v starem šolskem poslopju poleg pošte ob glavni cesti. V osmem razredu je vsega osem učencev. In zanimivo: prav vsi so iz bližnje vasi Novokračine, iz Jelšan pa letos ni nobenega v zadnjem razredu. Izmed osmih je sedem na sliki pred staro šolo, kjer se stara jablana šibi pod obilnimi plodovi. Vsi se pridno učijo, niso pa se še odločili, kam jih bodo zanesle nadaljnje priprave na življenjsko pot.

Razstava piranskega mestnega arhiva

V spodnjih prostorih piranskega muzeja bo v času od 3. do 10. oktobra (po potrebi pa še dalj) odprta zanimiva razstava »Piran skozi stoletja«. Obiskovalci bodo imeli redko priložnost, seznaniti se podrobneje z najzanimivejšimi oziroma najdragocenejšimi primerki piranskega mestnega arhiva, ki vsebuje v celoti ves arhiv vsega tisočletja, odkar je Piran dobil pravice mesta; tu so stari pergamenti, mirovne pogodbe, izjava o »prostovoljni« predaji Pirana Benetkam, vicedomske in druge oblastvene knjige in nad 10.000 testamentov, kratka arhiv, ki predstavlja izredno bogastvo ne samo za zgodovinarje in ljubitelje starin, temveč tudi za Piran sam, saj so v teh dokumentih dokazi o njegovih pestri preteklosti. Druga mesta si prizadevajo dobiti z raznih podstrešij in privatnih arhivov stare dokumente in plačujejo zanje bajne vsote; Piran pa je — kakor znano — edini med istrskimi mesti ohranil svoj arhiv; patriotizmu Pirančanov gre zahvala, da ni bil tudi ta piranski zaklad med preteklo vojno odnesen v neznanost, kot se je to zgodilo z arhivi drugih istrskih mest.

Razstava bo odprta pravzaprav že 2. oktobra, vendar bo ta dan dostopna samo povablencem-udeležencem letošnjega kongresa arhivarjev, ki bo konec tega tedna na Bledu, v nedeljo pa bo

do prišli za dva dni na izlet še k našemu morju (nastanjeni bodo v hotelu »Central« v Portorožu).

V PORTOROŽU
SNEMAJO NOV FILM

V portoroških ateljejih »Film-servisa« je v teku snemanje notranjih scen za italijanski film »Vojna se nadaljuje«. Snemanje bo trajalo predvidoma osem tednov. Med vidnejšimi igralci, ki se zaradi snemanja mudijo te dni v Portorožu, so Giovanna Ralli, Folco Luli (ki je pred tremi leti že snemal v Portorožu) in Amerikancanec Jack Palance, od domačih igralcev pa Miha Baloh.

Jule

DVE PREDSTAVI
REČANOV V POSTOJNI

V nedeljo je gostovalo v Kulturnem domu v Postojni Pionirsko gledališče z Reke in ob desetih ter dvanajstih urizorilo otroško opero v štirih dejanjih Branka Mihaljevića »Zeko, Zriko i Janje«. Obe predstavi si je ogledalo veliko število otrok in odraslih, gostovanje pa je organiziral Dom JLA Postojna.

NOVE knjige

TONE SELISKAR: Ljudje z rdečim cvetom. Izdala Dolenjska založba. To knjigo je izdala založba v poštastive dvajsete obletnice vstaje. Knjiga je zbirka partizanskih črtic, od katerih je prva nastala v času velike nemške ofenzive leta 1943. Ostale je pisatelj napisal kot načelnik propagandnega oddelka XVIII. divizije, nekaj pa jih je napisal tudi po vojni. Pisatelj je v njih prikazal nekaj lastnih doživljanj in so vren izraz usodnih časov ter naših ljudi v dneh, ko so ljudje z rdečim cvetom in z orožjem kovali lepšo prihodnost.

ANTON RAMKOVIČ: Izdala Mladinska založba. Namen knjiznice je, da bi nam pomagala brati geološko zgodovino ljubljanske okolice. Z razumljivo in preprosto besedo nas vodi na priljubljene izlete Ljubljancem in nam kaže kraje v različnih geoloških dobah, ko so nastale kamenine, na katerih stoji Ljubljana in njena bližnja okolica.

FRAN MILČINSKI: Butalci. Te dni je izšla v knjižnici Sinjega galeba in v založbi Mladinske knjige klasično delo slovenskega humorja — Butalci. Zgodbe o burkastih Butalcih je pribelval pisatelj po raznih časopisih, po vojni pa jih je založba izdala v knjigi, vendar je zbirka zgodb o Butalcih že zdavnaj pošla. Čeprav je čas satiri že obrusil ost in so se razmere spremenile, je vendar v pričujočih zgodbah ostal dobrodušen humor in svežina domislje, ki sprošča smeh. Ilustracije v knjigi so povzete po prejšnjih izdajah in jih je nazadel akademski slikar France Podrekar.

HERODOT: Zgodbe. Izdala Mladinska knjiga. Pred leti se nam je Herodot predstavil tudi v slovensčini. Njegove zgodbe je imenitno prevedel dr. Anton Sovre. Za knjižnico Kondor pa jih je sedaj priredil Jože Kastelic. Izvirni obseg teksta je skrajšal na tistih mestih, ki motijo enotnost pripovedovanja, ali pa zamenjajo filološko in zgodovinsko znanje z domišljijo. Herodot — oče zgodovine, kakor mu tudi pravijo, je imel to srečo, da je živel v času, ko je antična Grčija preživela najburnejše čase svoje zgodovine. V zgodbah nam pripoveduje med drugim o vojni med Perziji in Grki, o Skitih, o Egiptu itd.

KULTURNA KRONIKA

ZAKLJUČENA PREDSEZONA SG V TRSTU

Od 20. avgusta do 19. septembra je gostovalo SG iz Trsta po raznih krajih na Tržaškem. Tako so uprizorili Lukeževo dramo Prgišče zemlje, Nušičevo komedijo Dr. Goljevo otroško igro Sneguljčico in Kalmanovo opereto Cardaška knežinja v Trebach, v Nabrežini, v Velikem Repnu, v Standrežu, medtem ko so v ljubljanski dramati gostovali z Javorškovimi Manevri. V načrtu so imeli tudi gostovanje v Ronkah, kar so žal prepredili elementi, ki jim ni do mirnega sožitja s Slovenci.

Novo sezono bo začel SG v tržaškem avditoriju, in sicer 14. oktobra.

SIMPOZIJ UMETNIH ZGODOVINARJEV

Umetnostno zgodovinsko društvo za Slovenijo prireja letos drugi simpozij slovenskih umetnostnih zgodovinarjev pod geslom »Problem renesanse na slovenskem«. Simpozij bo v Slovenj Gradcu od 3. do 10. oktobra.

III. KONGRES JUGOSLOVANSKIH SLAVISTOV

V Ljubljani je te dni končal z delom III. kongres Zveze slavističnih društev Jugoslavije. Po obsegu je bil kongres zelo bogat, saj se je na njem vrstilo 60 predavanj in referatov, pri katerih so sodelovali slavisti iz vseh naših republik. Udeleženci kongresa so delali še v treh sekcijah in sicer literarno-zgodovinski, lingvistični in pedagoški. Med kongresom prireditve sodi tudi razstava del slovenskih slavistov. Med kongresom so še pred Narodno in Univerzitetno knjižnico v Ljubljani odkrili spomenike profesorjem dr. Francetu Kidriču, dr. Rajku Nahtigalu in dr. Franu Ramovžu. Spomeniki so delo kiparja Borisa Kalina.

KONGRES KNJIZEVNIKOV JUGOSLAVIJE

Letos so imeli jugoslovanski književniki svoj kongres v Sarajevu. Med najvažnejšimi sklepi kongresa je pooblastilo novemu upravnemu odboru, da pošlje resolucijo, v kateri zahtevajo književniki socialistične Jugoslavije dokončno in splošno razorožitev in prepoved vseh poskusov z atomskim orožjem. Kongres je še sklenil, da bodo naši književniki še bolj razvijali svoje delo na vseh področjih dejavnosti v duhu socialistične demokracije in splošnih težnjah našega družbenega razvoja. Za novega predsednika uprave so izvolili Blaža Koneskega, za člane pa med drugimi tudi Mateja Bora, Antona Ingoliča, Mitjo Mejaka, Draga Sego in Josipa Vidmarja.

AMERIŠKO SLIKARSTVO V JUGOSLAVIJI

Komisija za kulturne zveze s tujnino in ameriško veleposlaništvo v Beogradu sta organizirala razstavo ameriških slikarjev, abstraktnih ekspresionistov ali, kot jih imenujejo, slikarjev akcije. Razstava je trenutno v umetniškem paviljonu na Kalemegdanu v Beogradu, pozneje pa bo obiskala še nekaj večjih krajev v naši državi. Razstava bo omogočila jugoslovanskim obiskovalcem, da spoznajo 84 predstavnikov sodobnega ameriškega slikarstva.

NOVOSTI V SISTEMU ŠTIPENDIRANJA

Z letošnjim šolskim letom bodo uvedli v sistem štipendiranja nekatere novosti. Študenti, ki bodo prejeli materialno pomoč od skupnosti, bodo morali zadovoljiti nekatere pogoje natečaja. Štipendija bo v obliki posojila, ki ga bodo študenti ob zaključku študija vračali. S tem bo odpadla tudi vsaka omejitev glede višine štipendije, ki jih dajejo gospodarske organizacije in podjetja in bo odprlo širše možnosti za osposabljanje strokovnjakov na srednjih, visokih in višjih šolah, ker bodo materialni pogoji ugodnejši.

Scenarist Vitomil Zupan in režiser Nikola Tanhofer sta priredila za film potrebe Andersonovo pravljico JE V DEŽJU. Snov je modernizirana in predstavljena v današnji čas. Režiser pravi, da je osnovna misel njegovega filma obsežna v nasvetu: »Ljudje, ne zahtevajte preveč!« Zanimivo je, da je to film brez izrazite glavne vloge. Po obsegu največje vloge ima Irena Prosen, ki se kot nekoliko boječa plavalaska spremeni v domišljivi junaka v neutropljivo in histerično zvezdnico. Nastopata še Tatjana Beljakova in Mila Dimitrijević (na sliki), Antun Vrdoljak, Mia Oremović, Antun Nališ in drugi.

ŠTIRJE VETERANI — PROTIFAŠISTIČNI BORCI IZ ČEZARJEV

Obujajo spomine na boj

Ob cesti Koper—Pridvor stoji med Čezarji in Pobegi visok spomenik padlim borcem. Do spomenika pelje več stopnic, tako da popotnik že spotoma preišči simbolni pomen: — Strma je bila tudi pot do svobode. Neštevilni borci so padali na stopnicah, borbe, ne zaradi utrujenosti, pač pa zaradi neustrašenega junaštva in odločnosti v borbi proti okupatorjem...

Prijetna je zavest, da si za napredek, osvoboditev in boljše življenje delavskega razreda prispeval nesebično svoj delež, čeprav si za to moral v zapor, v internacijo, ali pa celo v inozemstvo. Tako zadoščanje občutju danes, ko se spominjamo velikih dogodkov dvajsetletnice ljudske revolucije, štirje še živeči člani nekdanje celice KP Čezarji iz leta 1925. Pomen in vpliv te celice je tak, da ne sme v pozabo.

Leta 1925, nekako julija meseca, je bila pri Čezarjih ustanovljena celica KP, ki je štela osem članov, in sicer: Jordan Vatovec — sekretar (danes živi v Ameriki), Ivan Vatovec-Statolič (danes živi v Trstu), Natal Vatovec-Zavajane (živi pri Čezarjih), Ernest Vatovec-Amedej (živi v Smedlji), Peter Primožič-Gabrčan (živi pri Čezarjih), Rihard Vatovec, umorjen v Rusiji med Stalinovim terorjem, Peter Valentič-Luka, umrl v Ameriki na posledicah policijskega pretepanja, in Franc Babič (umrl doma pri Čezarjih). Od zgoraj omenjenih je tovariš Ivan Vatovec-Statolič vsa leta okupacije skrbno hranil in skrival partijsko izkaznico, ki so jo prejeli vsi člani celice. Na izkaznici so še dobro vidni podatki, med temi tudi, koliko let je že član Partije. Naj tu pripomnimo, da so člani tedensko prispevali po eno liro članarine.

stanelek je vodil tovariš Albin Vodopivec, ki je nalašč za to prišel iz Trsta. Navzočim dvajsetim tovarišem je pojasnjeval potrebo organiziranja mladine in njenega uvajanja v organizacijo.

Iz Trsta so redno prihajali na take ilegalne sestanke tovariši Ivan Regent, Jože Srebrnič, Albin Vodopivec, Ferjančič-Krašna, Riko Malalan, Martelanc, urednik takratnega glasila KP »Delo« Mokole in drugi. Z drugimi besedami: imena, ki so bila porok, da se bo protifašistično gibanje v Istri vedno bolj širilo, da bodo

ljudje in vasi pripravljene — — —, ko pride čas, ko sine dan...

Delovanje celice je bilo v tem, da je med mladino širila idejo delavskega gibanja, skrbela za naročnike na list »Delo« in druge časopise, organizirala trosilne akcije in razobešanje zastav ob raznih delavskih praznikih. Kot posebno nalogo je organizirala vaje za pravilno ravnanje z orožjem. Puške je imel skrite član celice Peter Primožič. Na list »Delo« je bilo takrat samo pri Čezarjih 54 naročnikov, nekaj pa tudi na »Edinost«, »Mali list« in »Čuka na palčici«.

V drugi polovici leta 1927 in skozi vse leto 1928 je celica uspešno nadaljevala z delom. Tako je za obletnico Oktobrske revolucije v noči med 6. na 7. november 1927 tovariš Peter Primožič na visoko drevo izobesil veliko rdečo zastavo. Fašisti si ves dopoldan niso upali sneti zastave, ker so se bali, da je v bližini nastavljen eksploziv. Ljudje so s tihim zadoščanjem

(Nadaljevanje na 10. strani)

Štirje veterani političnega boja na Tržaškem in v Slovenski Istri: stojita od leve na desno Ernest in Ivan Vatovec, sedita pa Natal Vatovec in Peter Primožič

Za dvajsetletnico ljudske revolucije so se ti štirje tovariši po predhodnem dogovoru srečali v Koprju. Povabili so me, da bi poslušal obujanje spominov in jih ohranil za zgodovino. Ni mi bilo žal časa. Sedeli smo za mizo pod zelenim baldahinom divje trte. Čas je med obujanjem spominov na dogodke iz preteklih desetletij tako hitro minil, da skoraj nisimo opazili, da se je sonce dvignilo v poldan...

Bilo je prve dni oktobra 1919. V vaški gostilni pri Čezarjih so sedeli fantje in prepevali slovenske in italijanske pesmi, med temi tudi Bandiera rossa. Iz Dekanov je prišla skupina vojakov in hotela fantom zabraniti petje. Fantje pa jih niso poslušali. Tedaj je eden izmed vojakov potegnil bajonet, skočil proti domačinu Albertu Vatovcu in ga hotel zabosti. To je preprečil Avgustin Vatovec, ki je vojaka zagrabil za roko, da ni mogel izvršiti svoje namere. Fante je taka predrznost razjezila. Nastal je splošen pretep, ki se je spremenil v beg vojakov, na katere je kar deževalo kamenje. Kasneje je eden izmed vojakov umrl zaradi poškodb, prizadejanih v pretepu. To je bil prvi odločen odgovor čezarskih fantov na izzivanje okupatorskih vojakov.

Drugi dogodek je iz leta 1921. Po hudem porazu fašistov v Marezigah dne 15. maja 1921, ko so trije črnosrajčniki obležali mrtvi, so drugi dan fašisti pridrveli v Čezarje, požgali štiri hiše in ustrelili 70-letnega Ivana Bonina-Saltafossa. Le-ta je sam šel proti podivjanim fašistom in jim z istrskim fovčem grozil: »Kdo bo požgal naše selo!« Padel je kot druga žrtev fašizma. Zjutraj isti dan so v Mačkoviščah ustrelili Andreja Zerjula.

Leta 1924 so na pobudo tovariša Rudolfa Berničiča iz Marezig v Montinjskem gozdu organizirali množični sestanek. Udeležilo se ga je okrog 300 ljudi iz Marezig, Loparja, Pridvora, Pobegov, Čezarjev, Bertokov, Dekanov in drugih vasi. Ta sestanek je bil sklican z namenom, da bi ljudi seznanili s položajem v svetu. Na sestanku bi bil moral govoriti tovariš Srebrnič, ki pa je iz neznanih vzrokov prišel šele zvečer, ko je bil sestanek že končan. Ljudem je bilo treba povedati, da bo fašizem propadel kot naduta imperialistična sila. Vendar pa bo potrebno organizirane odpora — in borbe, take kot je bila pred tremi leti v Marezigah...

Drugi sestanek je bil leta 1927 na veliko noč v gozdu Ramandovec. Se-

Partijska izkaznica Ivana Vatoveca-Statoliča iz leta 1925

Tradicionalni Neptunov krst

Preteklo nedeljo ob osmih zjutraj so gusarji na juriši zavzeli Portorož. Izkricali so se s svoje barke ob novem pomolu, potem pa krenili po glavnih ulicah, da so med presenečenimi turisti vzbudili zanimanje za obisk dogodka dneva — pomorskega krsta v Piranu.

Kakor vsako leto, so gojenci Pomorske srednje šole v Piranu tudi letos zadnje nedeljo v septembru priredili sedaj že res tradicionalni krst pomorščakov, ki pomeni zadnje bridko preizkuš-

njo novincev ob začetku njihovega dozorevanja v pomorščake. Letos jih je 65, oblečenih v žakljevine, moralo vleči topove, prenašati morsko božanstvo Neptuna in gusarsko blagajno, zraven pa prenašati vrsto ponižanj in sekiranj s strani gusarjev — v pirate, napoleonske oficirje in podobne pestre noše maskirane gojence višjih letnikov PSS.

Iz Portoroža je gusarska ladja odplula v Piran, kjer se je ob pomolih zbrala večtisočglava množica. Skozi gosti špalir so gusarji,

odnesli Neptuna do noveljniškega mostička, slikovito aranžirane kopije pravega komandnega mosta s kakšne srednjeveške ladje; te in še marsikatero rekvizite je prirediteljem z razumevanjem posodilo podjetje »Film servis«, ki jih je rabilo preteklo leto pri snemanju filma »Karolina Reška«.

Na prestolu je imel Neptun svečan govor v verzih, duhovit, čeprav mestoma drzno ali pravzaprav nesramno »za mladino neprimeren«. Potem je še predstavil publiko dve »suhozemski podgani« — največjeja in najmanjšega novinca. Vsa pisana družina se je nato preselila na splav sredi pristanišča, kjer je bila opravljena slovesna ceremonija »mokrega krsta«: vsak novinec je ob prejemu svojega pomorskega vzdečka prejel »blagoslov« z metlo, namočeno vsakokrat znova v morju, nato je moral požlampati obilno posodo vode, zajete kar iz pristanišča, končno pa so ga navzoči rablji še zagnali v velikem loku v morje, kjer ga je čakala dvajsetglava skupina »morskih psov«, najboljših plavalcev iz višjih letnikov šole, ki so vsakega gojenca dobobra pretunkali.

Ceprav lahko rečemo, da je bil letošnji krst pomorščakov mnogo bolje pripravljen in izveden kot v preteklih letih, je treba resnici na ljubo povedati tudi, da je vseboval še polno pomanjkljivosti, zaradi česar se ta prireditelj ne more dvigniti nad nivo improvizacije. Poleg tega je tudi vsebinsko rahlo depalirana, da se izrazimo tako. Preveč divjaštva je v njej, preveč pride v njej do izraza samo sprostitelj težnje pubertetnikov, pokazati, da so »vsakega gojenca« s tem, da se znašajo nad novinci. Divjaštvo prav gotovo ne bi smelo biti imenovano ali celo res postati tradicija. Vsej prireditvi je treba dati bolj humoristično ali kako drugače privlačno vsebino; morda z alegoričnimi scenami iz miranske preteklosti ali podobnim. Vse skupaj se mora tudi odvijati po strogo vnaprej določenem zaporedju in tempu. Saj verjetno so si prizadevni organizatorji tako tudi zamislili, vsaj po uspehi dekoraciji in maskah je mogoče sklepati tako; seveda ko pa so nastopajoči okusili slast občudovanja s strani množice, so se vsak zase hoteli pokazati, pasti čimbolj v oči in tako je pretiravanje posameznika preraslo v igro, ki je komaj še ostajala v rokah nevidnega režiserja.

V bodoče bo torej treba pred prireditvijo točno poučiti vsakega sodelujočega, kaj je njegova naloga in česa ne sme. Vsej prireditvi je manjkalo tempa. Že začela se je s polurno zamudo. Upoštevati je treba, da mora publika stati na vročem soncu in da jo vsako čakanje spravlja v slabo voljo. Vsa prireditelj od izkrcanja do zaključka tudi ne bi smela trajati več kot uro in pol, sicer je za gledalce preutrudljiva. V času čakanja bi lahko duhovit konferansije po zvočniku zabaval množico, jo opozarjal na razne

I. L.

(Konec na 10. strani)

Nad pet tisoč glava množica je prisostvovala krstu novih pomorščakov v Piranu

Ivan Logar

Skok v temo

Skok, ki sem ga namenil opisati, je bil moj prvi nočni s padalom. Skok v temo, pri katerem človeka, ko se požeje iz letala, dočaka tema in ga spremlja vse do zemlje. Preprečuje mu, da bi se lahko orientiral. Res, da je takšen skok skoraj podoben dnevnemu, vendar je potrebno zanj mnogo več poguma, saj človek zaradi teme ne more dobro preценiti moči in smeri vetra in prostora, kamor bi rad pristal. Čeravno sem imel za seboj precej dnevnih skokov in so se mi zdeli skoraj otroško preprosti, sem tik pred nočnim skokom

vendarle občutil podobno tesnobo kot tedaj, ko sem se prvič pognal iz letala.

Bilo je poletnega večera v Vojvodini. Mračilo se je in ptičje ščebetanje je utihnilo. Vse se je spravljal k počitku. Res? Ne. Na letališču je s pripetimi padali čakalo nekaj padalcev, da se prvič požejejo iz letala v noč. Med njimi sem bil tudi jaz. Drug zraven drugega smo sedeli na klopi in nemo strmeli v jeklenega ptiča, ki je že pognal motor.

Nehote smo pogledovali v nebo, ali se ne bo morda pokazal mesec in vsaj malce osvetlil zemljo. Zaman smo čakali. Bil je v mlaju. V glavah so nam rojila ista vprašanja: Ali bomo imeli toliko poguma, da se bomo pognali iz letala? Ali bomo pristali na letališču in ne na kakšnem drevesu?

Skozi ozka vrata smo se povzpeli v letalo. Hip nato smo poleteli. Zemlja je ostala za nami. Medle in mežikajoče lučke so nam označevale okoliške vasi. Sedaj, ko smo bili pripeti z vrvo za aktiviranje na centralno žico, smo se počutili precej boljše.

Letalo je grabilo prostor in se vedno bolj dvigalo. Približeval se je trenutek, ko se bo treba pognati v temačno brezno. Medla svetilka v letalu nas je malce begala, zato smo imeli oči uprte v tla, da bi se laže privadili temi. Srce mi je pričelo burno utripati. Zelel sem si, da bi čim prej pri-

šel trenutek, ko se bom lahko pognal iz letala.

Zvonec je pretrgal naš molk. Bil je znak, da se moramo pripraviti. Na vrsti sem bil peti. Tovariši pred mano so se že poganjali v globino. Videti je bilo, da ni nihče okleval. Že sem se sam znašel pred vrati. Močno sem se odrihl in že me je zajel močan val zraka. Padalo se je odprlo. Spuščal sem se počasi, zdelo se mi je, da padam bolj počasi kakor podnevi. Počutil sem se neprijetno, ker nisem videl zemlje in nisem vedel, kdaj bom padel in kje bom doskočil. Za vsak primer sem se takoj pripravil na prizemljenje. Globoko sem sedel v sistem vezi in skrčil noge. Nekaj hipov nato sem že ugledal nekakšen obris zemlje in na njej nekakšno senco svojega padala. Čeravno sem bil vsak trenutek pripravljen na to, da bom padel na zemljo, je bil moj nočni pristanelek vendar tako nenaden, da sem padel na hrbet namesto naprej, mimo tega pa sem priletel še na njivo pšenice in se v njo povsem pogreznil. Kljub vsemu je bil moj doskok normalen in bil sem nepopisno vesel, da sem premagal še eno prepreko v tem lepem športu.

Čez čas smo se vsi zbrali in se povzeli na tovornjak. Iz vseh grl je zadonela radostna pesem.

Se kontrola pulsa in povzpeli se bodo v jeklenega ptiča

TEDEN OTROKA OD 1. DO 7. OKTOBRA

Ne program, ampak uspešno reševanje problemov

Kot vsako leto je v začetku oktobra Teden otroka (od 1. do 7. 10.), ki ima letos poseben poudarek zaradi praznovanja 20. obletnice ljudske vstaje in leta jugoslovenskih pionirskih iger. V okviru Tedna otroka pa proslavljamo dne 3. oktobra še mednarodni dan otroka, za katerega je letos mednarodna zveza za varstvo otrok dala geslo »Razvoj socialističnih služb za otroka, preventivno delo, zaščita delikventov in socialno prilagojenih«.

Pri OO SZDL v Kopru se je sestal pretekli teden odbor za Teden otroka. Sklenili so, da prireditev v okviru tega tedna ne bo, priporočil pa je občinski odbor razne primerne prireditve, zlasti pa širok program dela, ki naj se razteza na vse leto in ne samo na en teden. Iz tega programa, ki zajema problematiko iz vsega okraja bodo občinski odbori izbrali najbolj pereča vprašanja s svojega področja in jih skušali tudi uspešno rešiti. Tudi s sredstvi, ki jih bo mogoče zbrati ob tednu ali ki bodo prišla od prodaje značk — mimogrede: za Slovenijo je pripravljen en milijon značk v upanju, da bo vsak državljan lahko prispeval 10 din — bodo razpolagali občinski odbori, in sicer namensko.

Iz osnutka programa, ki ga je sicer ob Tednu otroka, vendar pa za vse leto, predlagal Okrajni odbor skupno z Zvezo prijateljev mladine povzemamo nekaj najzanimivejših točk:

Nova društva prijateljev mladine naj se ustanovijo povsod tam, kjer so za to dani pogoji, prav tako pa je treba misliti na občinske zveze prijateljev mladine, ki jih do sedaj še nimamo. Ker je povsod pereča vprašanje varstva otrok, naj se pri stanovanjskih skupnostih ustanove komisije, ki naj tesno sodelujejo s sektorskimi organi občine. Skupno naj izdelajo minimalni program otroškega varstva in ga tudi izvajajo. Prav tako bi bilo treba v okviru stanovanjskih skupnosti izkoristiti sleherne možnosti za ureditev primernih otroških igrišč, kajti žalostno dejstvo je, da imamo v vsem koprskem okraju le 4 otroška igrišča, od katerih je samo eno vzdrževano (Semedela pri Kopru, Portorož, Izola in Postojna). Za ureditev otroških igrišč bi se gotovo obnesle mladinske delovne akcije, odločno pa je treba pritegniti k sodelovanju tudi starše in druge državljanje s prostovoljnimi delom.

Z vprašanjem varstva otrok je vezana še cela vrsta problemov okrog

otroških vrtecev in kombiniranih ustanov za varstvo otrok, okrog izgradnje potrebnih vадstveno-vzgojnih ustanov v komuni, še vedno ni rešeno vprašanje prostorov za otroke v novih stanovanjskih blokih, v družbenih planih komun še vedno nima svojega pravega mesta postavka o vzgoji, zaščiti in varstvu otrok. Se celo vrsto problemov je nakazal program, saj nimajo urejenih fizikalnih igrišč, v Kopru, Postojni in Sežani bi nujno potrebovali vzgojno-poslovalnico, redke so šole, kjer je urejeno vprašanje šolskih in mlečnih kuhinj, organizirati bi morali posvetovanje o zdravstvenem stanju naših otrok, o rejništvu in o duševno zaostalih otrocih ter o njihovem šolanju.

Konkretna razprava o teh vprašanjih je pokazala, da občine sicer ne morejo že letos urediti vseh teh perečih vprašanj, da pa z dobro voljo in z angažiranjem primernih ljudi v organizaciji lahko izberejo najnujnejšo nalogo. Občinski odbori se bodo morali pri svojem delu nasloniti ne samo na DPM in na komisije za varstvo otrok pri SZDL, ampak tudi na starše, ki naj o perečih vprašanjih razsvetlijo na zborih volivcev, na roditeljskih sestankih in v okviru svojih sindikalnih podružnic. Probleme bo namreč treba prenesti tja, kjer se sredstva delijo, niso pa vedno znani problemi varstva in vzgoje otrok. To se pravi z drugimi besedami, temeljiteje se bo treba povezati s sindikalnimi podružnicami v podjetjih in gospodarskih organizacijah ter usposabljati proizvajalce, da bodo kot starši in državljanji sposobni analizirati stanje in postavljati zahteve. Primer sindikalne podružnice iz Delmarisa v Izoli je posebno poučen: V podjetju je zaposlenih 976 žena, toda še nikoli niso na sindikalnem sestanku ali pa v organih samoupravljanja razpravljali o varstvenih in vzgojnih vprašanjih, čeprav je nemogoče, da jih ne bi imeli. Toda podatek, da je od vseh teh zaposlenih žena le 24 članic vseh organov upravljalna in 80 % nekvificiranih delavk, poja-

snjuje takšno stanje. Iz tega izhajajo tudi nove naloge, to je izobraževanje proizvajalcev, še posebno mater-proizvajalk, da bodo v novem sistemu delitve dohodka postale bolj aktivni tudi na področju otroškega varstva in drugih vzgojnih dejavnosti za otroke. Vse to seveda ob široko zasnovani politični mobilizaciji vseh družbenih čimteljev za te probleme.

Ob letošnjem Tednu otroka se odobru ni zdelo toliko važno, da bi podarjal dosedanje dosežke in uspehe, ampak je hotel, da bi ob obdobju sedanjega družbenega in ekonomskega razvoja čim resneje obravnavali probleme varstva otrok v komuni in mobilizirali čimveč ljudi in sredstev za uspešno reševanje teh vprašanj.

● **SODELUJTE** v aktivnih RK in pomagajte reševati pereče materialne in socialne težave tuberkuloznih bolnikov in invalidov!

● **Kot PROSVETNI DELAVCI** navajajte mladino na higienski način življenja, poučujte jo o nevarnostih tuberkuloze!

● **Kot ZDRAVSTVENI DELAVCI** sodelujte s protituberkuloznimi dispanzerji in pomagajte jim pri opravljanju njihovih nalog!

● **Kot ČLANI ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA IN DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA** vzbujajte zanimanje za pereče probleme tuberkuloze! Predlagajte, da podjetja in ustanove proučijo vzroke obolenja pri vas in tudi konkretno ukrenejo, da se zmanjša število novih obolenj, da se zboljšajo delovni in drugi pogoji zazdravljenih tuberkuloznih delavcev in nameščencev.

● **SODELUJMO VSI V BOJU PROTI TUBERKULOZI!**

V modnih časopisih zamašan iščemo oprizetih linij. Uvečjavila se je spet ohlapnost, kot vidite na dvodelni kombinirani obleki na naši sliki, ali tako imenovani »redingote kroj«.

KRVODAJALCI

Krvodajalci, ki so se prijavili v transfuzijski postaji v Izoli 18. in 21. septembra 1961:

CVETJE PORTOROŽ: Ivan Baloh, Marija Novak, Rezika Ocvrik, Terezija Sever, Franc Stancer.

ISTRAMETAL PIRAN: Stane Adam, Ana Grižon, Jordan Kocjančič, Mirko Muri, Marija Povh, Radovan Stajič, Anton Uršič.

LADJEDELNICA PIRAN: Liljana Bajec, Marija Bukovinski, Marica Frančeskin, Helena Kocjančič, Bruna Lisjak, Zeljko Lovrečič, Majda Plisk, Slavko Poropat, Ivan Seljak, Dorica Semolič, Albina Stule, Marija Terčon, Terezija Underfer.

OBLO PIRAN: Alojz Ivanič, Milvana Jankovič, Dora Kobal, Emilija Panter, Zvone Sakelak, Luciana Salvestrini, Zvonimir Skapin.

POSTAJA LM PIRAN: Ludvik Bonaca, Cvetko Kobal.

PRERAD PORTOROŽ: Oktavija Benko, Bruna Bertok, Ivan Celigo, Irma Špeh.

STANOVANJSKA SKUPNOST PIRAN: Karlo Debeljak.

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN: Metka Jug, Vilka Kenda, Marica Merljak, Zlato Pakj, Zvonko Peternel, Norma Panter.

SOLINE PIRAN: Mario Korenika, Jože Meljak.

PREBERITE O »REVOLUCIJI« V MESNICAH

Kosilo v celofanu

V Zagrebu so se trije veliki kombinati »Sljeme«, »Gavrilovič« in »Zagrebska mesnica« ter podjetje »Turo-poljace« zedinili za majhno »revolucijo« pri prodaji mesa. In tako so kupci v zagrebških prodajalnah prjetno presenečeni nekega dne namesto običajnih mesarjev v belih predpasnikih in kavčevih s kosi mesa zagledali za bleščecimi vitrinami brezhibno oblečena dekleta, ki so prodajala bogat izbor vnaprej pripravljene in pakiranega mesa, kupcem pa je bilo na razpolago tudi že posojeno in začinjeno meso, tako da ga je bilo treba dati samo v lonec ali ponev. Pri nekaterih pečenkah je bil v celofanu namreč že tudi poper ali limona.

V trgovinski zbornici so vedeli povedati, da so to sicer samo poskusi, vendar da nameravajo iti po tej poti odločno naprej. Po proučitvi dejanskih potreb mesta bodo uvedli tak način prodaje ali vsak dan, ali samo ob koncu tedna, ali pa pred prazniki, ko je naval največji. To bo pač odvisno od zanimanja potrošnikov. Vse-

kakor pa bo tako meso vedno na razpolago v samopostrežnih trgovinah in v mesnicah s hladilnimi vitrinami. Govorijo celo že, da bo svet za trgovino priporočil trgovskim podjetjem, ki so z uspehom izvedla prvi poskus, da do 1. novembra letos obvezno uvedejo tako prodajo mesa vsaj v eni izmed svojih mesnic.

Strokovnjaki trdijo, da za tako spremembo v prodaji mesa niso potrebne velike investicije. Za mesarje pač ni vprašanje, premestili jih bodo v kladnice, kjer jih nujno potrebujejo, njihova mesta pa bodo zavzela dekleta v belih plaščih. Nezaposlene ženske delovne sile je tudi v Zagrebu precej in pravijo, da se dekleta kaj kmalu pričujojo na ta posel.

Se ena zanimiva novost iz zagrebških mesnic: Pred prodajalno je pritrjena »vizitka« prodajalke — »Danes vam streže tovarišica ta in ta«, na steni prodajalne pa je napis — »Če vam, dragi kupci, kaj ni všeč, pokličite našo kontrolno službo, telefon št. ...«.

ZANIMIVO ZA GOSPODINJE KONSERVIRANA GOTOVA JEDILA

Naše konzervne tovarne so pripravile za tržišče velike količine gotovih konserviranih jedi, ki jih je treba samo segreti. Važno je, da gre pri novih izdelkih te vrste za jedila, ki niso pakirana v drago kovinasto embalažo in se zato giblje njihova cena okrog 150 dinarjev za kilogram. Iz enega kilograma pa lahko dobi gospodinja tri obroke.

Pri tem prednjači tovarna »Sljeme«, ki je pripravila gotova jedila v škatlah iz kartona, prevlečenih s stanolom. Take konzerve so precej cenejše od tistih v kovinastih škatlah.

STIRI MILIJONI JUGOSLOVANOV JEDO JUHO V PRAHU

Izračunali so, da sedaj že okrog štiri milijoni Jugoslovanov kupujejo juho v prahu. Samo lani so naše konzervne tovarne izdelale 2.000 ton ali več kot 433 milijonov obrokov takih juh. Te količine zadovoljujejo nekaj več kot tretjino mestnega prebivalstva, zadnje čase pa si pridobivajo vedno več kupecv tudi po vaseh.

Zdravniški botiček

K letošnjemu »Tednu boja proti TBC«

V »Tednu boja proti tuberkulozi« je doslej bila pri nas navada, da smo govorili predvsem o »problemu« tuberkuloze. Danes namreč se ljudje vsaj manj zavedajo, da je tuberkuloza še vedno resno obolenje.

V »Tednu« bi morali razpravljati o konkretnih ukrepih, s katerimi bi v čim krajšem času iztrebili tuberkulozo v tolikšni meri, da bi prenehala veljati za množični pojav. »Teden« naj bi pripomogel k nadaljnji mobilizaciji zdravstvenih in družbenih sil v boju proti jetiki.

KAKŠEN NAJ BI BIL SODOBNI KONCEPT BOJA PROTI TUBERKULOZI?

Danes ima tuberkuloza pri nas še vedno socialno-medicinski pomen, ker je množično obolenje, njena vzročnost pa zakoreninjena v socialno ekonomskih razmerah družbe in v subjektivnem odnosu posameznika do tuberkuloze. Toda bolj kot posameznik in družba prehajata na način življenja, ki po eni strani dvig odpornost proti bacilu tuberkuloze, po drugi strani pa omejuje širjenje bacilov od bolnih na zdrave, tem redkejša bodo nova obolenja in tem hitreje bo tuberkuloza izgubljala svoj množični značaj.

Iztrebljanje tuberkuloze pa je odvisno torej samo od izvajanja ukrepov, s katerimi odstranjemo vzroke obolenja. Naš koncept boja proti tuberkulozi sloni na globokem prepričanju, da v naših družbenih pogojih, v katerih najširši krog državljanov aktivno sodeluje pri re-

ševanju socialno zdravstvene problematike, in ob izkoriščanju pridobitev medicinske znanosti lahko izvedemo vse tiste ukrepe, s katerimi bomo do kraja izkoreninili tuberkulozo kot socialno bolezen.

Prav gotovo ima danes vsaka naša komuna pogoje, da lahko izvaja vsaj nekatere, če ne vseh štirih točk v intenzivnem programu boja proti tuberkulozi:

1. Skrbeti za zadostno prehrano tistega dela prebivalstva, ki se preko mere izžrpa v delu, in zagotoviti dodatno prehrano po tuberkulozi ogroženih ljudi, predvsem otrok.

2. Z zdravstvenim prosvetljevanjem buditi v ljudeh težnjo po higienskem načinu življenja in smotrni rekreaciji.

3. Pri tuberkuloznih bolnikih izvajati ukrepe, ki ne bodo privedli samo dočasne zazdravitve, temveč s sanacijo nezdravih razmer v njihovem domačem ali delovnem okolju tudi do trajnega ozdravljenja.

4. Obvarovati je treba zdrave ljudi pred okuženjem z bacili tuberkuloze, in sicer z zaščitnim cepljenjem in s prenečevanjem ožjega kontakta s tuberkuloznimi bolniki.

Program intenzivnega boja zahteva torej, da v njem sodelujejo ne samo praktični zdravnik, protituberkulozni dispanzer ali bolnišnica, temveč tudi razni upravni organi, organi družbenega upravljanja, delavskega samoupravljanja ter družbene organizacije, med katerimi mora nadvse pomembno vlogo odigravati tudi Rdeči križ.

Z ZBORA VOLIVCEV I. MESTNE ČETRTE V KOPRU

Delovno silo imamo v rezervi

Če bi poskrbeli za varstvo otrok in za družbeno prehrano, bi pridobili precej ženske delovne sile

Na enem izmed zborov volivcev v Kopru so ob obravnavi predloga perspektivnega družbenega plana začeli razpravo okrog postavke, da bomo do leta 1965 predvidoma zaposlili okrog 4280 oseb. Večji del bodo to pričueni delavci, veliko pa je med njimi tudi kvalificiranih in visokokvalificiranih. Vprašanja so bila, ali bomo lahko potrebe no delovni sil krili v sami občini, ali bo treba poiskati ljudi izven nje.

Predstavniki občinskega ljudskega odbora je sicer odgovoril, da pri nas ni dovolj razpoložljive delovne sile, vendar pa so bili volivci mnenja, da imamo še dovolj

delazmožnih ljudi v rezervi. Gre namreč za zaposlevanje ženske delovne sile, katere je na zavodih za zaposlevanje prijavljenih največ.

Razprava o tem vprašanju je na zboru volivcev osvetlila problem z več strani. Res je, da je večina nezaposlene ženske delovne sile nekvificirane, na drugi strani pa je res tudi to, da je pri ženskah opaziti čedalje večjo željo po zaposlevanju, posebno če bi žene lahko ugodno rešile vprašanje varstva otrok, šolskega urnika, družbene prehrane in podobno. To so namreč tiste stvari, ki marsikatero mater ovirajo, da se ne more vključiti v delovno razmerje. Toda pri nadaljnem razvijanju gospodarstva in ob graditvi novih gospodarskih objektov se nenehno pojavlja vpra-

šanje, kako bomo istočasno zadovoljili potrebe po stanovanjih. Volivci I. mestne četrti v Kopru so bili mnenja, da bi bilo ceneje poskrbeti za nerešena vprašanja otroškega varstva in družbene prehrane in za potrebno pričitev oziroma kvalifikacijo nezaposlenih žena, kot pa graditi nove stanovanjske bloke za ljudi, ki bi prišli od drugod. Zaposlevanje na novo priseljenih ljudi ne povečuje samo potrebe po novih stanovanjih, ampak tudi po vseh ostalih objektih družbenega standarda.

Z reševanjem problemov, ki so jih sprožili državljanje na zborih volivcev, pa ne bi poskrbeli samo za usposobljenje nezaposlenih žena, ampak bi olajšali breme tudi tistim ženam, ki že delajo v proizvodnji. A. P.

Ze več let se modni ustvarjalci zavzemajo za komplete — obleka in plašč ali kostum in plašč — iz enakega blaga. Tak model vidimo tudi na naši sliki: dvo-delna obleka ali kostumček s kratkimi rokavi ima ozko krilo in krake, spredaj krajši jopič, plašč, ki je iz istega blaga, pa se spodaj zvončasto razširi

Razmišljanja ob odprtem izlivku

Oskrbovanje z vodo oziroma komunalna podjetja, ki nam posredujejo ta nepogrešljivi artikel najširše potrošnje, upravičeno pritevamo med posebno pomembne dejavnosti te branže. Kljub temu je komunalno podjetje (beri »Rižanski vodovod«) največkrat tarča potrošnikov in predmet najhujših pogovorov.

Tudi ne pretiravamo, če trdimo, da so nam inkasanti, ki pobirajo vodarino, najbolj »zoprni«, ali pa jih sprejemamo še manj prijazno kot njihove kolege, ki na primer gotavljajo na naših števcih pobrane kilovate, pobirajo takso za radijske in televizijske sprejemnike, stanarino itd. Toda — ali nismo hudo krivični, če stresamo jezo na inkasanta, ki pobira vodarino? Mar nam ne odmeri plačila za porabljeno vodo po običajni tarifi enako pravično kakor njegov kolega za elektriko in podobno, ko je vendar tudi vaš vodovodni priključek povezan z mehanično napravo — s števcem!

Zato pač, boste odgovorili, ker odgovarja za posredovanje vode komunalno podjetje, ki skrbi obenem tudi za vzdrževanje vodovodnega omrežja.

Vendar ste v hudi zmoti, kajti z redno preskrbo in čedalje večjo potrošnjo vode v obalnih občinah je povezana obsežna organizacija poslovanja vodovodnega podjetja, ki zaposluje skoraj izključno kvalificirano delovno silo — tako v pogonu vodovoda (sem sodi izvir, podarna in rajoni v Koprju, Izoli, Piranu in v Skofljah), v oddelku za vzdrževanje in gradnje, ob katerem je ključavničarska delavnica ter številni monterji ter centralna služba v Koprju.

Zadeva okrog preskrbe z vodo torej ni tako enostavna, če pa povemo, da je v zadnjem razdobju uredil kolektiv »Rižanskega vodovoda« med številnimi obnovitvenimi deli tudi štiri nova črpalnišča, kar je močno dvignilo potrošnjo elektrike, se boste ob odprtem vodovodnem izlivku gotovo zamislili.

Ko ste se dne hudo razburjali zaradi nepričakovane »povišanja cene vode«, je bil zopet inkasant tarča ponekod celo hudo nečednih očitkov. Da, k običajni tarifi 20 din za kubični meter do porabljenih treh kubičnih metrov vode, ali k 100 dinarjem za vsak nadaljnji kubični meter, ste morali primakniti v obalnih občinah od 5 do 10 dinarjev za vsak meter porabljene vode. Ker pojasnila inkasantov marsikje niso zalegla, še danes večina potrošnikov ne ve, da gre zgolj za prispevek (velja tudi za gospodarske organizacije in ustanove z izjemo mlekarstvih podjetij, pekarn, pralnic, javnih kopalnic itd.), ki so ga določili občinski ljudski odbori za namenski sklad za urejevanje in vzdrževanje kanalizacije. »Rižanski vodovod« odvajata pristojbine do zadnjega dinarja »avtorjem« te nove dajatve.

No, potrošniki bo bolj zanimalo dejstvo, da kolektiv »Rižanskega vodovoda« doslej še ni pomišljal na višjo vodarino, vendar je ta obljuba, da tega tudi v bodoče ni pričakovati, zaradi temeljite reorganizacije naše ekonomike ter sploh novega položaja gospodarskih organizacij, povezana z za-

res odgovornimi ekonomskimi činitelji in ne nazadnje moralnimi normami, ki obvezujejo uslužnostno podjetje s tako življenjsko pomembnim artiklom z nalogami, kot najbolj smotrna ureditev organizacije poslovanja, pravičen sistem delitve dohodkov itd.

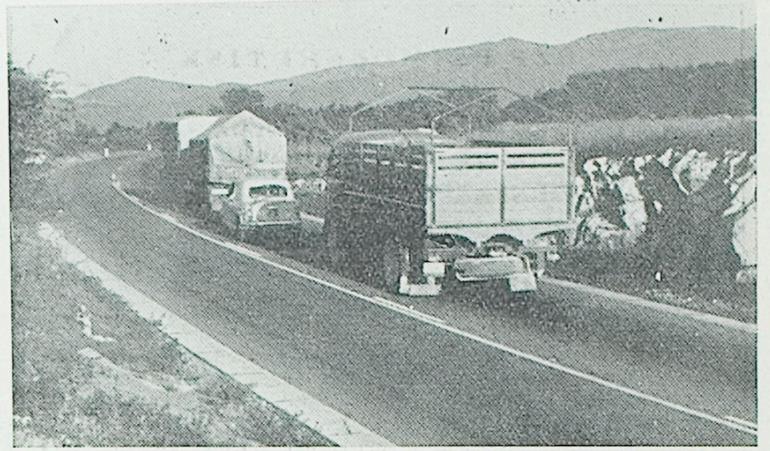
Odgovor je preprost: ekonomske enote »Rižanskega vodovoda« — pogon in vodarna z rajoni, EE za vzdrževanje in gradnje in enota centralna služba — prebolevajo še vedno otroško bolezen začetnega snovanja naprednejših oblik gospodarjenja in upravljanja. Preživel točkovni sistem, norme in podobno naj bi nadomestili z uvedbo obračunskih enot, kot nekakšno predhodnico samostojnih ekonomskih enot z vsemi, že preizkušenimi in utrjenimi postavkami široko zasnovanega upravljanja in gospodarjenja. Sicer so v podjetju že izoblikovali vrsto stimulativnih pogojev za merjenje individualnega učinka dela, kar se posebno pozna v prizadevanjih za odpravo puščanj (zguba vode), saj so prav po zaslugi te stimulativne postavke znižali puščanja od prejšnjih 48 na 20 odstotkov.

Zato je toliko bolj pomemben pomislek, ali je zares potrebno na poti k demokratizaciji in v prizadevanjih za kar najbolj neposredno gospodarjenje napraviti uslugo manj demokratičnemu in manj neposrednemu gospodarjenju z razbijanjem podjetja na vrsto manjših obračunskih enot, za katere izkušnje kažejo, da so v večini primerov samo priveski ekonomskih enot in postavljajo člane teh majhnih enot v nenaenakopraven položaj z osnovnimi enotami, pri katerih jih po na-

vadi zastopajo samo izvoljeni predstaviški organi, namesto da bi bili sami neposredno udeleženi v upravljanju.

Ob tem se velja zamisliti celotnemu kolektivu — tembolj, da bo tudi v bodoče še bolj mislil na interese potrošnikov, da bi znal upoštevati poseben položaj komunalnih podjetij, da bo lahko rešil vprašanje sedanjega uravnilovskega sistema delitve premij oziroma akontacij na premije in podobno. Da, potem bodo tudi potrošniki ob izlivkih zadovoljni, ker bodo napovedi o ustaljeni ceni vode tudi res držale.

Boro Borovič

Težki kamioni hropejo v klanec nad Kostelcem, odkoder se potnikom nudi še zadnji pogled na prostrane morske vode

PEREČE VPRAŠANJE V SKLOPU NAŠEGA NAGLEGA GOSPODA RSKEGA RAZVOJA

Naše ceste postajajo pretesne

Ali bolje: naše ceste so že danes tako tesne, da med osebnim in tovrnim prometom že dolgo ni več takšnega sožitja, kot smo ga bili navajeni še pred nedavnim. Gostota osebnega prometa je pravzaprav potisnila ta problem v ospredje in če lahko verjamemo našim statističarjem, se bo že v naslednjih letih podilo po sorazmerno skromnem cestnem ožljju vsaj še enkrat toliko motoriziranih »nomadov«. Tudi ne gre oporekati izredne skrbi za prirastek tovrnih vozil našim transportnim podjetjem, da ne omenjamo specifičnih pogojev na Koprskem, ki je s pristaniščem brez železniške povezave z zaledjem že danes ena najbolj zavozlanih pretovrnih točk v državi.

Temu rapidnemu vzponu osebnega in tovrnega cestnega prometa pa žal še tako optimistične napovedi o vzporednem večanju zmogljivosti naših cest ne morejo biti protitež, zato primerjanje teh dveh činiteljev vsaj v naslednjih letih ne nakazuje ustrezne rešitve.

Razumljivo je, da je najteže vskladiti osebni in tovrni promet ob ta-

ko imenovanih konicah, torej ob sobotah in nedeljah, ko so ceste, posebno te, ki peljejo k morju, vsaj trikrat tako obremenjene kot običajno. Razlika v hitrosti osebnih in tovrnih vozil seveda najbolj zaostre problem — tembolj, ker so domala vse avtomobilske ceste pri nas neprimerno trasirane (številni ovinki in nepreglednosti) in tudi znatno preozke, kar seveda otežkoča tudi izogibanje in prehitevanje.

Zato niso redki primeri, da se za počasni vozečim avtovlakom, ki zaseda domala polovico cestišča, nagnetejo dolge kolone osebnih vozil. Nestrpeži, ki se jim zdi takšna polževa vožnja nevdružna, se seveda poskušajo za vsako ceno prebiti »na čisto«, zato prehitevajo tudi v pogojih, ki največkrat niso sprejemljivi niti za osnovno varnost na cesti.

V številnih tujih državah, kjer se je ta problem pojavil že pred leti (Nemčija, Italija itd.), so glavne prometne žile ob dneih, kot so sobote, nedelje ali drugi prazniki, enostavno zaprte za ves tovrni promet, kolikor seveda s posebnim odlokom za določene vrste tovarov ni določeno drugače. Podoben ukrep so pred nedavnim sprejeli tudi v Avstriji, ki se glede stanja cest in gostote cestnega omrežja lahko primerja z nami. Vendar tudi v Avstriji zaenkrat iz gospodarskih razlogov tolerirajo ta ukrep. To je tembolj razumljivo, ker se podobno kot pri nas tudi v Avstriji ne morejo pohvaliti s posebnimi tovrnimi potmi, ki so jih v razvitih deželah gradili vzporedno z osrednjim cestnim ožljjem.

REŠITEV LE NI TAKO PREPROSTA

Naloga, kako v naslednjih letih vskladiti ritem tovrnega in osebnega prometa, ali bolje — kako prilagoditi prevega drugemu, ni prav nič preprosta. Predvsem pogojuje vsak tak ukrep vrsta okoliščin, ki bi lahko hudo oškodovale naše gospodarstvo. Ta trditve je še posebno aktualna za naš okraj, kjer je podaljšanje morske poti v notranjost v celoti naloženo kamionskemu transportu.

Za naša transportna podjetja, predvsem za Slavnik in Intereuropo, bi pomenila krnitev sedanjih možnosti prevozov hud udarec, čeprav tudi v teh podjetjih z razumevanjem sprem-

ljo prizadevanja prometnih organov.

Sicer pa vzemimo za primer podjetje Intereuropo, ki ima dnevno okrog 60 do 80 kamionov in avtovlakov samo na medkrajevnih progah. Tako so pri tem podjetju na primer izračunali, da bi samo en izgubljen dan v tednu pomenil za podjetje mesečno 20 milijonov nižjo realizacijo. Povsem nesprejemljiv pa bi bil ukrep o morebitni prepovedi tovrnih prevozov v sedanjih pogojih za vrsto kampanjskih prevozov, ki so povezani z neprekinjenim iztovarjanjem, da ne omenjamo posebej prevozov pokvarljivega blaga.

Skratka — transportna podjetja vztrajajo na stališču, da so njihovi prevozi povsem odvisni od naročnikov, ne pa od podjetja samega. Sicer pa trdijo, da bi lahko za nekaj časa bilo dovolj pomoči že to, če bi bili soferji tovrnjakov bolj disciplinirani.

Očitno torej za zdaj še ni moč računati na odpravo problema, toda obojestransko pripravljenost za postopno vsklajevanje osebnega in tovrnega prometa bo nedvomno prej ali slej odločilno vplivala na njegovo rešitev.

Jugoslovanski Rdeči križ poziva na sodelovanje v boju proti tuberkulozi vse svoje aktiviste in vse naše družbenopolitične organe, kajti tuberkuloza je izredno pereč zdravstveni in socialni problem!

S tradicionalnega mornarskega krsta gorcev Pomorske srednje Sole v Piranu minulo nedeljo: gusarji neso v povorki po Portorožu svojega zaščitnika Neptuna

OB ZDRUŽITVI KINEMATOGRAFSKIH PODJETIJ

V katerem grmu leži zajec?

Veliko govorimo in pišemo o koristnem združevanju javnih služb in tudi posameznih gospodarskih dejavnosti na našem obalnem področju, ker so s tem zaradi skupne problematike prihranjena vsem trem obalnim občinam znatna sredstva ob uspešnejšem reševanju posameznih problemov in vprašanj. Tako je bila te dni dokončno urejena in potrjena tudi združitev dveh sicer majhnih, toda za razvedrilo delovnih ljudi na obali kaj pomembnih gospodarskih organizacij: koprškega kinematografskega podjetja Globus in izolske Obrti za predvajanje filmov Zvezda.

Je tudi razumljivo, saj bo posledje upravno osebe enega podjetja brez težav lahko opravljale posle, ki sta jih prej urejali dve upravi — prihranek je torej na dlani. Pri tem pa se nam vsiljuje vprašanje: zakaj se ni hkrati združilo tudi piransko sorodno podjetje. Kaj so tam ozke lokalisti-

ne težnje ljudi iz uprave lahko nad interesi skupnosti? Posebej še, če vemo, da so tudi najvišji funkcionarji in odgovorni ljudje piranske občine uvideli takšno korist in so se na preliminarnih razgovorih odločno izrekli zanjo. Če vsi razlogi odločno govornijo za združitev v korist vse skupnosti, se zdaj upravičeno sprašujemo, kateri prikriti vzroki so odločilno vplivali na ohranitev statusa quo in menimo, da bi na to vprašanje že morali dati pristojni in odgovorni organi javnosti svoj odgovor.

Jasno je namreč eno: združitev te vrste dejavnosti v obalnih občinah nima nobenega monopolskega namerana, ker je vsaka konkurenca izključena, marveč lahko vodi samo k izboljšanju programov in znižanju cen kino vstopnicam, ureditvi kino dvoran in podobnim pridobitvam, zato je vsako vztrajanje na lokalističnih pozicijah samo škodljivo za skupnost.

ZE DVA MILIJONA DIN ŠKODE ZARADI NEODGOVORNOSTI

Množična zastrupitev rib in rakov

Ribiško društvo Postojna je v zadnjem tednu doživelo kar dve nesreči zaradi množične zastrupitve rib in rakov. Prva nesreča se je zgodila v soboto 16. t. m., ko so iz obrata Živinorejskega kombinata v Hraščah spustili v reko Pivko gnojnico, da je na razdalji dveh kilometrov uničila več sto kilogramov klenov, ščuk, mren in rakov. Zveplov amoni-

jak, ki je bil v gnojnici, je največ škodo napravil rakom; omenjena je na poldrugi milijon dinarjev. Pivški raki, to so plemeniti jelševci, ki so v glavnem namenjeni za izvoz, in teh letno naložijo na območju postojnskega ribiškega društva do 2,5 tone, so v tem najboljšem rakovem revirju v Sloveniji skoraj popolnoma uničeni. Uničena je tudi planktonska hrana in nastala je nevarnost obolenj še zdravih rakov v nižjih predelih reke. Ribiči sedaj čakajo, da se bo voda očistila in nato bodo morali naseliti nove rake vse do sotočja Pivke in Namošice, če hočejo čez dobrih pet let doseči takšen stalež rakov, kot je bil v začetku septembra.

Ta primer množične zastrupitve rib in rakov ponovno kaže na neupoštevanje zakona o zaščiti čistoče voda in zakona o sladkovodnem športnem ribištvo, skratka na neodgovoren odnos tistih gospodarskih organizacij, ki spuščajo strupene odpadne vode neposredno v reke, posebno pa še v Pivko, ki slovi po obilnem ribjem in tudi v tujini znanem rakovem bogastvu.

Najmanj pol milijona dinarjev škode pa je tej ribiški družini povzročila minuli ponedeljek še avtomobilska nesreča v Postojni,

ki so se iz razbitega tržaškega tovornjaka razlile po Pivki velike količine nafte, motornega olja in baterijske kisline. Ta goriva so zastrupila skoraj pol tone rib in rakov ter njihovega zaroda, kajti postojnskim ribičem je kljub hitri intervenciji uspelo potegniti iz zastrupljene Pivke le manjše količine rib, ki so jih takoj prenesli v bližnje zdrave vode. S. Ribič

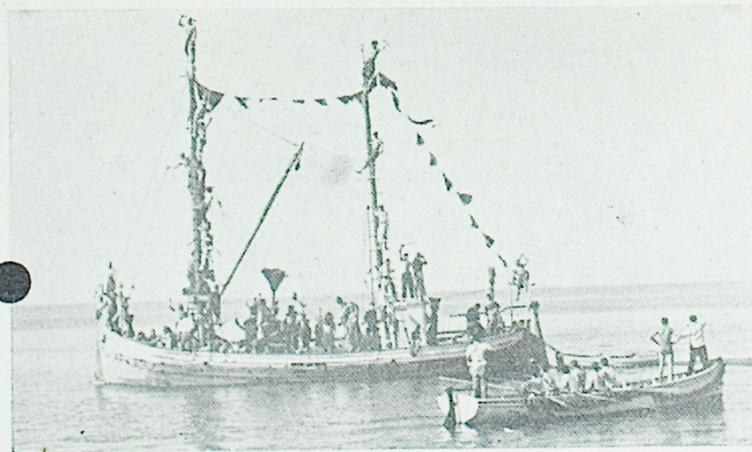
Pozabljena cesta

Kdor je s takšnim ali drugačnim vozilom nenadoma naletel na nepričakovano oviro na cesti, ve, kako je lahko takšna ovira nerodna. Vsaj nerodna. Zakaj, lahko polomiš vozilo, lahko pa tudi sebe in še koga drugega. Vsekakor neprijetnost, ki ji lahko večkrat uideš le za las. Oviro na cesti so lahko kaj različne, pa vzemimo samo eno: kanal. Kanal, ki sameva na vsej dolžini ceste. Ne prej ni nobenega ne pozneje. Na tega edinega pa lahko naletiš s kar čedno brzino in... Je ostal od naliva? Morda.

Čeprav se s prijatelji nismo videli že lep čas in bi si zato gotovo imeli kaj povedati, se je pogovor kar hočeš nočeš zavrtel okoli ceste. Na nekaterih odsekih pod vrhom, so dejali, je še grša, pravi jarek. Od naliva? Verjetno, a ne samo zato. Že dolgo, so mi pripovedovali, okrajna cestna uprava ne skrbi več zanjo. Cestar pa ne more napraviti kdo ve kaj, če

nima dobrega gramoza. Res je tudi, da so ga začasno dodelili na odsek med Stjakom in Vrabčami. Ljudje to razumejo, toda kaj bo počel, ko se bo spet vrnil na svoj odsek z golo lopato?

Lansko leto (ali še prej?) je uprava preskrbela gramož od Raše do vasi Ravnje. Naprej voznik ni hotel peljati, ker je bilo cestišče že tedaj preveč razdrapano. Kakšno je šele od takrat? Zares bi ne bilo napak, če bi se kdo od Okrajne cestne uprave Koper odpravil na ta teren in si na lastne oči ogledal položaj. Glede cestarjev pa bi bilo tudi prav, če to že ni sklenjeno, da bi uprava takoj namestila stalnega cestarja na odsek okrajne ceste Vrabče—Stjak, tistega pa, ki je bil začasno dodeljen za pomoč pri gradnji nove ceste, takoj poslala na njegov odsek proti Raši in mu navozila gramož, ker bo sicer prepozno, da bi preprečili nemajhno škodo. -er

Tako je »gusarska« ladja priplula v nedeljo v Portorož

★NOVO NA KNJIŽNI POLICI★NOVO NA KNJIŽNI POLICI★NOVO NA KNJIŽNI POLICI★

Tretji kupček je bil bel KONEC POSKUSNE DOBE

(Odlomek iz knjige IZPOLNJENA BESEDA. Izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani z ilustracijami Iva Šubica in v opremi Marjana Dovjaka)

Tam, kjer so bile partizanske brigade, je bilo za hrano sila trdo. Hribovska zemlja je bila skopa in zdaj je poleg domačih moral preživljati še številno partizansko vojsko.

Takrat, ko so Jožeta s terena premesili v brigado, je bilo še posebno hudo, kajti slo je proti pomladi. Tovariš, ki je nekaj prej prišel iz divljije, mu je svetloval, naj nese s seboj vsaj nekaj kolesa sukanca.

»Ta ti bo prišel prav kot čisto zlato!«

Jože se je oborožil z dragocenim blagom in se s kurirjem napotil čez Savo.

Komaj sta prispela onstran, ju je že zajela ofenziva. Jože se je priključil prvi brigadi, ki je dva dni ni jedla drugega kot redki in neslan močnik. Čez nekaj dni, ko se je ofenziva poglobila, so bili poštono lačni. Pri tistih ožetih domačijah so včasih zbirali zadnje moko in krompir, ki so ga potem pri delitvi šteli. Na moža

IVAN JAN

sta prišla največ po dva. Nazadnje je zmanjkalo še tega. V žledu jim je vedno bolj krulilo in tedaj so tista kolesa sukanca začela Jožeta vse glasneje opominjati:

»Zakaj si nas vzel s seboj? Pojdi, zamenjaj nas in potolazi žledec. Zdjaj ali nikoli! Kdo bo pa zvedel?«

Se istega dne je kolesca pretopil. Pri prvi hiši za nekaj žepov krompirja, pri drugi za skromno vrečko koruzne moke. Kmetici, vajeni partizanskih žicarjev, sta očito razumeli, da je treba o vsem molčati. Tako so molčali vsi trije. Vsaj tako je kazalo.

In Jože bi lepo v miru pospravil to skrivno rezervo, če se ne bi pripetilo nekaj posebnega.

V teh dneh je bilo v brigadi in posebno v štabu vse napeto in skrivnostno. Kurir Skorec, ki je bil Jožetu najbolj pri sru, ga je o tem poučil takole:

»Sušila se, da je v brigadi nekaj vrinjenih izdajalcev. Enega so že odkrili, druge pa še iščejo.«

Jože, ki je imel izkušnje s terena, je to dobro razumel, a ni vedel, kako bi pomagal pri iskanju škodljivcev.

»Vse bi dal, če bi mogel kaj koristiti!« je rekel.

Kar nerodno mu je bilo, da je bil tako sebičen, in že je hotel tudi kurirju ponuditi od svojega približaja, vendar je še počakal.

Tisti dan dopoldne je Jože stražil za hišo, kjer je bil štab. Po poti navzgor je hitela neka žena. Kmalu jo je spoznal; bila je tista, pri kateri je dobil moko. Kot huda ura se je ustavila pred stražarjem, ki je bil pri vhodu, in kar naprej povajala:

»Kaj takega? Jim bom že pokazala! Pri meni ne bodo kradli! Saj sama dosti dam!«

»Kaj pa je, mamica?« jo je stražar ustavil.

»Kaj je, hm! Saj si slušal. V komando me spusti!«

»Ne smem, če ne poveste, kaj bi radi!«

»Kaj, mene, ki sem vam že toliko dala, ne pustiti v štab? Samo to bom povedala, da je nekdo od vaših pri meni kradel.«

Zenska je odvihrala v hišo...

Jože, ki je bil razveden, je pod oknom vlek na ušesa. Kmetica je v štabu pripovedovala, da sta ji zmanjkali zadnja koruzna moka in košara krompirja. Pri njej so bili sinoči fantje iz brigade...

Jože se je zamislil... Kaj naj to pomeni? Kako, da so kradli prav pri njej?

In ko ga je prav zdaj prišel zamenjat njegov naslednik, se mu je začudil:

»Se ti je nočjo sanjalo o Hitlerju, da se držiš tako kisto?«

Jože ni nič govoril, je postrani ga je pogledal in se hitro zgubil na hlev, kjer je imel ležišče.

»Gotovo bo zdaj preiskava in vse tiste nerodne reči? Skriti moram to malenkost, da ne bo kakšnih nepotrebnih neumnosti.«

Komaj je krompir in tisti ostanek moke porinil v slamo za ležišče, je dežurni že klical. Brigada se je morala zvrstiti na dvorišču.

Nihče se ni oglašil, ko jih je komisar pozval, naj se javi tisti, ki je napravil brigadi tako sramoto. Vsi so vedeli: Če ga dobe, so mu minute štete.

Vsi so molčali. Pogledi so vrtali na vse strani. Od stanja so jih že bolele noge. Vsa ležišča in nahrbtnike so prebrskali. A nič! Negotovost je rasla, porodil se je sum.

● Tuberkuloza je socialna bolezen. Današnji program boja proti tuberkulozi pa zahteva, da se proti njej borijo razen zdravstvene službe in organizacij RK zlasti tiste družbenopolitične sile, ki na široki fronti ustvarjajo življenjske pogoje delovnega človeka, ki v njem oblikujejo zavest proti zdravstveno škodljivim navadam.

Seme razdora v brigadi se je hitro razrašalo.

Zenska je čakala v štabu in zdaj, ko niso ničesar našli, so jo poklicali pred brigado.

»Ali bi spoznala katerega tistih, ki so bili pri vas?« jo je vprašal komandant.

»Težko. V veži je bilo temno in kmalu so odšli,« je rekla.

»Morda bi se pa le spomnila?« je poprijel komisar.

Zenska se je malo zamislila in počasi rekla:

»Zdi se mi, da je bil tisti, ki je največ govoril, obtežen najpse.«

Fantje so bili večinoma raztrgani... Spet so se pogledi srečavali. Veliko se jih je ustavilo na Jožetu, ki je prišel s terena dobro opravljen.

Med komandantom in komisarjem je ženica obšla vso brigado. Hodila je počasi in ogledovala fante. Le pred desetletjem Borom — ta je bil vedno lepo obtežen — in Jožetom je malo zastala. Cisto malo, a dovolj, da so ga začeli zasliševati. Posebno se, ker je bil v brigadi še skoraj novinec.

Zenska je zmignila z rameni in odšla.

Komisar ji je obljubil, da bodo krivica prav gotovo našli in jo potem obvestili.

Jožetu je predla trda, a ni nič povedal, kajti vse se je sukalo tako, da mu tudi resnice ne bi verjeli. Trdo so ga prijemali, a ker niso ničesar našli, je najhujše že minilo.

Tedaj je s krompirjem v kapi in s tisto peščico moke v roki pritekel vodnik Samo:

»To sem našel za Jožetovim ležiščem v slami. In tole tudi!« Segel je v žep in privlekel lepo, majhno pištolo, ki jo je Jože prinesel s terena s seboj in jo zdaj skrival nosil s sabo.

»Je to tvoje?« ga je vprašal komisar.

Jože je priklamal. Zdjaj bo, kar bo. A žal mu je bilo le pištolo, ki ga je živo spominjala na njegovo prvo akcijo.

Tako je za Jožeta postalo sila nevarno. Nekako bi še slo, če ne bi našli tudi te nesrečne pištote. Ta pa je bila prehud dokaz, da je resnično sumljiv. Zaprl so ga in ga osumili razen kraje tudi vohunstva. Z njegovim prihodom se je začela ofenziva in tudi to mu je kopalno tla pod nogami. Ta način je sovražnik zelo rad uporabljal. Življenje mu je viselo na nitki.

Zasliševanje so poostriili. Saj je vse govorilo proti njemu! On pa je napenjal molžane in se trdil z vprašanji, zakaj je zenska prijavila tatvino.

Nekaj časa je slonel Ebbs s hrptom na ograji, opazoval zastavico dima, ki se je vila iz dimnika in tu pa tam zameglila zvezde, ter poslušal tihi protest vode proti prodiranju ladijskih bokov. Noč je bila mila, paluba za čolne je bila zapuščenca, osvetljevalo jo je samo nekaj luči, ki so bile v smeri proti poveljniškemu mostu skrbno zasenčene. Ebbs je premissljal o tem, kako zgodaj hodijo spat potniki na »Karlu Velikem«. Malomarno je stopal proti zadnjemu delu ladje, vlekel cigaro in zasledoval dim z očmi, kako je oblikoval v zraku predčne podobe in končno odplaval v lahmem vetru. Kmalu je spet začutil stari duševni mir in začel brundati priljubljeno popevko.

Tedaj se je zaslišalo iz temnega kota na krovu hihitanje, ki je utihnilo hitro kot bežeča podgana. Ko se je trudil, da bi s svojimi očmi prodril v skrivališče, je opazil, kako se je zablislila zenska noga v nogavici. Takoj je šel s krovu in pri tem vztrajno gledal v morje.

Na zadnjem delu krovu se je spet ustavil, se naslonil na ograjo in nepremično sesal cigaro. Nenadoma se je iz prostora med dvema rešilnima čolnoma zaslišalo cmokanje, ki ga ni bilo mogoče napačno razumeti. Ebbs je ogorčeno namršil čelo. Počasi je nadaljeval svoj sprehod. Blah pogled v senčnat kot ob ventilatorju mu se odkril tesno objekt brezkrben parček. Podobne je odkril med rešilnimi čolni, v vdolbinah ob strojarji, ob vznožju dimnika in pod lestvami, ki so vodile k njegovemu lastnemu stanovanju. Naenkrat je spoznal, da paluba za čolne mrgoli življenja kot miren poletni travnik zajcev.

Ko se je Ebbs vrnil na sprednji del krovu, je njegova diskretnost popustila. S hitrimi, topotaječimi koraki se je napotil proti lestvi, ki je vodila z mosta. Sklenil je, da bo cigaro pokadil do konca v kabini. Toda naenkrat se je ustavil z roko na ograji. Iz teme kajutih stopnic je prodril živahen vzdih in njegovo oko je padlo na bleščečo belo srajco in na tri bleščeče častniške našive.

Ebbs je zarenčal.

»Da, da,« je rekel Ebbs. »Kje je dežurni sobni podčastnik?«

»Na izvidniškem mestu, sir.«

»Recite mu, naj sporoči prvemu

no, ko pa mu je zatrjevala, da ga ima samo še za seme in sta se pogodila samo za tisto moko. Krompir je dobil pri sosedih. Če bi našli krompir se pri kom drugem, bi razumel. Tako pa...

Zdjaj jim je razložil vse po vrsti, a mu niso verjeli.

»Poslali so še enkrat po žensko. Ta čas pa je Jožeta obšlo:«

»Dokazal jim bom, da sem nedolžen! In pomiril se je.«

Pri ponovnem srečanju se je zenska zmedla. A ne takoj, temveč šele, ko jo je Jože prignal do tega.

»Kaj sem dobil pri vas? Krompir ali moko?«

»Nič nisi dobil, vzel si!« je jezila zenska.

»Potem pa pripeljite še sosedo,« se je obrnil h komisarju.

In to je bilo tisto, kar jo je zmedlo...

Poprosil je komisarja, če mu lahko pove še nekaj na samem. Stopila sta nekaj korakov stran.

Takoj nato je odšla po sosedo še druga patrolja z naročilom, naj iz vsake hiše posebej prinesejo nekaj krompirja. A iz vsake posebej.

Čakali so molče. Zenska bi sicer rada govorila ali pa odšla, a ji niso dovolili. Postala je nemirna...

»Počakajte do konca, saj ste vi začeli!« je rekel komisar.

Jože pa je pričakoval rešitev. Upal je kot utopljenec, ki so mu vrgli rešilno vrv.

»Krompir sem dobil pri sosedih,« je razmišljal. »Ona bo to prav gotovo potrdila. A to ne bo dosti pomagalo, če je krompir pri obeh hišah enak, kajti obremenjujeta me tudi pištola in ofenziva, ki se je pričela z mojim prihodom.«

Neprestano je gledal v kupček rdečega krompirja na mizi in upal, upal... Kakšen bo tisti, ki ga bodo prinesli?

V sobi pred njim in pred brigadnim sodiščem se je ustavila sosedica s patroljo. V košarici je prinesla nekaj krompirja, povedala je svoje in pokazala krompir. Tudi ta je bil rdeč. Jože se je oddahnil...

Tretji kupček je ob prvih dveh napravil vodja patrolje. Ko je stresal krompir iz kape, so vsi gledali vanj: Pomenil je sodbo. In bil je — bel...

Zenski, ki je prijavila tatvino, se je začelo muditi domov...

Komandant in komisar sta se spogledala, se z nekaj besedami sporazumela in s patroljo in z žensko odšla.

V njeni hiši, v slepem prizidku pod streho, so našli njenega sina ob nemškem radijskem oddajniku...

Cez nekaj dni so poizvedeli tudi o Jožetovi pištoli in o Jožetu sploh. In čez dober teden je Jože postal vodnik. Tisto zadnje in skrito kolesce sukanca pa je dal administratorki Nadji, ki jim je včasih tudi kaj zakrpala.

Ženska v kabini

(Odlomek iz romana KAPITANOVO OMIZJE. Izdala Prešernova družba v zbirki Ljudska knjiga. Prevedel Ludvik Burger)

Častniku moje pozdrave in ga takoj pošlje na poveljniški most. Našel ga bo na stopnišču desnega krovca.

Shawe-Wilson se je pojavil besnega obraza na poveljniškem mostu. Z vsjo skrbjo je pri cocktail-party izbral postavno deklo, ki ni imelo preveč notranjega življenja; bila je druga pozavnistka v orkestru telovadkinj.

Na splošno je bil pri svojih izdatkih zelo premišljen, toda vanjo je po večerji investiral že za cel funt mešanih likerjev. Posrečilo se mu je, da jo je zvalil na sprehod po krovu in se je pravkar trudil, da bi jo z nadaljnimi prepričevalnimi smuknostmi pripravil do tega, da bi smuknila v njegovo kabino. Tedaj si je ta ne-

RICHARD GORDON

srečni Ebbs privoščil nezasišano predrznost in ga iztrgal iz objema zenske, ki jo je ljubil oziroma se je pripravljaval na to, da bi jo ljubil.

»Zeleli ste govoriti z menoj, sir?« je hladno vprašal. Sklenil je, da bo stvar prestal dostojanstveno.

»Mr. Brickwood,« je ukazal Ebbs.

»Pojdite, prosim, ven!«

»Razumem, sir.«

Ebbs je zaprl vrata navigacijske kabine. »M. Shawe-Wilson,« je začel. »Kaj ste počeli pravkar, če smem vprašati?«

»Sel sem na sveži zrak, sir.«

»Tako? In potem pridete sem, paknati z rdečilom za ustnice, smrdite po brinjevcu in cenenem parfumu...«

»Sir!«

»...in sploh izgledate tako, kot da ste se pravkar pribokacali iz spalnice kakšne kurbe —«

»Moram vas prosti, da se brzdate...«

»Jaz naj bi se brzdal, o prekleto!« Ebbs je znova udaril po mizi in prestrašil Brickwooda, ki je stal tik za vrati. »Preden sem šel spat, grem na sprehod po krovih in kaj vidim? Tu se dogajajo take stvari kot na Grant Roadu v Bombay! To je vendar nezasišano!«

»Morala potnikov nas nič ne briga, sir.«

(Odlomek iz romana MOJIH ŠEST KAZNJENCEV. Izšlo v zbirki Školjka — Žepna knjiga — v prevodu Herberta Grūna)

Po epizodah z revolverjem, hišno preiskavo in mikrofonom bi kdo drug na mojem mestu nemara že zasumil, da ni več sam gospodar svojega življenja, svobode in ravnjanja. Ali mi niso mar hoteli z vsjo to ovinkarsko taktiko dopovedati ravno tega?

Nekoč sem dejal: »Fantje, kar povejte mi, če se motim. Ampak zdi se mi, da sem konec koncev vendarle že prebil dosti preizkušanj. Kaj ko bi se zmenili za kak kraj, kjer bi lahko spravljali zaljubljena pisma, bančne obračune in zaupne zapiske?«

Omenil sem tudi, da bi mogoče lahko ravnal audiograf-samo eden, kadar moram narekovati zaupne zapiske, in da naj bi bil tudi samo eden zanj odgovoren; pa če ne dobim vsaj enega predala ali police zares zase, da se bom vsak čes počutil kakor naga zlata ribica v javnem akvariju.

»Le poslušajte ga!« je pri pričih zadrževal Connie.

Nemara je bilo to že odgovor. Prav vseč jim je bila misel, da bodo morali tudi oni prestati poskus.

»Scott,« je potem še dejal, »ti boš od zdaj naprej osebni tajnik v teje naše pisarni in živemu krstu nisi dolžan povedati, kaj se godi, razumesh? Kar se pa vas tiče, fantje, ga pustite kar pri miru, razumete? Ker bo kar zamrznil.«

Meni pa je razložil stvar takole: »Scott je v naši delavnici edini s čistimi računi in čisto vestjo, razumete? Njegove misli se sučejo tako kot vaše, Doc.«

Potem pa je godrnjavo še dorekel: »No, dajmo, možakarji — saj ste ga slišali!« In Punch, Gibbs in Scott so odšli za Conniejem iz pisarne v lepo poravnani in sklenjeni vrsti.

V pisarni smo imeli še nerabljene jeklene omarice, a hotel sem, da naj bi mi jo fantje raje izbrali kar sami. Ko so oni štirje odšli iz moje sobe, sem menil, da imajo v mislih morda kako posebno policio z neobičajno klju-

čavnicco (!) ali leseno omarico, ki so nam jo ravno zdaj po posebnem načrtu delali v pohištveni delavnici. A kmalu so se vrnili z dvema velikima lepenkastima škatlama iz kuhinje: na eni je pisalo Paradižnikove konzerve, na drugi pa Prava zmleta kava.

Connie je ogovoril padjaše in jim povedal kar naravnost: »Ro proč. V ti škatli ne seže živ k razen Doc, jasno?«

Prvi hip sem močno osupnil. Kje pa so ostale lesene police, o katerih sem sanjal? Potem sem se pa ovedel, kaj mi kanijo fantje dopovedati: da je na svetu ni ključavnice, ki bi bila varna pred njimi, če bi jo hoteli razdejati — a da je na svetu tudi ni omare, ki bi bila pred njimi bolj varna kot ti ubogi papirnati škatli —

DONALD POWEL WILSON

zato ker so sklenili, da se ju ne bodo dotaknili. Tako fantje kakor jaz smo doživeli velik trenutek. Res ne vem, kateri občutek je bil zanje pomembnejši: to, da nekomu zaupajo, ali zavest, da nekdo zaupa njim.

Težko je bilo najti pravnjo obliko zahvale. Niti pogledal nisem. Saj bi utegnili povzročiti v njih pravo domišljavost.

»No, pa si uravnajmo škatli takole, da ne bo treba bučic, če ju bomo hoteli odpreti,« sem rekel. Saj so znali odpirati tudi najbolj zapletene varnostne ključavnice.

»Ja, kako strela pa mislite, da lahko spravimo kakšno bučico v tole kaznilnico?« se je porogal Punch.

Zdjaj sem bil v kaznilnici že šest mesecev. Vselej sem sodil, da je pomenila ta epizoda konec moje preizkusne dobe. Poslej ni bilo več vprašanj o odnosu ali zaupanju in nič več takih dvomljivih incidentov med fanti in mano — vse do sredine tretjega leta, ko me je Punch poštono prestrašil.

no kabino. Ko je tam prižgal luč, je zagledal Mrs. Porteous, ki je ležala v njegovi postelji.

»Vsemogočni bog!« se je zaletelo Ebbsu.

Mrs. Porteous se je zahihitala. »Sem že mislila, da vas sploh ne bo več, kapitanček.«

Ebbs je postavil kozarec na toaletno mizico, da je zavzeleno.

»Visoko spoštovana milostljiva,« je rekel, »moram vas opozoriti, da takoj zapustite mojo kabino.«

»Ampak, ampak, ljubček!« se je na pol šalivo na pol očitaječo prilizovala. »Tako se vendar ne pozdravi dekleta, kajne?«

»Mrs. Porteous —«

»Ime mi je Elisabeth, dragec,« je šepnila.

»Tako odidite!«

»Če pa nočem, ali slišite!« Itegnila se je na postelji in pokala precejšen del svojih nog. »Kaj boste zdaj storili? Pokličali svojo telesno stražo?«

»Jaz...« Ebbs je utihnil. Spraševal se je, kaj za vraga naj ukrene.

Mrs. Porteous se je smejala. »Dajte mi ogenj, ljubček.«

Ebbs se je ves obupan useknil. Z naglico, ki si jo je pridobil v trenutkih nevarnosti, je odločil, da bo taktičnost edini vzvod, s katerim bi jo lahko premaknil z njegove postelje.

Uboljivo je vzel škatlico vzgigale s toaletne mizice in prižgal. Krepko ga je prišla za zapestje, medtem ko si je prižigala cigareto, in vprašala: »Kaj, ko bi požirek?«

»All se nimate dovolj?«

Poredno ga je pogledala.

»Danes je moj rojstni dan.«

»Seveda si lahko natočite,« je dejal Ebbs zvičano. »V moji dnevni kabini boste našli vse mogoče reči.«

»Bl radi zvalili mucko s krožnikom smetane, kaj?« se je smejala. »Prinesite pijačo semkaj, dragec. Tu je veliko bolj prijetno.«

Ebbs je eksplodiral od jeze. »K vragu s prijetnostjo...«

»Psst!« Položila je kazalec na ustnice. »Ne razgrajajte vendar tako, dragec! Saj vendar ne marate, da bi vas na ladiji slišali? Bodite torej sliki angelček in prinesite mi požir!«

Potem bom šla.«

»Prav zares?«

»Seveda, ljubček moj.«

»Lahko popijete mojega, če hočete.« Pomolil ji je kozarec in poravnal oedeo.

»Pridite vendar, sedite semkaj in malo poklepetajte z menoj, dragec,« je stila vanj. »Samo še minuto in grem.«

Ebbs je sedel na posteljo kot nekdo, ki se spušča v prevročo kopel.

Razmišljanja ob odprtem izlivku

Oskrbovanje z vodo oziroma komunalna podjetja, ki nam posredujejo ta nepogrešljivi artikel najširše potrošnje, upravičeno prištevamo med posebno pomembne dejavnosti te branje. Kljub temu je komunalno podjetje (beri »Rižanski vodovod«) največkrat tarča potrošnikov in predmet najčestših pogovorov.

Tudi ne pretiravamo, če trdimo, da so nam inkasanti, ki pobirajo vodarino, najbolj »zoprni«, ali pa jih sprejemamo še manj prijazno kot njihove kolege, ki na primer gotavljajo na naših števcih porabljene kilovate, pobirajo takso za radijske in televizijske sprejemnike, stanarino itd. Toda — ali nismo hudo krivični, če stresamo jezo na inkasanta, ki pobira vodarino? Mar nam ne odmeri plačila za porabljeno vodo po običajni tarifi enako pravično kakor njegov kolega za elektriko in podobno, ko je vendar tudi vaš vodovodni priključek povezan z mehanično napravo — s števcem!

Zato pač, boste odgovorili, ker odgovarja za posredovanje vode komunalno podjetje, ki skrbi obenem tudi za vzdrževanje vodovodnega omrežja.

Vendar ste v hudi zmoti, kajti z redno preskrbo in čedalje večjo potrošnjo vode v obalnih občinah je povezana obsežna organizacija poslovanja vodovodnega podjetja, ki zaposluje skoraj izključno kvalificirano delovno silo — tako v pogonu vodovoda (sem sodi izvir, podarna in rajoni v Koprju, Izoli, Piranu in v Škofljah), v oddelku za vzdrževanje in gradnje, ob katerem je ključavničarska delavnica ter številni monterji ter centralna služba v Koprju.

Zadeva okrog preskrbe z vodo torej ni tako enostavna, če pa povemo, da je v zadnjem razdobju uredil kolektiv »Rižanskega vodovoda« med številnimi obnovitvenimi deli tudi štiri nova črpališča, kar je močno dvignilo potrošnjo elektrike, se boste ob odprtem vodovodnem izlivku gotovo zamislili.

Ko ste se te dni hudo razburjali zaradi nepričakovanega »povišanja cene vode«, je bil zopet inkasant tarča ponekod celo hudo nečednih očitkov. Da, k običajni tarifi 20 din za kubični meter do porabljenih treh kubičnih metrov vode, ali k 100 dinarjem za vsak nadaljnji kubični meter, ste morali primakniti v obalnih občinah od 5 do 10 dinarjev za vsak meter porabljene vode. Ker pojasnila inkasantov marsikje niso zalegla, še danes večina potrošnikov ne ve, da gre zgolj za prispevek (velja tudi za gospodarske organizacije in ustanove z izjemo mlekarških podjetij, pekarn, pralnic, javnih kopalnic itd.), ki so ga določili občinski ljudski odbori za namenski sklad za urejevanje in vzdrževanje kanalizacije. »Rižanski vodovod« odvajata pristojbine do zadnjega dinarja »avtorjem« te nove dajatve.

No, potrošnike bo bolj zanimalo dejstvo, da kolektiv »Rižanskega vodovoda« doslej še ni pomišljal na višjo vodarino, vendar je ta obljuba, da tega tudi v bodoče ni pričakovati, zaradi temeljite reorganizacije naše ekonomike ter sploh novega položaja gospodarskih organizacij, povezana z za-

res odgovornimi ekonomskimi činitelji in ne nazadnje moralnimi normami, ki obvezujejo uslužnostno podjetje s tako življenjsko pomembnim artiklom z nalogami, kot najbolj smotrna ureditev organizacije poslovanja, pravičen sistem delitve dohodkov itd.

Odgovor je preprost: ekonomske enote »Rižanskega vodovoda« — pogon in vodarna z rajoni, EE za vzdrževanje in gradnje in enota centralna služba — prebolevajo še vedno otroško bolezen začetnega snovanja naprednejših oblik gospodarjenja in upravljanja. Preživel točkovni sistem, norme in podobno naj bi nadomestili z uvedbo obračunskih enot, kot nekakšno predhodnico samostojnih ekonomskih enot z vsemi, že preizkušenimi in utrjenimi postavkami široko zasnovanega upravljanja in gospodarjenja. Sicer so v podjetju že izoblikovali vrsto stimulativnih pogojev za merjenje individualnega učinka dela, kar se posebno pozna v prizadevanjih za odpravo puščanj (zguba vode), saj so prav po zaslugi te stimulativne postavke znižali puščanja od prejšnjih 48 na 20 odstotkov.

Zato je toliko bolj pomemben pomislek, ali je zares potrebno na poti k demokratizaciji in v prizadevanjih za kar najbolj neposredno gospodarjenje napraviti uslugo manj demokratičnemu in manj neposrednemu gospodarjenju z razbijanjem podjetja na vrsto manjših obračunskih enot, za katere izkušnje kažejo, da so v večini primerov samo priveski ekonomskih enot in postavljajo člane teh majhnih enot v neenakopraven položaj z osnovnimi enotami, pri katerih jih po na-

vadi zastopajo samo izvoljeni predstaviški organi, namesto da bi bili sami neposredno udeleženi v upravljanju.

Ob tem se velja zamisliti celotnemu kolektivu — tembolj, da bo tudi v bodoče še bolj mislil na interese potrošnikov, da bo znal upoštevati poseben položaj komunalnih podjetij, da bo lahko rešil vprašanje sedanjega uravnilovskega sistema delitve premij oziroma akontacij na premije in podobno. Da, potem bodo tudi potrošniki ob izlivkih zadovoljni, ker bodo napovedi o ustaljeni ceni vode tudi res držale.

Boro Borovič

Težki kamioni hropejo v klanec nad Kostelcem, odkoder se potnikom nudi še zadnji pogled na prostrane morske vode

PEREČE VPRAŠANJE V SKLOPU NAŠEGA NAGLEGA GOSPODA RSKEGA RAZVOJA

Naše ceste postajajo pretesne

Ali bolje: naše ceste so že danes tako tesne, da med osebnimi in tovarnim prometom že dolgo ni več takšnega sožitja, kot smo ga bili navajeni še pred nedavnim. Goskota osebnega prometa je pravzaprav potisnila ta problem v ospredje in če lahko verjamemo našim statističarjem, se bo že v naslednjih letih podilo po sorazmerno skromnem cestnem ožitju vsaj še enkrat toliko motoriziranih »nemadov«. Tudi ne gre oporekati izredne skrbi za prirastek tovarnih vozil našim transportnim podjetjem, da ne omenjamo specifičnih pogojev na Koprskem, ki je s pristaniščem brez železniške povezave z zaledjem že danes ena najbolj zavozlanih pretovornih točk v državi.

Temu rapidnemu vzponu osebnega in tovarnega cestnega prometa pa žal še tako optimistične napovedi o vzporednem večanju zmogljivosti naših cest ne morejo biti protitež, zato primerjanje teh dveh činiteljev vsaj v naslednjih letih ne nakazuje ustrežne rešitve.

Razumljivo je, da je najtežje vskladiti osebni in tovarni promet ob ta-

ko imenovanih konicah, torej ob sobotah in nedeljah, ko so ceste, posebno te, ki peljejo k morju, vsaj trikrat tako obremenjene kot običajno. Razlika v hitrosti osebnih in tovarnih vozil seveda najbolj zaostreuje problem — tembolj, ker so domala vse avtomobilske ceste pri nas neprimerno trasirane (številni ovinki in nepreglednosti) in tudi znatno preozke, kar seveda otežkoča tudi izogibanje in prehitvevanje.

Zato niso redki primeri, da se za počasni vozečim avtovlakom, ki zaseda domala polovico cestišča, nagnetejo dolge kolone osebnih vozil. Nestrpneži, ki se jim zdi takšna polževa vožnja nevdružna, se seveda poskušajo za vsako ceno prebiti »na čisto«, zato prehitevajo tudi v pogojih, ki največkrat niso sprejemljivi niti za osnovno varnost na cesti.

V številnih tujih državah, kjer se je ta problem pojavil že pred leti (Nemčija, Italija itd.), so glavne prometne žile ob dnevi, kot so sobote, nedelje ali drugi prazniki, enostavno zaprte za ves tovarni promet, kolikor seveda s posebnim odlokom za določene vrste tovarov ni določeno drugače. Podoben ukrep so pred nedavnim sprejeli tudi v Avstriji, ki se glede stanja cest in gostote cestnega omrežja lahko primerja z nami. Vendar tudi v Avstriji zaenkrat iz gospodarskih razlogov tolerirajo ta ukrep. To je tembolj razumljivo, ker se podobno kot pri nas tudi v Avstriji ne morejo pohvaliti s posebnimi tovarnimi potmi, ki so jih v razvitih deželah gradili vzporedno z osrednjim cestnim ožitjem.

REŠITEV LE NI TAKO PREPOSTA

Naloga, kako v naslednjih letih vskladiti ritem tovarnega in osebnega prometa, ali bolje — kako prilagoditi prvega drugemu, ni prav nič preprosta. Predvsem pogojuje vsak tak ukrep vrsta okoliščin, ki bi lahko hudo oškodovale naše gospodarstvo. Ta trditve je še posebno aktualna za naš okraj, kjer je podaljšanje morske poti v notranjost v celoti naloženo kamionskem transportu.

Za naša transportna podjetja, predvsem za Slavnik in Intereuropo, bi pomenila krnitev sedanjih možnosti prevozov hud udarec, čeprav tudi v teh podjetjih z razumevanjem sprem-

ljajo prizadevanja prometnih organov.

Sicer pa vzemimo za primer podjetje Intereuropo, ki ima dnevno okrog 60 do 80 kamionov in avtovlakov samo na medkrajevnih progah. Tako so pri tem podjetju na primer izračunali, da bi samo en izgubljen dan v tednu pomenil za podjetje mesečno 20 milijonov nižjo realizacijo. Povsem nesprejemljiv pa bi bil ukrep o morebitni prepovedi tovarnih prevozov v sedanjih pogojih za vrsto kampanjskih prevozov, ki so povezani z neprekinjenim iztovarjanjem, da ne omenjamo posebej prevozov pokvarljivega blaga.

Skratka — transportna podjetja vztrajajo na stališču, da so njihovi prevozi povsem odvisni od naročnikov, ne pa od podjetja samega. Sicer pa trdijo, da bi lahko za nekaj časa bilo dovolj pomoči že to, če bi bili šoferji tovarnjakov bolj disciplinirani.

Očitno torej za zdaj še ni moč računati na odpravo problema, toda obojestransko pripravljenost za postopno vsklajevanje osebnega in tovarnega prometa bo nedvomno prej ali slej odločilno vplivala na njegovo rešitev.

Jugoslovanski Rdeči križ poziva na sodelovanje v boju proti tuberkulozi vse svoje aktiviste in vse naše družbenopolitične organe, kajti tuberkuloza je izredno pereč zdravstveni in socialni problem!

S tradicionalnega mornarskega krsta gojencev Pomorske srednje Šole v Piranu minulo nedeljo: gusarji neso v povorki po Portorožu svojega zaščitnika Neptuna

OB ZDRUŽITVI KINEMATOGRAFSKIH PODJETIJ V katerem grmu leži zajec?

Veliko govorimo in pišemo o koristnem združevanju javnih služb in tudi posameznih gospodarskih dejavnosti na našem obalnem področju, ker so s tem zaradi skupne problematike prihranjena vsem trem obalnim občinam znatna sredstva ob uspešnejšem reševanju posameznih problemov in vprašanj. Tako je bila te dni dokončno urejena in potrjena tudi združitev dveh sicer majhnih, toda za razvedrilo delovnih ljudi na obali kaj pomembnih gospodarskih organizacij: koprškega kinematografskega podjetja Globus in izolske Obrti za predvajanje filmov Zvezda.

Je tudi razumljivo, saj bo posledje upravno osebe enega podjetja brez težav lahko opravljalo posle, ki sta jih prej urejali dve upravi — prihranek je torej na dlani. Pri tem pa se nam vsiljuje vprašanje: zakaj se ni hkrati združilo tudi piransko sorodno podjetje. Kaj so tam ozke lokalisti-

ne težnje ljudi iz uprave lahko nad interesi skupnosti? Posebej še, če vemo, da so tudi najvišji funkcionarji in odgovorni ljudje piranske občine uvideli takšno korist in so se na preliminarnih razgovorih odločno izrekli za združitev v korist vse skupnosti, se zdaj upravičeno sprašujemo, kateri prikriti vzroki so odločilno vplivali na ohranitev statusa quo in menimo, da bi na to vprašanje že morali dati pristoini in odgovorni organi javnosti svoj odgovor.

Jasno je namreč eno: združitev te vrste dejavnosti v obalnih občinah nima nobenega monopolskega namena, ker je vsaka konkurenca izključena, marveč lahko vodi samo k izboljšanju programov in znižanju cen kinovstopnicam, ureditvi kino dvoran in podobnim pridobitvam, zato je vsako vztrajanje na lokalističnih pozicijah samo škodljivo za skupnost.

ZE DVA MILIJONA DIN ŠKODE ZARADI NEODGOVORNOSTI

Množična zastrupitev rib in rakov

Ribiško društvo Postojna je v zadnjem tednu doživelo kar dve nesreči zaradi množične zastrupitve rib in rakov. Prva nesreča se je zgodila v soboto 16. t. m., ko so iz obrata Zivnorejskega kombinata v Hraščah spustili v reko Pivko gnojnico, da je na razdalji dveh kilometrov uničila več sto kilogramov klenov, ščuk, mren in rakov. Zveplo amoni-

jak, ki je bil v gnojnici, je največ škodo napravil rakom; ocenjena je na poldrugi milijon dinarjev. Pivški raki, to so plemeniti jelševci, ki so v glavnem namenjeni za izvoz, in teh letno nalovijo na območju postojnskega ribiškega društva do 2,5 tone, so v tem najboljšem rakovem revirju v Sloveniji skoraj popolnoma uničeni. Uničena je tudi planktonska hrana in nastala je nevarnost obolenj še zdravih rakov v nižjih predelih reke. Ribiči sedaj čakajo, da se bo voda očistila in nato bodo morali naseliti nove rake vse do sotočja Pivke in Narnošice, če hočejo čez dobrih pet let doseči takšen stalež rakov, kot je bil v začetku septembra.

Ta primer množične zastrupitve rib in rakov ponovno kaže na neupoštevanje zakona o zaščiti čiste vode in zakona o sladkovodnem športnem ribištvi, skratka na neodgovoren odnos tistih gospodarskih organizacij, ki spuščajo strupene odpadne vode neposredno v reke, posebno pa še v Pivko, ki slovi po obilnem ribjem in tudi v tujini znanem rakovem bogastvu.

Najmanj pol milijona dinarjev škode pa je tej ribiški družini povzročila minuli ponedeljek še avtomobilska nesreča v Postojni,

ko so se iz razbitega tržaškega tovarnjaka razlile po Pivki velike količine nafte, motornega olja in baterijske kisline. Ta goriva so zastrupila skoraj pol tone rib in rakov ter njihovega zaroda, kajti postojnskim ribičem je kljub hitri intervenciji uspelo potegniti iz zastrupljene Pivke le manjše količine rib, ki so jih takoj prenesli v bližnje zdrave vode. S. Ribič

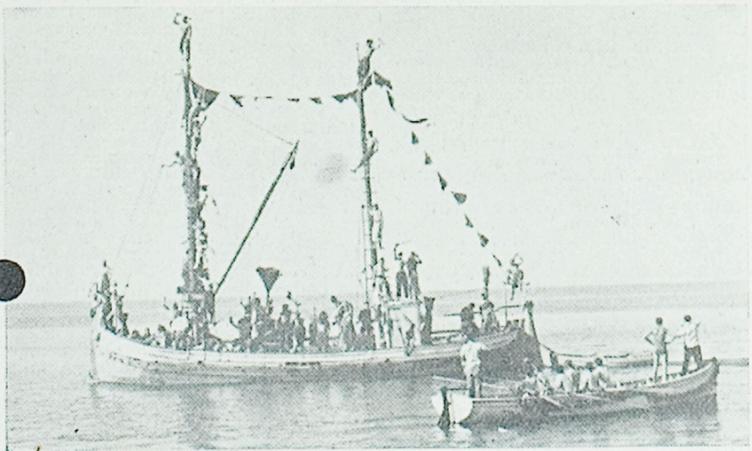
Pozabljena cesta

Kdor je s takšnim ali drugačnim vozilom nenadoma naletel na nepričakovano oviro na cesti, ve, kako je lahko takšna ovira nerodna. Vsaj nerodna. Zakaj, lahko polomiš vozilo, lahko pa tudi sebe in še koga drugega. Vsekakor neprijetnost, ki ji lahko večkrat uideš le za las. Ovire na cesti so lahko kaj različne, pa vzemimo samo eno: kanal. Kanal, ki siveva na vsej dolžini ceste. Ne prej ni nobenega ne pozneje. Na tega edinega pa lahko naletiš s kar čedno brzino in... Je ostal od naliva? Morda.

Ceprav se s prijatelji nismo videli že lep čas in bi si zato gotovo imeli kaj povedati, se je pogovor kar hoče noče zavrtel okoli ceste. Na nekaterih odsekih pod vrhom, so dejali, je še grša, pravi jarek. Od naliva? Verjetno, a ne samo zato. Že dolgo, so mi pripovedovali, okrajna cestna uprava ne skrbi več zanjo. Cestar pa ne more napraviti kdo ve kaj, če

nima dobrega gramozja. Res je tudi, da so ga začasno dodelili na odsek med Stjakom in Vrabčami. Ljudje to razumejo, toda kaj bo počel, ko se bo spet vrnil na svoj odsek z golo lopato?

Lansko leto (ali še prej?) je uprava preskrbela gramoz od Raše do vasi Ravne. Naprej voznik ni hotel peljati, ker je bilo cestišče že tedaj preveč razdrapano. Kakšno je šele od takrat? Zares ni bilo napak, če bi se kdo od Okrajne cestne uprave Koper odpravil na ta teren in si na lastne oči ogledal položaj. Glede cestarjev pa bi bilo tudi prav, če to že ni sklenjeno, da bi uprava takoj namestila stalnega cestarja na odsek okrajne ceste Vrabče—Stjak, tistega pa, ki je bil začasno dodeljen za pomoč pri gradnji nove ceste, takoj poslala na njegov odsek proti Raši in mu navozila gramoz, ker bo sicer prepozno, da bi preprečili nemajhno škodo. —er

Tako je »gusarska« ladja priplula v nedeljo v Portorož

ČZP PRIMORSKI TISK

p r o d a

po sklepu delavskega sveta
naslednja osnovna sredstva:

1. POLTOVORNI ZAPRT AVTO (furgon) znamke Mercedes v dobrem voznem stanju; in
2. KOMBINIRANI OSEBNI PET SEDEŽNI IN POLTOVORNI AVTOMOBIL znamke Škoda v dobrem voznem stanju.

Vozili sta dobro ohranjeni. Prodajamo ju socialističnemu sektorju, le v kolikor ne bo interesentov med gospodarskimi organizacijami ali družbenimi organi, bosta prodani najboljšemu zasebnemu ponudniku.

Vozili si lahko zainteresirani ogledajo pri upravi podjetja, kjer dobijo tudi vsa potrebna pojasnila. Pismene ponudbe je vložiti do 15. oktobra 1961 na naslov: Časopisno založniško podjetje Primorski tisk, Koper, Muzejski trg 7.

POZOR! — POZOR!

»ALASKA« Š. HAVERIC

Trst, ul. S. Lazzaro 13/I. nad., tel. 35658, se priporoča turistom, ki obiskujejo Trst. Nudi vam po tovarniških cenah: tekstil, moške in ženske plašče iz najlona, terital krila, bunde, volnene in bombažne pletene jopice, perilo, najlon nogavice in drugo.

Mali oglasi

VELIKO INDUSTRIJSKO PODJETJE išče za svoje predstavništvo v Kopru TRGOVSKI LOKAL (s pristopom za kamion). V poštev pride prostor za adaptacijo. — Istočasno iščemo USLUŽBENKO za delo v predstavništvu z znanjem italijanske korespondence. — Ponudbe pod šifro: Predstavništvo.

MELBROSIN • preparat cvetnega prahu in matičnega mlečka (GELEE ROYALE), garantirano znanstveno stabiliziran, proizvod MELBRO-COOP (Zavod za čebelarstvo — Kalnik) dobite v vseh lekarnah. Lekarne, ki pripravata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji«.

ZA JESEN IN ZIMO DOBITE NAJCENEJE V »MAGAZZINI ALLA STAZIONE«, Trst, Ulica Cellini št. 2, poleg železniške postaje, veliko izbiro konfekcijskih izdelkov. Odjemalci s propustnico imajo poseben popust. INTERTEXTIL, Trst, ulica S. Nicolò št. 30, nudi bogato izbiro vsakovrstnih tkanin, vse vrste dežnih plaščev »Super Nylon«, vetrnih jopičev, bund, raznovrstnih pletenin. TEKSTIL za krila in izgotovljena krila TERITAL, odeje, perilo za ženske, ženske in moške volnene puloverje, srajce, kravate, nogavice, dežnike itd. po najnižjih dnevnikih cenah.

ZAHVALA

Zdravnici v Tomosovi ambulanti dr. Malijevi ter primariju piranske bolnišnice dr. Černiču se iskreno zahvaljujemo za ugotovitev pravilne diagnoze oziroma za uspešno opravljeno operacijo, ki je rešila življenje najmlajšemu sinu. Zahvala velja tudi osebju bolnišnice.

Ela in Lado Vuga,
Koper, Srebrničeva 9

Stanovanjska skupnost Izola sprejme v službo

GRADBENEGA TEHNIKA

s petletno prakso ali VK zidarja z večletno prakso. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po pravilniku o plačah.

ZAHVALA

Vsem, ki so dali vence in cvetlice in ki so spremljali na zadnji poti našega dragega sina in brata

TONČKA KOCJANČIČA
iz Hrastovelj št. 35

se iskreno zahvaljujemo. Še posebej se zahvaljujemo direktorju »Slavnika« Viktorju Ropretu in šefu tovarnega prometa Milanu Kovaču kakor tudi celotnemu kolektivu podjetja.

Mama, bratje in sestri
z družinami

Kino

KOPER: 29. in 30. septembra ter 1. oktobra francoski CS film ŠTIRI STO UDARCEV; 2. in 3. oktobra sovjetski barvni film VOHUN; 4. in 5. oktobra sovjetski dokumentarni film SERGEJ EISENSTEIN.

IZOLA: 29. septembra jugoslovanski film V SOBOTO ZVEČER; 30. septembra in 1. oktobra jugoslovanski film PARTIZANSKE ZGODBE; 2. in 3. oktobra sovjetski dokumentarni film SERGEJ EISENSTEIN; 4. in 5. oktobra italijanski film PEKEL V MESTU.

SKOFIJE: 30. septembra sovjetski dokumentarni film SERGEJ EISENSTEIN; 1. oktobra jugoslovanski CS film PRVI MESCAN MALEGA MESTA; 5. oktobra sovjetski barvni film VOHUN. SMARJE: 30. septembra jugoslovanski CS film PRVI MESCAN MALEGA MESTA; 1. oktobra sovjetski dokumentarni film SERGEJ EISENSTEIN; 4. oktobra sovjetski barvni film VOHUN.

SEZANA: 30. septembra in 1. oktobra jugoslovanski CS film OSMA VRATA; 3. in 4. oktobra francosko-italijanski CS film BEATRICE CENCI; 5. in 6. oktobra nemški film PRFOKS.

POSTOJNA: 1. oktobra ameriški CS film ZBEGOM OROŽJE; 3. in 4. oktobra ameriški barvni film PUSTOLOVŠČINE TOMA SAWERJA; 5. in 6. oktobra ameriški film SREČA PRIDE OB DEVETIH.

PIVKA: 30. septembra in 1. oktobra sovjetski barvni film NEBO KLICE; 4. oktobra italijanski film SIROMAŠNE, TODA LEPE. PRESTRANEK: 1. oktobra ameriški barvni film GORA.

Radio KOPER

NEDELJA, 1. oktobra: 8,00 Domače novice — 8,05 Kmetijska oddaja: »Nagrajevanje po učinku v koprski KZ — Aktualna beležka — Izkušnje drugih« — 8,20 Za dobro jutro vam bodo zapeli in zaigrali... — 9,00 Naša reportaža: »Koktail s pomorščaki« — 9,15 Zabavni zvoki — 9,45 Poje Mary Ford — 13,30 Sosedni kraji in ljudje — 14,00 Glasba po željah — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,15 Poje ženski oktet — 15,30 Igrajo veliki zabavni orkestri.

PONEDELJEK, 2. oktobra: 7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 Odlomki iz oper — 14,30 Ponedeljkov športni pregled — 14,40 Tri skladbe Alberta Ketelbeya — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 3. oktobra: 7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 V zabavnem ritmu — 14,00 S popevkami doma in na tujem — 14,30 Sola in življenje: »Bogati plodovi šolske zadruge« — 14,50 Otroške skladbe igra septet »Lesjaka« — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Venček polk.

SREDA, 4. oktobra: 7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 Mali ansambli igrajo za vas — 14,00 Narodne pesmi in plesi iz raznih krajev — 14,30 Kulturni obzornik: »Delo šolskih odborov« — 14,40 Parada plošč — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Poje oktet iz Pirana.

ČETRTEK, 5. oktobra: 7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 Igra orkester Frank Pourcel in saksofonist Guy Lafitte — 14,00 Glasba po željah — 14,30 Melodije za prijetno popoldne — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Slovenske narodne — 18,00 Turistična oddaja — 18,30 Veliki zabavni orkestri.

PETEK, 6. oktobra: 7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 Igrajo orkestri in ansambli — 14,00 Operetne melodije — 14,30 Domače aktualnosti — 14,40 Poje zbor DJLA iz Beograda — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame

Pisma uredništvu

Dragi tovariš urednik, tudi v Strunjanu je že čas posezone, toda ker bo prihodnje leto ob naši strunjanski obali zopet huda gneča (in to nedvomno iz leta v leto večja), se domačini obračamo na vas v zadevi, ki jo lahko brez nadaljnega označimo za »omejitev življenjskega prostora«. Tistega namreč ob morju, kjer smo številni Strunjančani in okoličani svoj čas v poletnih mesecih iskali zatočišče pred vročim soncem. Počitniški domovi nam-

Razpisi

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Koper razpisuje naslednja

DELOVNA MESTA:

1. referenta za plan,
2. referenta za splošne zadeve,
3. inšpektorja dela,
4. blagajnika,
5. referenta za odmero kmečke dohodnine,
6. referenta za izdajo davčnih potrdil,
7. pisarniško moč v glavni pisarni.

Pogoji:

- a) za delovno mesto pod 1. višja ali srednja strokovna izobrazba;
- b) za delovna mesta od 2. do 5. srednja strokovna izobrazba;
- c) za delovno mesto pod 6. srednja ali nižja strok. izobrazba;
- d) za delovno mesto pod 7. nižja strokovna izobrazba.

Pravilno kolkovane prošnje z opisom dosežanj službovanja in življenjepisom predložite Občinskemu ljudskemu odboru Koper v 15 dneh po objavi tega razpisa.

— 0 —

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri ObLO Postojna razpisuje na podlagi 21. in 164. člena zakona o javnih uslužbenicah delovno mesto

ŠOFERJA D KATEGORIJE
za prevoz šolskega avtobusa

Plača po uredbi. — Pravilno kolkovane prošnje z dokumenti o strokovnosti pošljite komisiji za uslužbenske zadeve Občinskega ljudskega odbora Postojna v 15 dneh po objavi.

— 0 —

RAZPIS

Splošno obrtno podjetje v Sežani razpisuje za dne 6. oktobra 1961 ob 9. uri

JAVNO LICITACIJO

za prodajo stanovanjske stavbe z vsemi pritliklinami v vasi Skopje. Interesenti se naj prijavijo ob določeni uri na uravi podjetja.

Splošno obrtno podjetje Sežana

— 0 —

RAZPIS

Tovarna pohištva »Stile« v Kopru razpisuje delovni mesti:

FINANČNEGA KNJIGOVODJE

Pogoj:

dokončana ekomska srednja šola ali nižja šola s petletno prakso v knjigovodstvu — in mesto

FAKTURISTA Z ZNANJEM
STROJEPISJA

— 0 —

OBVESTILO

Šolski center kovinarske stroke v Kopru obvešča kandidate, ki so vložili prošnje za vpis v pripravljani tečaj za vpis na II. stopnjo srednje tehniške šole, da se predavna začne 2. oktobra 1961 ob 16. uri.

— 0 —

OPOZORILO

Vsi lastniki in uporabniki cestnih motornih in priklonih vozil, ki še niso zamenjali evidenčnih tablic in prometnih dovoljenj za leto 1961, ne glede na to, ali uporabljajo vozila ali ne, se morajo takoj, najkasneje pa do 20. oktobra 1961, zglasiti pri pristojnem oddelku za finance — odseku za dohodke občinskega ljudskega odbora, da poravnajo taksne prispevke iz tar. št. 61 taksnega zakona, ker bodo sicer morali plačati še kazni v smislu V. opombe k tar. št. 61 taksnega zakona.

Oddelek za finance OLO Koper

reč, ki jih je v našem okolišju čedalje več, ograjujejo izbrane kopalniške prostore s sicer nevidnimi ograjami, ki jim pravimo v izbranem jeziku tudi »Vstop strogo prepovedan«.

Tako se je letos zadeva okrog kopalniškega prostora na strunjanskem polotoku hudo zaostila — kajti za domačine praktično ni bilo več obale, ki ne bi bila v tej ali oni ljubosumno zavarovani »conic«. Seveda smo se morali zatekati v oddaljene koticke proti Piranu in Izoli. Ali ni to očitna diskriminacija, tovariš urednik, in rad boš potrdil, da je toliko bolj boleča, ker smo domačini sami podprli prizadevanje kolektivov iz notranjosti, da so si lahko v našem obalnem kraju čimvredje uredili svoje počitniške domove.

Viktorija Rebek

Tovariš urednik!

Dne 5. avgusta tega leta sem ob 7.45 potovala iz Kopa s Slavnikovim avtobusom v Ljubljano. Ker sem imela s seboj 4 mesece starega sinčka, sem pri blagajni prosila za rezervacijo, vendar so mi jo odklonili, češ da je na avtobusu posebno mesto rezervirano za matere z otroki. Toda ko sem vstopila v avtobus, je bilo to mesto zasedeno. Prosila sem sprevednika, naj sprazni zame tisto mesto, ki je rezervirano za matere in otroke. Odgovoril mi je, da ne more pomagati, ker so vsi sedeži že zasedeni. Tako sem stala v avtobusu z otrokom v naročju in se vedno bolj pomikala nazaj po avtobusu. Šele neke na sredini je opazil moj nerodni položaj nekaj fant in mi odstopil svoj sedež.

Zanima me tole vprašanje: ali pri blagajni ne vedo, da v avtobusih ni posebnih sedežev, ki bi bili rezervirani za matere z otroki, ali pa je bil sprevodnik preveč »komot«, da bi se utegnil zmeniti za težave matere z otrokom. Zdi se mi potrebno, da bi se pri »Slavniku« spozumeli o tem, ali so v avtobusih sedeži za matere z otroki, in če niso, naj bi vplivali na sprevodnike, naj bi bili v takšnih primerih vsaj bolj obzirni do mater. Roža Fortuna

Mladina se zabava

Dom JLA v Postojni, ki je tudi sicer pobudnik številnih kulturnih in zabavnih prireditev v mestu, je uredil na svojem dvorišču novo betonsko ploščad za nlese in novo razsvetljava. V nedeljo je bilo zunaj otvoritveno družabno popoldne, na katero je Dom povabil postojnsko mladino.

kje so ladje

BELA KRAJINA je 16. septembra prispela na Reko, kjer razklada tovor

BIHAC je 28. septembra zapustila Ancono in odplula proti Dubrovniku

BLED je na poti iz Genove proti Solunu, Benetkam in Reki, kamor prispje 13. oktobra

BOHINJ je 15. septembra priplul v New York, kjer manipulira s tovorom, potem pa bo krenil proti severnim pristaniščem ZDA na zahodni obali

BOVEC raztovarja na Reki

DUBROVNIK je 19. septembra prispel v Monfalcone (Tržič), kjer raztovarja tovor

GORANKA je 21. septembra preplula Panamski kanal in krenila proti Sredozemlju

GORENJANSKA je 21. septembra vrgla sidro v Karačiju, kjer manipulira z blagom

KOROTAN je 24. septembra priplul v Hong Kong, nato bo krenil proti Japonski

LJUBLJANA je 24. septembra prispela iz Sibenika v Zdanov

MARTIN KRPAN je prispel 23. septembra iz Staxa v Solun

PIRAN je 18. septembra priplul v Jokohamo in bo nato nadaljeval pot proti ZDA

POHORJE je 20. septembra priplulo v Emden, kjer razklada tovor

ROG je 28. septembra prispel iz Džakarta v Cuddalore

TRBOVLJE je 18. septembra priplul na San Francisko in bo nato nadaljeval pot proti zahodni obali ZDA

ZELENGORA je 26. septembra odplula iz Leningrada proti Italiji

GELEE ROYALE — MATIČNI MLEČEK, garantirano znanstveno stabiliziran — proizvod Zavoda za čebelarstvo, dobite v vseh lekarnah. Lekarne, ki pripravata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« v Ljubljani.

NEPTUNOV KRST

(Nadaljevanje s 7. strani)

podrobnosti in komentiral razne scene, ki bi sledile.

Nujno bi bilo treba uvesti tudi mikrofona na splavu, da publika sliši, kakšno ime dobi posamezen novinec in kakšne izjave daje v smrtnem strahu pred goltanjem vode. Če bi bila konferansa še v tujih jeziki, bi to lahko bila prvorazredna turistična prireditve, saj je že tako pritegnila na stotine turistov, pri čemer so inozemski turisti prišli na svoj račun samo kar zadeva opazovanja in fotografiranja.

Lahko pa bi bil obisk še večji, če bi na letakih, ki so opozarjali na prireditev, bilo vsaj kratko pojasnilo tudi v kakšnem druge jeziku. Morda bi za prihodnja leta kazalo tiskati v tujih jezikih majhne »programe«, ki bi vabili na prireditev in istočasno na kratko pojasnjevali njen pomen, potek in kdo izvaja. Take programe bi celo bilo mogoče prodajati in če bi bili opremljeni za lepo fotografijo iz preteklih krstov, bi vsak gledalec prav rad odrlil tistih nekaj kovačev, kar bi organizatorjem pripomoglo h kritju stroškov.

Končno bi se vsi stvar dalo napraviti še bolj turistično na ta način, da bi se po končanem krstu ali šele pozneje, proti večeru, priredilo v »organizaciji« gusarjev na kakšnem (primerno aranžiranem, z ribiškimi mrežami, la-djijskimi svetilkami, sodčki itd.) piranskem trgu javni ples, na katerem in gusarji pekli ribe na gradeli in praščke in kozličke na ražnju in podobno in bi se vse razvilo v pravo gusarsko veselico.

Jule Lenassi

OBUJAJO SPOMINE NA BOJ

(Nadaljevanje s 7. strani)

njem ugotavljali, da bod pepelom tli močna iskra upora, ki se bo razplamtela v upor, ko bo prišel čas.

Kakšen vpliv je imela celica, dokazuje tudi naslednji dogodek: člana celice sta šla na obisk v Popete, za njima je šlo več mladincev, ki so oba radovedno opazovali. Ko so malo oddihali, je eden izmed mladincev nenadoma vprašal: »Ali sta vidva tista, ki vpisujeta za komuniste?« Zgovoren dokaz, kako je v letih fašističnega terorja tudi mladina iskala poti in priljubljenosti, da bi se vključila v protifašistične vrste.

Zadnje mesece leta 1928 pa se je fašistom in kvesturinom po nepredvidnosti nekoga člana posrečilo, da so zasledili delovanje te organizacije. Sledile so aretacije »na debele« in koprski zapor so takrat sprejeli nad 70 novih jetnikov. Med temi je bil tudi član celice Ernest Vatovec. Nekaterim članom celice pa se je posrečilo zbežati v Jugoslavijo. Med temi je bil tudi Peter Primožič. V Ljubljani jim je tovariš Ivan Regent oskrbel potovanje v Pariz, kjer je Primožič ostal 19 mesecev, nakar je odpotoval v Belgijo, kjer je polnih 17 let delal v nekem rudniku. Leta 1947 se je po več kot 18 letih vrnil domov. Svoja najboljša leta je zaradi predanosti stvari delavskega razreda preživel v temnih rovih belgijskega rudnika! Tovariš Vatovec je skupaj z dvanajstimi drugimi tovariši »poromal na božjo pot v Rims«, kamor so takrat peljale vse poti naših političnih zapornikov. Pred posebnim sodiščem je bilo na procesu, ki je trajal tri dni, obsojenih 11 obtožencev skupno na 88 let zapor! Vatovec je dobil 4 leta strogega zapor. Na drugem procesu leta 1934 pa znova še 12 let zapor. Devet obtožencev je bilo obsojenih na 55 let zapor, medtem ko je Ernest Vatovec-Amedej dobil še 3 leta internacije.

Uspehi delovanja te celice so se pokazali že v času španske državljanske vojne. Iz Čečarjev sta bila prostovoljca v internacionalnih brigadah dva tovariša: Nazarij Primožič in Benedik Bertok. Benedik je bil kasneje borec v Rdeči armadi v Sovjetski zvezi. Ko je oboroženi upor zajel tudi Slovensko Istro, se je prebivalstvo vasi Čečarji stoodstotno priključilo borbi za svobodo. Še pred razpadom fašistične Italije je odšel v partizane Kalist Zidarčič, ki je padel dne 27. januarja 1944 v Cernekem ob napadu na Partijsko šolo. Njegova sestra Irma pa je bila skupno z Rozalijo Bordon prva kurirka še pred zlomom fašizma. Iz te vasi je bila tudi v Dekanilih ustreljena partizanska učiteljica Elvira Vatovec.

Naj zapišem še to, da je celica vodila točen pregled nad vsemi tistimi mladinci, ki so morali na odsluženje vojaškega roka v italijansko vojsko. Pred odhodom k vojakom je vsakemu zase dajala navodila, kako naj se zadrži kot vojak v tuji vojski. Prav tako je skrbelo, da so ti mladinci na skrivaj prejeli list »Delo« tudi v kraje, kjer so služili vojaški rok. Vsakokrat ko je kdo prišel na dopust, je ob povratku odnesel seboj pismo s poročili o delovanju celice, da ga je potem oddal na pošti kje v srednji ali južni Italiji. Ta pošta je bila naslovljena na center organizacije v Parizu. Tako so italijanski kvesturi zmešali strene, da ni mogla zaslediti odposilatelja pisma, če je pismo le prišlo v njene roke.

Stirje veterani protifašističnega gibanja iz Čečarjev lahko s ponosom gledajo na svoje takratno in kasnejše delovanje.

P. A. OGAREV

NOGOMET

Za zdaj še vedno prvi Tomos

V četrtem kolu na derby srečanju v Sežani med NK Taborom in Delamarisom ni šlo brez incidenta. Nek gledalec je bil brzokone nezadovoljen s sodnikovo odločitvijo in je hotel z njim fizično obračunati. Le hitra intervencija rediteljev je preprečila hujši spopad. V Postojni ni bil sodnik dorasel svoji nalogi. Domača enajstotica tudi po četrtem kolu še ni dosegla zmage in je v tabeli NK Tomos se je po tej

zmagi znašel na čelu tabele ter ima lepe možnosti za osvojitve naslova jesenskega prvaka. V Piranu bi prišlo kmalu do presenečenja, saj so domači izenačili šele nekaj minut pred koncem tekme. Videti je, da je Jadran iz Dekanov res močnejši presenečenj. V Ilirski Bistrici so domači slavili prvo zmago v prvenstvu in izdatno napolnili mrežo gostov iz Pivke. — Po četrtem kolu je stanje na lestvici takšno (v tabeli nista vračunani tekma NK Jadran—NK Tomos (igrali bodo 8. oktobra) in nedokončana tekma med NK Delamaris in NK Sidro):

1. Tomos	3	3	0	0	15:4	6
2. Sidro	3	2	1	0	12:2	5
3. Delamaris	3	2	1	0	10:4	5
4. Tabor	4	1	2	1	11:10	4
5. Jadran	3	1	1	1	3:3	3
6. Il. Bistrica	4	1	0	3	8:20	2
7. Pivka	4	1	0	3	1:13	2
8. Postojna	4	0	1	3	7:11	1

V petem kolu so na sporedu naslednja srečanja:
NK Delamaris—NK Il. Bistrica
NK Jadran—NK Tabor
NK Tomos—NK Sidro
NK Pivka—NK Postojna

ILIRIJA (Ljubljana : IL. BISTRICA 68:66 (26:25))

Igralci iz Ilirske Bistrice so zaigrali borbeno in požrtvovalno. Moštvi sta bili povsem izenačeni. Medtem ko so bili domači v prvem polčasu v rahli premoči, se je tekma v regularnem času končala neodločeno — 61:61. V nadaljnjih 5 minut Bistričani niso znali izrabiti svoje premoči. Z nepremišljenim podajanjem so izgubljali žogo in končno izgubili tudi zmago. Srečanje se je končalo z rezultatom 68:66. V gostujočem moštvu so se najbolj odlikovali Rajko Grlj (25 košev), Prosen (19 košev) in borbeni Znidaršič. D. P.

NK Sidro-NK Jadran 1:1 (0:1)

Za las je manjkalo, pa bi Jadran pripravil veliko presenečenje, saj so domači izenačili šele pet minut pred koncem tekme. Igra je bila zanimiva in enakovredna. Prvi gol je dosegel Milič iz gneče pred golom. Domači bi lahko izenačili v 27. minuti, ko

je sodnik prisodil najstrožjo kazen. Slabo streljano žogo je vratar Zadnik ubranil. Zadnji gol na tekmi je bil lep. Visoko streljana žoga je priletela v paraboli ter obšla v gornjem kotu. Vratar je bil brez moči. Tekmo je dobro sodil Bertok. Pri domačih je bil najboljši srednji krilec, pri gostih pa vratar Zadnik in Dellagladi. Ostala rezultata:
NK Tabor—NK Delamaris 2:2
NK Il. Bistrica—NK Pivka 5:0

Naročajte, berite in širite »Slovenski Jadran«

NK Postojna-NK Tomos 2:3 (2:2)

Igrali so 75. minuto. Postojnčani so stalno napadali in nevarno ogrožali nasprotnikova vrata. V protinapadu je dobil žogo Valviti, napravil nekaj korakov in streljal nizko proti sredini gola. Vratar je žogo ujel, toda na veliko presenečenje se mu je izmuznila iz rok in se zakotalila prek linije gola. Sodnik je gol priznal, čeprav je bila tekma dve minuti prekinjena zaradi pojasnjevanja. Igra se je pričela zelo živo. Domači so si želeli prvo zmago, Koprčani pa so se bali prvega poraza. Prvi so se znašli domači in prek Žagarja že v 12. minuti dosegli prvi gol. Veselje pa je bilo kratkotrajno. Ze dve minuti zatem je Škerjanc izenačil. Napadi domačih so postajali vedno bolj nevarni. V 33. minuti je Čekič z nizkim strelom ukanil vratarja Faventa. Postojnčani so še dalje napadali, vendar brez uspeha. V enem redkih protinapadov je bil Škerjanc spet uspešen in postavil rezultat polčasa 2:2.

dinsko prvenstvo je NK Tomos premagal NK Postojno z rezultatom 4:3 (2:1). Med zmagovalci sta ugajala Černač in Miklavčič.

Med športnimi panogami goviva tudi ženski rokomet vedno več pristašev. Gornja slika kaže prizor z nedeljskega srečanja v Kopru, ko je odlična vratarica Kranjčank zaustavila prodoren napad domačink

V drugem delu igre so Postojnčani spet prevzeli iniciativo, vendar so bili napadalci pred golom sila nespretni. Precej zrelih možnosti so zastreljali. V 75. minuti je padel gol, ki smo ga že omenili. Od tedaj dalje je imel Tomos precej možnosti, da bi rezultat še povečal.

Poglavje zase je bil sodnik. Ker sodnika, ki bi moral soditi to tekmo, ni bilo, sta se oba kluba zedinila za sodnika Čandro. Grobo igro je že v prvi minuti, vendar pa je oskodoval domače za enajstmetrovko, goste pa za dve. Kazalo je, da se boji dosojati enajstmetrovke.

Pri domačih je bil najboljši Kajtanc, pri gostih pa Škerjanc, Vižintin, Šker in najboljši igralce na tekmi — Bertok. V predtekmi za okrajno mla-

Zmagoslavno košarkarsko moštvo Postojnčanov

I. republiška liga za članice — zajedna skupina. V ligi članice so v nedeljo odigrali predzadnje kolo jesenskega dela. Po končanem spomladanskem delu lige je bila Sežana na tretjem mestu, čeprav je izgubila eno samo tekmo. V jesenskem delu smo pričakovali, da bodo Sežančanke popravile svoje mesto na lestvici, ker so imele srečanja z močnejšimi nasprotniki na domačem igrišču. Jesenski del pa se ni pričel tako, kot smo želeli, zadovoljuje je tekma s Kamnikom, ki se je končala z zma-

ODBOJKA

Sežančanke pristale sredi lestvice

go Sežana 3:2 (15:13, 15:8, 9:15, 16:18 in 15:0). Kamnik je v spomladanskem delu lige osvojil prvo mesto. Sežančanke so igrale na domačem igrišču in vodile že z 2:0, a so si zmago priborile šele v petem setu. Kamnik in Novo mesto sta veljala za najmočnejša nasprotnika Sežane in je bilo pričakovati, da bo zasedla prvo mesto tista ekipa, ki bo dosegla največ točk iz medsebojnega obračuna, vendar si je Sežana napravila možnost za osvojitve prvega mesta s slabo igro proti Jesenicam (3:0) in v nedeljo s Triglavom iz Kranja, ki je na dnu lestvice. Srečanje s Triglavom se je končalo s 3:2 za Triglav. V nedeljo, 1. oktobra, bodo igrale Sežančanke na domačem igrišču zadnjo tekmo jesenskega dela lige proti vodilni ekipi iz Novega mesta. Kljub slabi igri v jesenskem delu so si Sežančanke zagotovile 3. mesto v skupini. Tako dober plasman pa pred pričetkom tekmovanja nismo pričakovali. Le zaporedne zmage Sežane so nas razvrdale, da smo bili pozneje ob vsaki izgubljeni tekmi razočarani.

Rezultati VII. kola:
Sežana : Kamnik 3:2, Novo mesto : Triglav 3:0.
VIII. kolo:
Triglav (Kranj) : Sežana 3:2.
Lestvica po VII. kolu:

NOVO MESTO	7	6	1	20:9	12
KAMNIK	7	4	3	17:12	8
SEŽANA	6	4	2	12:14	8
JESENICE	6	1	5	10:15	2
TRIGLAV	6	1	5	7:15	2

Ekipa Novega mesta si je z odlično set diferenco in izgubo Sežane v VIII. kolu že zagotovila prvo mesto.

II. republiška liga za članice — zajedna skupina. Kakor Sežančanke so imele tudi člani Izole slab dan. Na domačem igrišču so izgubili srečanje s Crnučami s 3:1, čeprav so v prvem setu visoko porazili Crnuče s 15:5. V dru-

Postojnsko nogometno moštvo je zdrknilo na zadnje mesto, čeprav mu sprva ni tako zelo slabo kazalo. Vse kaže, da bodo morali Postojnčani krepko pljunuti v roke in na novo zastaviti ureditev športnih razmer v svoji metropoli, če hočejo, da se bo nogomet spet uveljavil — pristašev ima dovolj

Gradisov športni dan

Sportni dnevi, ki jih prireja podjetje Gradis, so postali že tradicionalni in se jih udeležijo vsi obrati, ki so raztreseni po Sloveniji. Vsako leto organizirajo prireditve na drugem gradbišču. Letos so priredili športni dan v Ankaranu. Tekmovanja so se pričela v soboto, 23. t. m., in so se končala v nedeljo, 24. t. m. Tekmovali so v nogometu, odbojki, kegljanju, streljanju, namiznem tenisu, balinanju, športnem ribolovu in šahu. Nastopilo je sedem moštev. Za zmagovalce so pripravili 11 pokalov, od katerih je bil eden prehodni. Namenjen je bil tisti ekipi, ki bi zmagala v največ disciplinah. Prehodni pokal si je letos osvojil kolektiv centralnih obratov Gradisa v Ljubljani. Športnega dne so se udeležili tudi športniki Gradisa iz Kopra. V odbojki so zasedli 3. mesto, v športnem ribolovu 1. mesto, v balinanju pa so se uvrstili na tretje mesto. Pri tem pa je treba poudariti tudi velikodušnost TVD »Partizan« iz Kopra, ki je za ta tekmovanja odstopilo svoja igrišča. B. P.

IV. r. 0:47,9; 2. Vergles IV. r. 0:48,5; 3. Tič I. r. 0:52,6.
Ženske 60 m hrbtno: 1. Koršič I. r. 0:47,7; 2. Kramarič I. r. 1:04,0; 3. Crnica II. r. 1:08,0.
Moški 3 x 60 metrov mešano: 1. IV. r. 2:23,7 (Martinc, Kranjc, Klanjšček).
Ženske 3 x 30 metrov mešano: 1. I. r. 1:05,3 (Koršič, Kraljevič, Mesarič).
Moški 4 x 60 metrov prosto: 1. IV. razred 2:20,0 (Vergles, Rebec, Klanjšček, Tič).

Koprskih gimnazijcev športni dan

Ob lepem in sončnem vremenu so pripravili koprski gimnazijci prvi športni dan v letošnjem šolskem letu. Na programu so imeli razredna tekmovanja v plavanju. Pomerili so se v malem portiču v Zuzerni. Čeprav so prevladovali plavalci in plavalke Plavalnega kluba iz Kopra in Pirana, je bilo opaziti dobre in nadarjene plavalce tudi med posamezniki, ki so dosegli dobre rezultate tudi brez posebnih treningov. Naj omenimo le Igorja Tiča, ki že dve leti ne trenira in je, vendar pripomogel k zmagi svojega moštva. V skupnem plasmanu je zasedel prvo mesto IV. razred. V tekmovanju deklet pa je bil najboljši I. razred. Najbolj se je odlikovala Katja Koršič, ki je do-

segla rezultate republiškega pomena.
Rezultati
Moški 90 metrov prsno: 1. Plesničar III. r. 1:18,6; 2. Lešnik III. r. 1:24,2; 3. Kranjc IV. r. 1:24,3.
Ženske 60 metrov prsno: 1. Moškon III. r. 0:53,8; 2. Gorup II. r. 0:59,0; 3. Mesarič I. r. 1:00,2.
Moški 60 metrov metuljček: 1. Plesničar III. r. 0:47,1; 2. Klanjšček IV. r. 0:54,7; 3. Kranjc IV. r. 0:58,7.
Moški 90 metrov prosto: 1. Tič IV. r. 1:04,1; 2. Hiršman I. r. 1:05,5; 3. Vergles IV. r. 1:08,2.
Ženske 60 m prosto: 1. Koršič I. r. 0:44,9; 2. Mesarič I. r. 0:56,1; 3. Rotner III. r. 0:59,0.
Moški 60 metrov hrbtno: 1. Tič

Po tekmovanju v plavanju so se pomerili moški v waterpolu. Zmagala je ekipa IV. razreda. Pokazali so zelo lepo igro. Kot graditelj igre se je najbolj odlikoval Igor Polajnar, kot najboljši strelec pa Ernest Vergles.

Končni vrstni red:

1. mesto IV. r.	2	2	0	13:2	4
2. mesto III. r.	2	1	1	8:4	2
3. mesto I. r.	2	1	1	8:8	2
4. mesto II. r.	2	0	0	2:17	0

KOŠARKA ZMAGA ALI PORAZ?

V predzadnjem kolu prvenstva v okrajni košarkarski ligi sta bili na sporedu dve tekmi: Piran—Ilirska Bistrica B in Koper—Sežana. Medtem ko so prvo tekmo na prošnjo Partizana iz Pirana odložili na poznejši termin, je Partizan iz Sežane gostoval v soboto v Kopru in srečanje izgubil z 51:39 (28:19).

Ker je v moštvu Kopra igral tudi Tomić, ki ga niso prijaviili v zapisnik, je Sežana vložila po tekmi protest z zahtevo, da se odigrana tekma verificira z rezultatom 20:0 p. f. v njeno korist. Protest bo med tednom reševala Komisija za košarko pri OZTV, ki se bo v svoji odločitvi gotovo držala strogih pravil KZJ. (ma)

Postojnski športni drobiž

Balinarski klub Železničar Postojna, ki se ponaša z enim najboljšimi obiskanimi rekreativnih središč z dvema balinišči in igriščem za odbojko, bo svoj park v prihodnje še izpopolnil in dokončno uredil s prispevki članstva in dotacijo delovnega kolektiva ŽTP. Klub je porabil samo za nabavo balinarskih krogel nad 200.000 din.

OKRAJNA LIGA

V nedeljo je bilo na sporedu zadnje kolo jesenskega dela spodnje skupine. Jelšane so na domačem igrišču slavile zmago proti vodilni Izoli s 3:0. Zaradi odstopa Tomosa je bila ekipa Kopra prosta. Po zadnjem kolu še vedno vodi Izola II. pred Koprjem in Jelšanami. Drugo mesto bo odločila tekma med Koprjem in Jelšanami, ki bo ponovljena 8. oktobra t. l. Istega dne bo turnir gornje skupine v Prestranku, kjer se bodo pomerile ekipe TVD Partizan Prestranek, Pivka, Postojna in športni aktiv Elektro-Sežana.

GOVORI 11-17

Prirodne nesreče

Razen Turkov so bili naši ljudje v preteklosti tudi žrtve hudih naravnih nesreč. 3. februarja 1304 je zapadlo po vsej Tolminski toliko snega, da je lomil drevje in podiral pod seboj še tako trdne hiše. S pokopali pod seboj veliko ljudi in živine (podobno kakor leta 1952).

V juliju leta 1309 so prišli v Istro velikanski roji kobilic.

Kljub znani hladnokrvnosti konservativnih Angležev in celo njihovih tolerantnih policajev pa je Anglija te dni nekako prestopila svoje hladne okvire in se razburjala na dveh frontah. Del jih je javno kljub prepovedi policije demonstriral proti jedrskemu poskusom in jedrskemu oboroževanju nasploh, drugi del pa je te demonstracije obsojal in podžigal konec. Tako se je pripetilo, da so policaji na eni sami demonstraciji aretirali in zaprli nad 1300 oseb, ki so na Trafalgar Squareju posedli po tleh in tako zavrlili ves promet v znamenju protesta proti atomskim bombam.

— Ti in tvoji poskusi samomora! Le poglej, kolikšen je račun za plin!

SLOVENSKI JADRANI

29. septembra 1961 • ZADNJA STRAN • LETO X. — ST. 40

Rudniki na Tolminskem

V 16. stoletju so začeli v Trenti kopati železovo rudo, vendar ni moglo trentarsko železo nikdar tekmovali s kranskim ali koroskim. Kljub temu so si mnogi močno prizadevali, da bi rudarsko dejavnost oživili. Napravili so cesto in z njo je divja Trenta oživela. Kmalu so bile železne palice iz Trente znane po vseh primorskih kovačijah. Prvi rudarji in delavci so bili ujetniki in vojaški begunci iz laških Tirolov. Slednjič pa so morali kopanje rude povsem opustiti. Rudarski kramp so morali zamenjati s pastirsko palico. Tudi trentarski duhovnik Luenperger (1721—1781) je postal v pravem pomenu besede pastir. Po njegovi smrti je ostala Trenta 77 let brez duhovnika.

Leta 1664 so zasledili železovo rudo tudi v Kobaridu, vendar ni prišlo nikomur na um, da bi jo začel kopati. Grof Sonthieri je imel drugačne načrte. V drugi polovici 17. stoletja je hotel zgraditi papirnico in predilnico za volno v Logu pri Bovcu, toda obe podjetji sta mu spodleteli. Leta 1772 so pa ustanovili v Tribuši tovarno za steklenice iz črne stekla, da bi v njih razpošiljali špansko vino.

Ob koncu 17. stoletja so našli v Tribuši srebro. Nekateri podjetniki so se lotili kopanja rude, vendar pa so kopanje

Kamor so prišle kobilice, so uničile ves pridelek. Pšenična stebela so pozobale prav do zemlje. Roji kobilic so se nato dvignili in odleteli na Goriško, od tam pa proti Kobaridu in Tolminu. Praznoverni ljudje so prirejali procesije, da bi odvrgli to nadlogo.

Leta 1337 so bile pri nas velikanske povodnji, že naslednjega leta pa so spet grozile kobilice. Zelo žalostno je bilo leta 1348, ko je bil 25. januarja hud potres. Njegovi sunki so bili tako močni, da so se podirala tudi trdna poslopja in stolpi. Se dve leti potem se ni zemlja povsem umirila in se je skoraj brez prestanka stresala. V pomladi istega leta pa je prišla k nam še hujska nadloga — kuga. Iz Azije so jo zanesli v Evropo. Kogar je napadla, je počnel po vsem telesu in že v treh dneh umrl. Najhuje je menda divjala v Italiji, kjer je pomrlo skoraj dve tretjini prebivalstva. Nekateri obmorski kraji so postali skoraj povsem prazni. Tudi v letih 1445, 1449 in 1467 je razsajala kuga po Furlaniji, zlasti v Cedadu.

Detalji s tradicionalnega mornarskega krsta mladih gojencev Srednje pomorske šole v Piranu minulo nedeljo, ko so grozoviti gusarji pripravili svojim mladim tovarišem strahotne preizkušnje vzdržljivosti in poguma, preden so jim priznali, da se smejo kot enakovredni priključiti njihovim vrstam. Strah vzbujajoče mučilne naprave, prisilno tunkanje in globoki požirki morske vode in šekja so dodobra v mladih kandidatih utrdile misel, kako težavno bo pač življenje pomorščaka — čeprav so tisti res hudi časi že zdavnaj minuli in se mladim pomorcem naše socialistične dežele smehljajo čisto drugačni delovni pogoji in življenje na ladjah.

POVOJ ZAUSTAVLJA KRI

Na mednarodnem kongresu zdravnikov v Dublinu so prikazali tudi nov kirurški povoj, ki takoj zaustavi krvavenje, ko ga položijo na ramo. To iznajdbo označujejo kot enega najpomembnejših odkritij in napredkov na tem področju.

ELEKTRONSKA BLAGAJNA

Na največjih postajah moskovske podzemne železnice so postavili elektronske blaganje. Fotocelice kontrolirajo, če potniki vržejo v blagajno kovanec za pet kopejk. Če bi nekdo poskusil, ne da bi vrgel kovanec v blagajno, na peron, bi ga zaustavile železne rešetke, ki jih sproži elektronska naprava pri vходу.

Svilarstva industrija ur je naša za elegantne žene spet novo privlačnost: dragocen in hkrati praktičen nakit v obliki prstana, ki je hkrati urica. Na gornji sliki je videti prstan, ko je zaprt na roki, dolnja pa kaže, kako se urica uporablja. Seveda je verjetno cena za zdaj še preveč slaba, da bi si lahko ta nakit privoščile tudi naše ženske, v kolikor ga ne bi urarska industrija začela serijsko izdelovati tudi v cenejši izvedbi.

»Ah, ne — prav jaz!« je vzkliknila Anita Cowart iz ZDA, ko so jo te dni mornariški letalci na svoj vsakoletni praznik izvolili za svojo Miss. Izvolitev vsakoletne kraljice je star privilegij mornariških letalcev za njihov praznik.

MOLK JE ZLATO

Bivši predsednik Brazilijske Janio Quadros, ki je dal pred kratkim ostavko, je prispel v London. Na letališču ga je pričakala množica novinarjev. Na vsak način so hoteli vedeti, kaj misli o dogodkih v Braziji. Quadros jim je odgovoril: »Svoji domovini bom napravil največjo uslugo v molkom«. To je bilo vse.

Ljubkovanje bikove glave na gornji sliki, posneti v Pomoni v ZDA, ni tako čisto brez osnove, saj je bila žival dolgoletni prvak na vseh živinorejskih razstavah in je svojemu lastniku prinesla lepe nagrade — najboljšo pa te dni, ko je 15-letnega lepota med biki prodal za nad 35 milijonov dinarjev.

VOHUNSKI ROMAN IZ II. SVETOVNE VOJNE

Dementjov se je podpisal v ladijsko knjigo in šel v pristanišče. Hungel se mu je porogljivo nasmehnil:

»Kapetan, ste našli nalezljivo bolho?«

»Ladijsko skladišče je v redu,« je odvrnil Dementjov in se obrnil h kapitanu »Aelite«. »Poskrbita, da bo ventilacija dobra.«

»Velja,« je zamrmral kapitan in pogledal na uro... »Čas je...«

Hungel in Dementjov sta se napotila proti kontrolnemu vходу.

Polkovnik se je opravičeval.

»Veste, vsak od nas opravlja svoj posel. Čemu bi vtikali v tuje delo?«

»Vendar bi morali predvideti vse, da bi bila življenja naših vojakov čim bolj varna.«

»Tedad bi bilo treba najprej preprečiti napade ruskega letalstva.«

Polkovniku je bil všeč Dementjovov molk. Vprašal ga je:

»Kapetan, ste bili na fronti?«

»Začel sem v Franciji in odslej brez predaha,« mu je odvrnil Dementjov.

»Čudno, da vam fronta ni ubila dlakocepstva. Ali sploh razumeš, kaj se dogaja?«

»Zdaj je vojna in dolžni smo, da napravimo vse za zmago,« je rekel Dementjov.

Polkovnik ga je strme pogledal, vzdihnil in ni spregovoril niti besedice več.

Vojaki so kot sivozelen hudournik planili v pristanišče. Rohneli so motorji, grmeli tanki in težki gosencičarji, ki so vlekli topove. Dementjov je skupaj s polkovnikom stal poleg kontrolnega vхода in poročnik je bil prepričan, da sta stara znanca.

»Kdaj bo odšel naslednji transport?« je vprašal Dementjov polkovnika.

»Ne vem,« je odgovoril polkovnik oklevajoče. »Morda nočoj.«

»Kapitanov pomočnik mi je rekel, da je organizacija slaba.«

»Res?« Polkovnik si je tri otečene dlani.

»Dejal je, da bi lahko vkrcali pet ladij hkrati,« je rekel Dementjov.

»General Troter pa je mišljenja, da je treba vkrcavati samo po eno ladjo,« je rekel polkovnik tiho.

»Morali bi mu sporočiti mišljenje pomorcev.«

»To bo težko izvedljivo, kapetan. General Troter se je že včeraj odpeljal z letalom v Berlin.«

»Kdo pa je tukaj njegov namestnik?«

Polkovnik je molčal.

»Kdaj naj se javim, da pregledam naslednji transport?« je vprašal Dementjov vljudno.

»Takole okrog ponoči,« je odvrnil polkovnik in se okrenil k poročniku.

»Na svidenje, polkovnik!«

Hungel je malomarno salutiral, ne da bi pogledal Dementjova in ne da bi prekinil razgovor s poročnikom.

XIII

Tri dni in tri noči je Dementjov pregledoval vsako zasidrano ladjo, bil pri njihovih odhodih in nemudoma odpošljal radiograme svojemu poveljstvu. In tako ladje niso prihajale v svoje luke. Ruska torpedna letala so strmoglavila nanje na odprtem morju; na njihovih kurjih so se pojavljala tako točno, da si nemška komanda ni mogla kaj, da ne bi pomislila na to, da sprejema sovjetsko letalstvo od nekega točne podatke o gibanju vsake ladje. Iz Berlina je prišel zaupen ukaz, naj ukrenejo nujne in stroge previdnostne ukrepe.

Dementjov je pričakoval, da bodo Nemci ti dogodki vznemirili, toda proti temu je bil brez moči. Upal je, da se Nemci v takšni zmedbi ne bodo lotili iskanja radijske postaje. Najvažnejše je bilo čakati in pazno motriti položaj v pristanišču, in se v primeru, da bi se kaj zgodilo, za nekaj neobhodno odločiti.

Pozno ponoči je pristala italijanska transportna ladja »Venezia«. To velikansko ladjo je bilo v temni noči težko videti. Vse naokrog je bilo prepovedano prižigati luči, pa najsi je bila tudi žigalica.

Polkovnik Hungel je bil sila razburjen. Ko je prišel v pristanišče, Dementjov še ni vedel, kaj se je zgodilo.

Pripetilo se je tole: Brž ko se je »Venezia« zasidrila, se je Hungel povzpela na komandni most. Tedaj pa so se ladji približali trije nosači z zaboji. Ko so prišli do ladje, so začeli zlagoma metati zaboje na palubo. Kapitanov namestnik jim je hotel to preprečiti, mahoma pa je vstal iz teme oficir v usnjenem plašču. Pahnil je namestnika vstran in rekel:

»Jaz delam po ukazu ministra Reicha Himmlerja. Kdor se mi bo upiral, ga bom na mestu ustrelil!«

Kapitanov namestnik je stekel na most, poiskal polkovnika Hungla in mu povedal o sporu z gestapovcem.

»Razen mene ne more tukaj nihče ukazovati!« je vzkrikel Hungel in šel v pristanišče.

Zaboje so še vedno natovarjali.

Hungel je stopil k vojakom.

»Nehajte z natovarjanjem!« je kričnil, v tem trenutku pa se je pred njim pojavil Brandt.

»S kom imam čast?« je vprašal Hungel.

»Brandt! Gestapo! Kdo ste vi?«

»Polkovnik Hungel. Jaz sem odgovoren za vkrcavanje.«

»Kot nalašč.« Brandtovo glas je zvenel porogljivo. »T pomeni, da ste za to pošiljko odgovorni vi. Ta tovor pošilja in sprejema gestapo.«

Polkovnik je molčal.

To se je zgodilo nočoj in Hungel se ni mogel odločiti, ali naj pokliče stražarje, da bi raztovarjali zaboje in nagnali gestapovca, ki ni pokazal nikakršnih dokumentov, ali ne.